ATEITIS

MĖNESINIS

MOKSLEIVIŲ LAIKRAŠTIS

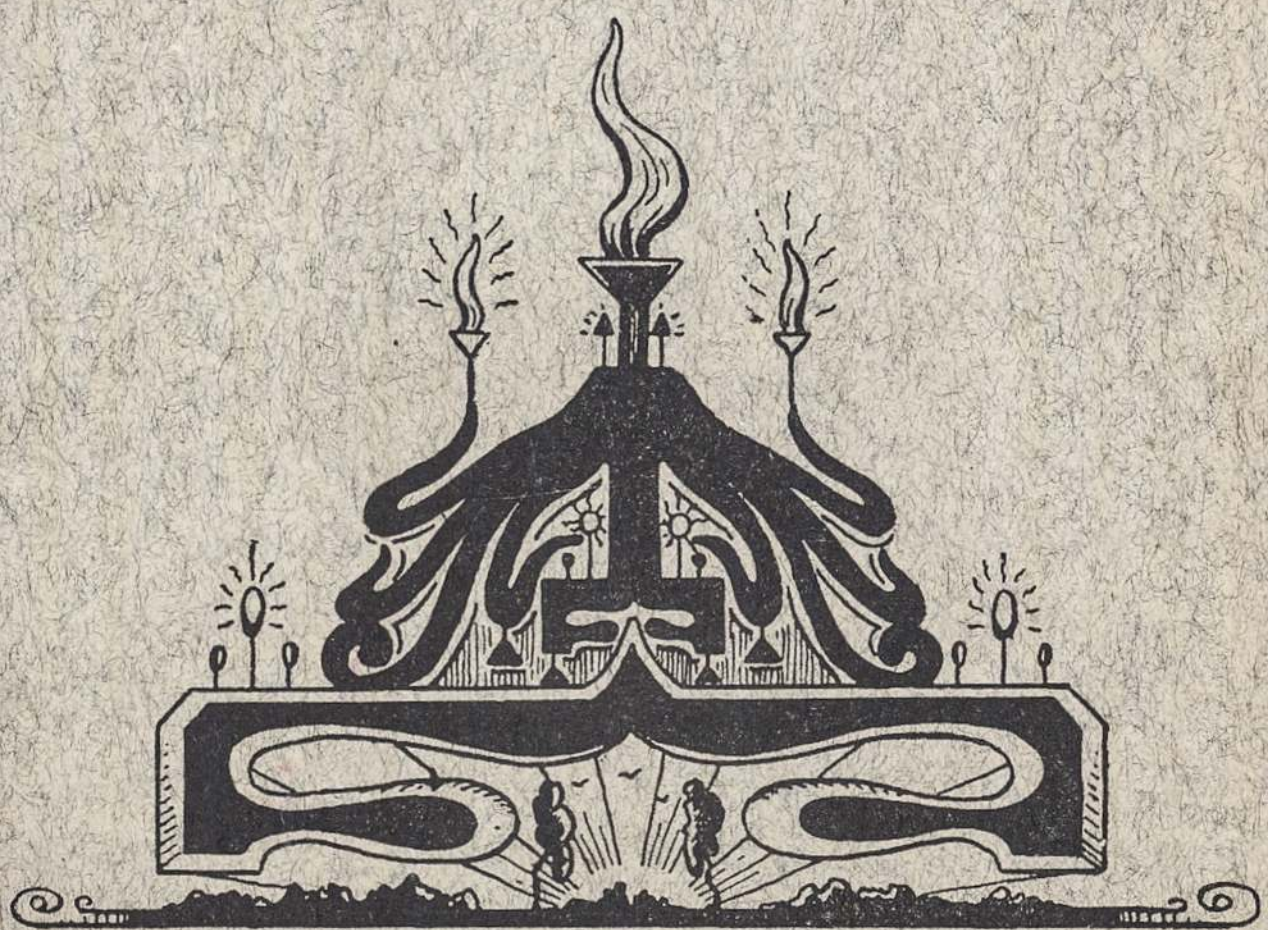

1925 m. kovo mėn. Nr. 3

1925 - III - Panevėžys.

J. Kaminskas.

TURINYS.

	psl.
Centro Valdyba, Žodis at-kams ir ateitinikiškajai inteligentijai	65
B. Bradžionis, * * * (eilės) - - - - -	67
Svirna, * * * - - - - - - -	67
M. Reinys, Specialybė — pašaukimas - - - -	68
J. V., Audra - - - - - - - -	72
J. Steponaitis, Moralinis jaunimo gyvenimas - - -	73
J. Svyruonėlis, Vaizdelis - - - - - -	79
Algimantas, Revoliucijos sūkuriuose - - - -	80
P. Pečkaitis, At-kų kursai 1924 m. gr. 29-31 d. - -	90
Juozas Paukštelis, Bajorų rūpesčiai - - - -	95
Doc. Pr. Penkauskas, Jono Huso ir Pragos Jeronimo byla Konstancijoj - - - - - - - -	110
J., Medicinos mokslai Lietuvos Universitete - - -	114
Ateitininkų gyvenimo kronika - - - - -	114
Knyga ir menas - - - - - - -	117
Mūsų veikimas - - - - - - - -	119
Mūsų mirusieji - - - - - - -	127
Redakcijos atsakymai - - - - - -	128

Redakcijos ir Administracijos adresas:

Kaunas, Laisvės Alėja Nr. 3.

Kalbam. val. $13^1/_2$ — 15 trečiadieniais.

Nuo Administracijos.

Kuriose kuopose liko neišplatintų „Ateities“ Nr. 1—2 prašom kuogreičiausia grąžinti, nes mums jų trūksta. Už išplatintus prašom skubiai prisiųsti pinigus.

Administracija.

ATEITIS

MĖNESINIS MOKSLEIVIŲ LAIKRASTIS

Nr. 3. Kovo mėn. XV.

Žodis ateitininkams ir ateitiniškajai inteligentijai.

Tebegyvename vis dar ne visai normaliniais laikais. Mūs gyvenamasai laikas, tai tik pereinamasai momentas į normalinius ateities laikus. Beveik visos mūs gyvenimo sritys — yra vis dar tik kūrimosi ir formavimosi stadijoje.

Kaip materialiniame, taip ir dvasiniame mūs gyvenime dabar dar stipriai reiškiasi nesenai praūžusių katastrofų ir įvairių suirutčių įtaka. Inteligentiškoji mūs visuomenė dar taip nesenai parodžiusi tiek daug susidomėjimo ir aktingumo politikos, visuomenės ir pasaulėžiūros klausimais kaž kaip keistai aprimo. Jaučiama joj daug sustingumo ir nemaža apatijos prie visuomeninio bei kultūrinio darbo. Žymi ir net katalikiškos inteligentijos dalis savo energiją ir pasitenkinimą savo asmenine būkle pareiškia kitais būdais ir kitose srityse.

Mes tai pažymime, kadangi tokia mūs inteligentiškosios visuomenės būklė ir psichologinis nusistatymas nepraeina nepadarę neigiamos įtakos į ateitininkų ir bendrai į visą moksleiviją.

Sunki šių dienų mūs moksleivijos dalis. Didžiuma šių dienų mūs moksleivijos mokslą pradėjo eiti jau Nepriklausomos Lietuvos, naujai įkurtose pradedamose, vidurinėse ir aukštesnėse mokyklose.

Tėvų namuose įgiję labai menką išsiauklėjimą, neperdaug jį padidina ir mūs jaunose, dar be atatinkamų tradicijų mokyklose.

Su moksliniu išsilavinimu dar sunkiau. Lietuvių kalba literatūra dar labai menka. Nemokėdama svetimų kalbų mūs moksleivija negali naudotis svetimomis turtingomis literatūromis. Be to rimtų paskaitų šiuo laiko didžiumai mūs moksleivijos tenka retai išgirsti.

Šie visi minėtieji reiškiniai į moksleiviją, į jos dvasią daro slopinančios įtakos. Moksleivija vis mažiau ima domėtis didžiaisiais mokslo, visuomenės ir pasaulėžiūros klausimais. Problemos pradeda jos nebekamuot. Ko nereikalaujama pamokų ir egzaminų laiku — tas pradeda jai nebeegzistuot. Diletantiška nuotaika ima vyraut. Žvilgterejus ir į paskutinių laikų ateitininkų gyvenimą, kur gyviausiai lig šiol reiškėsi protinis ir įdėjinis mokslelvijos judė-

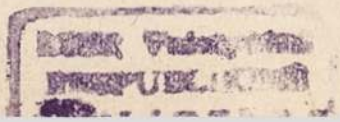

jimas tenka pastebėti, kad nors dabar at-kai skaičiumi gausingesni negu seniau, bet moksliniu išsilavinimu ir jo geismu smulkesni.

Visas mūs gyvenimas pamaži grįžta į pastovias normalines vėžes. Visose srityse tiesiami pamatai pastoviam ateities laikų gyvenimui. Atėjo laikas ir at-kams, išsivadavus iš laikinų įspūdžių įtakos, užsidegt studijų dvasia, giliau suprast savo uždavinius ir rimčiau ruoštis ateities gyvenimui.

Su nepaliaujamu moksleivių at-kų skaičiaus augimu, lygiai turi augt ir išvidinė at-kų galybė bei auklėjamoji jų įtaka.

Tikslo pasiekimui mes turim panaudot visus būdus, priemones ir kelius į juos vedančius.

Kaip šiandien beveik nėra vidurinės ar aukštesnėsės mokyklos kur nebūt praskambėję at-kų idealai, kur jie nebūt patraukę gausingus energingų jaunuolių būrius ir kur nebūt įsikūrusios at-kų kuopelės, taip pat yra maža tarp tų vietų tokių, kur nebūtų at-kų mokytojų, prefektų ar šiaip at-kų inteligentų.

Tat L. K. M. At-kų Centro Valdyba stovėdama M. at-kų org. priešakyj ir jos reikalų sargyboje, šiuo svarbiu moksleivijai pereinamuoju laikotarpiu, kada pradeda kurtis mūs mokyklų tradicijos ir nusistatyt mūs moksleivio tipas, kada pradeda siausti dvasinis snaudulis ryžtasi kviest tuos vyr. at-kus — mūsų mokytojus, dvasininkus, studentus ir šiaip inteligentus padėt moksleiviams at-kams auklėjimosi ir lavinimosi darbą dirbti.

Yra tai kilnus darbas, kurio reikalaute reikalauja mūs gyvenimo sąlygos.

Padėti galima daugeliu būdų: savo paskaitomis, literatūra, patarimais ir nurodymais kaip darbuotis, padedant kai kuriose vietose at-kams išgauti laisvę viešai veikti, moraliniu ir materialiniu „Ateities“ palaikymu ir daugeliu kitų būdų.

Paskutinių dienų gyvenimo praktika parodė, kad kur tarp moksleivių ir inteligentų at-kų bendradarbiavimas veikia, ten at-kų veikimas žymiai sekmingesnis ir visas vietos visuomeninis gyvenimas gyvesnis; ten ar visos kuopos veikimas pasireiškia rimtais žygiais, ar klesti bet kuri sekcija, ar jaunuomenės švietimas yra aukštai pakilęs.

Centro Valdyba yra giliai įsitikrinusi, kad jos balsas, nebus „balsu šaukiančiu tyruose“, kad įvairių vietų at-kai inteligentai, moksleivių at-kų prašomi, nepraslinks šešėliais pro moksl. at-kų gyvenimą, bet kad įspaus savo žymes į tą jų gyvenimą, ir padės mokslevių at-kų kuopas paversti tais galingais židiniais, iš kurių plintančiais ratais skėsdamasis plėsis į visą lietuvių jaunuomenę tikrasai atgimimo žygis.

Mes turim mūs jaunąją kartą paruošti didiesiems kultūriniams ir dvasiniams mūs tautos uždaviniams atlikti.

Centro Valdyba.

Bern. Brazdžionis.

* * *

Kai spindinti saulė
Į mano langelį
Linksmai pažiūrės,
Atversiu aš jįjį
Te jos spindulėliai
Briljantais žerės.
Kai ankstų rytelį
Budrus vyturėlis
Dainelę čiulbės
Ir tamsią naktelę
Pilkoji lakštutė
Krūmeliuos ulbės —
Išeisiu į lauką
Į žydinčias pievas
Šiauru takeliu,
Klausysiuos ką ulba
Lakštutės balselis
Tarp krūmų žalių,
Domėsiuos ką žada
Maži vyturėliai
Rytelį anksti,

Kaip glosto, gaivina
Jaunutį žiedelį
Raselė gaili.
Gal ašei atspėsiu,
Ką žada saulutė
Skaisčioji, meili,
Ir sesės dainelė,
Begrėbiant šienelį
Ramutė, tyli.
Gal ašei suprasiu,
Kokį ji bernelį
Jauna pavylios,
Kai josios dainelė
Per žaliąją lanką
Toli nuliūliuos.
Gal aš sudūmosiu
Kam krauna žiedelį
Gėlelė jaunna,
Ką ateičiai žada
Daina Rytmetinė
Jausmų kupina.

Žadeikiai, 1925-I-10.

* * *

Svirna.

Aukščiausias, Tu Didis — aš menkas
Prieš Tavo Didybę klaupiuosi ant kelių ir nulenkiu galvą...
Aukščiausias, Tu Didis — aš menkas!
Tavo aukštas dangus!
Tavo žemė graži!
Tau kloniai pražydę,
Tau girios linguoja,
Tau meldžias diena ir naktis.....
Aukščiausias Tu Didis — aš menkas.
Oi leiski man garbint Tave!
Oi leisk su nakties tyla paslaptinga —
Su Tavo žvaigždžių milionais —
Su ryto rasa sidabrine
Oi leiski man garbint Tave!

M. Reinys.

Specialybė—pašaukimas.

Nors ir visais žmonijos gyvavimo laikais buvo reikalinga specialistų, kurie dirbtų gerai jiems įmanomą darbą, tačiau mūsų gadynėje specialistų reikalingumas žymiai padidėjo: mat, darbas daug daugiau susiskirstė, gyvenimo sąlygos reikalauja daug didesnio skubotumo darbą nudirbant.

Specialybės pasirinkimas yra artimiausiu būdu surištas su asmens gyvenimo pašaukimu: specialybė yra pašaukimo branduolys, nuo kurio pareina ir žymiausioji pašaukimo darbo dalis. Tiesa, pašaukimas daugiau reiškia, negu specialybė, pašaukimas nustato sau bendresnius ir platesnius tikslus, bet juos vykdant tenka griebtis griežtai nustatytos specialybės, kaipo pagrindinio dalyko, su kuriuo jau galima sumegsti ir kiti artimi darbai. Todel nekalbant apie specialybę arba pašaukimą tenka tuodu dalyku minėti beveik lygiomis.

Specialybei žmogus pasirengia universitete arba kurioje norint specialinėje mokykloje. Kalbėdamas apie specialybę aš turiu omeny, visų pirma, aukštąją mokyklą, kur asmuo, kiek tai galima, nuodugniausiu būdu pasirengia būti specialistu šioje ar kitoje srityje. Tokių mokyklų Lietuvoje turime dvi: Lietuvos Universitetą Kaune ir Žemės Ūkio Akademiją Dotnavoje. Specialinės mokyklos daugiau ar mažiau artinasi prie šių aukštųjų. Kad specializavimos vyktų gerai, esti naudinga jau ankščiau sau nusistatyti, kuri norima rinktis specialybė, į kurį gyvenimo pašaukimą linkstama. Suradus savo specialybę ar pašaukimą yra labai pageidaujama, kad asmuo, dar beeidamas bendrojo išsilavinimo mokslą, atkreiptų dėmesį į savo būsimąją specialybę ir į jos prielaidas arba reikalavimus, kuriuos ji stato kalbų, matematikos, gamtos reiškinių pastebėjimo ar žmonių gyvenimo faktų atžvilgiu. Juk gerai žinoma, kad aukštesniosiose bendrojo lavinimo mokyklose yra galimybės moksleiviams daugiau susipažinti su vienais ar kitais dėstomais dalykais pareinamai nuo noro, kurį pareiškia moksleivis. Esant tuo būdu galimybei tinkamai pasirengti prie būsimųjų specialybės studijų, ankstyvesnis savo pašaukimo reikalu nusistatymas yra pageidaujamas.

Kad palengvinti rasti pašaukimas arba specialybė čia tenka panagrinėti asmuo su jojo gabumais, norais, uolumu, darbo sekmingumu, panagrinėti Lietuvos gyvenimas su mūsų tautos reikalais, specialybės sunaudojimu, darbo sąlygomis, visuomenine padėtimi ir, pagaliau, tenka padaryti išvados.

Norint rasti pašaukimas ar specialybė pirmon galvon reikia kreipti dėmesys į patį asmenį, kurio pašaukimą norime nustatyti. Iš pat pradžių žiūrima asmens gabumų. Žymių istorijos asmenų

biografijos rodo, kad daug tokių asmenų yra buvę gabūs ne vienoje kurioje, bet daugelyje sričių. Toksai, pav., Leonardo da Vinci buvo kartu ir didelis dailininkas ir gilus mokslininkas. Paprastai dalykus svarstant pastebima, jog talentai ar gabumai reiškiasi vienoje srityje, jie reiškiasi iš žmogaus jaunų dienų. Jaunimas, eidamas mokslą aukštesniosiose mokyklose, turi pilnos galimybės ir geros progos pažinti savo gabumus.

Vienas turi gabumų matematikai, filosofijai ir kitiems tolygiems atitrauktiems mokslams, kur daugiausia nulemia žmogaus protas. Tokiam asmeniui daug rūpi grynos sąvokos, daiktų bendrieji santykiai, priežastys, tikslai, protiniai įrodymai, logiškumas, sistemingumas.

Kitas turi gabumų gamtamoksliui. Jį traukia, žavi gamta ne tik kaipo dailės dalykas, bet ir paprastoji, pilkoji gamta. Paprastas akmenynas ar graužynas traukia jo akį žiūrėti, stebėti, bene ras ko nors kitokio, negu kad jam žinoma. Kai toksai asmuo pateks tarp augalų, arba dar geriau tarp gyvūnų, jisai daug ką kita visai pamiršta: pamiršta pietus ir kartais net kai kurias pareigas. O kiek malonumo daryti mineralų, peteliškių, vabzdžių, lapų, gėlių kolekcijos!

Trečias turi gabumų kalboms. Jisai mėgsta kalbų mokytis, jos jam sekasi. Išgirdęs nežinomą žodį jisai stengiasi jį suanalizuoti, rasti jojo šaknį, nustatyti jojo įvairias prasmes, nustatyti jojo panašumus ar skirtumus su kitais tos pat kalbos arba kitų kalbų žodžiais. Išgirdęs retesnį kalbos žodį ar prašmatnų išsireiškimą jisai juos užsirašo. Išmokęs vienos kalbos jisai mokosi kitos. Visi kiti dalykai jam labai maža rūpi.

Ketvirtas turi gabumų istorijai. Jam rūpi istorijos knygos, istorijos faktai. Raustis senose supelėjusiose knygose jam yra gyvo noro, ypač tasai noras didėja, kai yra vilties kokią retenybę, seną dokumentą rasti. Skaito jisai kiekvieną rečiau pasitaikomą istorijos dalyką su smulkmenišku uolumu, nors tai būtų gyvenimui beveik bereikšmis dalykas. Su istorijos gabumais žmogus žiūri į praeitį, aktualūs dalykai jam netiek rūpi.

Penktas turi gabumų darbuotis religijai ir dorai: jisai nori būti kunigu. Jam gyvai rūpi visuomenės gyvenimas: kiek ten yra laimės ir vargo, doros ir ištvirkimo, gyvo tikėjimo ir šalto indiferentizmo. Jisai norėtų reformuoti, dorinti žmonių gyvenimą, norėtų, kad į gyvenimą būtų visų žiūrima amžinybės mastu. Jisai nujaučia, jog pasiaukavęs galėtų būti artimiausias žmonių gyvenimui ir jųjų sielai asmuo, daugiausiai negu kas kitas galėtų geros įtakos padaryti. Jisai kartais grįždamas iš bažnyčios nuošaliu keliu, patsai vienas kartoja sau girdėtosios evangelijos pasakymus bei girdėtojo pamokslo žodžius. Jį interesuoja šventųjų, Bažnyčios didvyrių, biografijos ir juose pasireiškusi nuostabi energija. Jam kyla noro apaštalauti Dievo vardan.

Šeštas turi gabumų mokytojauti. Jo kalba lengvai suprantama, žodžius taria aiškiai, mintis išdėsto sistemingai, turinį suskirsto

kartais net persmulkiai. Pradėjęs ką nors kalbėti ar dėstyti jisai, rodos, atgija. Liaudies ir tautos švietimas jį giliai įdomina, gyvai jam rūpi. Jisai svajoja, sudarinėja planą, kaip kuo daugiausia žmonių apšvietus, kaip liaudžiai padėjus atostogų metu. Jisai ypatingu būdu brangina knygutes, kurios tinka platesnei visuomenei šviesti. Susitikęs su žmonėmis jisai sugeba palikti gerą mokytojo įspūdį. Mokslo ir auklėjimo reikalingasai jaunimas, nuo kurio pareina ateitis, yra jam vienas galingiausių akstinų, žadinančių jįjį dirbti švietimo reikalams.

Septintas turi gabumų literatūrai. Jisai pats plačiai jausmais gyvena, sugeba smulkmeniškai analizuoti žmogaus dvasios gyvenimą, pastebėti žmogaus būdo atšešėlius. Gyvenamasai turinys ne tiek jam rūpi, kiek pati gyvenimo forma, išraiška; turinį jisai dažnai aukauja formai. Jam rūpi vaizdai, jam rūpi žmonių tipai, neskiriant jų doros atžvilgiu, geri ar blogi. Jisai kartais gali kalbėti ilgai, nors turinio ne kiek užčiuopsi: mat, jisai paskendęs kalbos įspūdžiuose, neribotų jausmų liuliavime. Jis skaito dailiosios literatūros daug ir greit: ieško ten stiliaus ir vaizdų.

Aštuntas turi gabumą technikai. Atitraukto mokslo jisai nemėgsta; jisai nori ką nors dirbti, būti meistras. Dar būdamas jaunesnėse gimnazijos klasėse jisai imasi daryti naujosios technikos pabūklų modelių, kaip automobilį, aeroplaną, arba šiaip jau garvežimį. Jį gyvai įdomina įvairūs technikos pabūklai. Sugedo kas, reikia taisyti, jisai imasi darbo, mėgins, nors gal ir žino, kad jisai tuo tarpu nemoka. Kad jo meistravimas padarė jį muriną, kad jisai susitepė, tas jo nė kiek nebaido: jo visas dėmesys nukreiptas į pasisekimą darbe, meistravime. Patekęs į parodą jisai sukinėsis apie mašinas. Jojo kambary pastebėsi įvairių įrankių technikos tikslams.

Devintas turi gabumų agronomijai. Ūkis — tautai ir valstybei reikalingas, yra jųjų gerovės sąlyga. Turįs gabumų būti agronomu asmuo gyvai domisi mišku, jo ūkiu, mato jame gilios poezijos, domisi žemės kultūra, atmosferos reiškiniais, gyvulių veislėmis, ūkio padargų tobulėjimu. Ūkio darbai — jam prie širdies.

Ir dar kitose srityse gabumų būtų galima suminėti, bet ir to pakaks. Asmenų gabumai paprastai nepasilieka vien kaipo proto sugebėjimai, bet jie pradeda reikštis ir valios srityje kaipo gyvas noras siekti to, kas atatinka asmens sugebėjimams. Tasai gyvas noras, susidūręs su kliūtimis, sugeba rasti tinkamų priemonių toms kliūtims nugalėti, gaivalingai veržiasi į svajojamąją sugebėjimų sritį. Gyvas noras darbuotis savo sugebėjimų srityje yra nurodymas, jog šitoje srityje yra svarstomojo asmens specialybė, pašaukimas.

Gyvas noras yra lydimas uolumo, pasireiškiančio nepaprastame darbingume ir tam tikrame paskubume. Net ir genialiems žmonėms, turintiems iš prigimimo gražių gabumų, tenka susirūpinti darbingumu: mokėti dirbti ir ištverti darbe. Parašę kokį norint dalyką, jie perdirbinėja jį, taiso, tobulina ir tik po ilgo vargo

gaunamas puikus veikalas. Šalip darbingumo reiškiasi ir tam tikras nepeiktinas paskubumas, prie kurio asmuo vengia trukdymų, bijosi sugaišti, sunaudoja trumpas valandikes, kas, galų gale, sudaro visai rimtą laiko ir darbo kiekį.

Mėgiamasai darbas, kur žmogus turi sugebėjimų, yra dirbamas su džiaugsmu, nes smagu dirbti mylimas darbas. Darbo džiaugsmas yra ženklas, jog žmogus dirba ten, kur turi pašaukimą. Toksai darbas, aišku, turi nemaža gražaus sekmingumo.

Svarstant specialybę arba pašaukimą svarbu kreipti dėmesys ne tik į patį asmenį, bet ir į gyvenimą su jo kuo įvairiausiais pareikalavimais ir sąlygomis. Pirmon galvon kyla klausimas, kokie yra tautos reikalai. Mes gyvename nepriklausomos valstybės gyvenimą, valstybės dar naujos, kur reikia daug visokių specialistų, kaip antai: juristų, gydytojų, inžinierių, mokytojų, kunigų, agronomų ir t. t., trumpai, dabar nėr srities, kur būtų per daug specialistų. Šiuo atžvilgiu tuo tarpu nėr reikalo varžytis pasirenkant specialybę.

Jeigu visos kitos sąlygos yra vienodos, be abejo, asmuo visų pirma turėtų rinktis tą specialybę, kurią galima greičiausiai sunaudoti savo tautos bei valstybės gyvenimui. Jau ir pati istorija pakankamai įrodo, jog greito sunaudojimo atžvilgis visumet turėdavo labai žymios reikšmės, kai asmenims buvo reikalo statyti sau specialybės klausimas.

Besirenkant specialybę yra reikalo atkreipti dėmesį į darbo sąlygas, kuriomis tektų dirbti. Yra praktikuojamų visokių būdų. Vieni naudojasi savo specialybe kaipo privatūs mokslininkai ar praktikai, kiti mokytojauja viešosiose ar kuriose kitose mokyklose, treti valdininkauja administracijos srityje ar kuriuo kitu būdu verčiasi savo specialybe. Prie visų šitų būdų tikrai esti reikalingas kai kuris atsargumas: asmuo turi pastatyti sau klausimą, ar jisai ras šitoje specialybėje pragyvenimo šaltinį. Toksai klausimas nėr egoizmas, bet neišvengtina būtenybė, su kuria tenka skaitytis ne tik gyvenimo prozaikams, bet ir gyvenimo poetams. Tik svarbu yra, kad pragyvenimo klausimas būtų svarstomas kaipo neišvengiama sąlyga, o ne kaipo pirmaeilės svarbos dalykas. Pirmoje vietoje, aišku, turi stovėti grynas pasiaukavimas savo specialybei, darbas idėjos vardan. Toksai pasiaukavimas ir darbas yra vadovaujanti žvaigždė kiekvienam kilniam žmogui.

Pagaliau, dar svarbu atkreipti akis į būsimąją visuomeninę asmens padėtį, kai jisai pasirinks šitą ar kitą specialybę. Yra, mat, asmenų, kurie mėgsta ir visuomeniškai padirbėti šalip savo pasirinktosios specialybės. Todel svarbu pasvarstyti, ar kartais nesudaro pasirenkamoji specialybė tam tikrų trukdymų visuomeniniam darbui, ar numatoma galimybė pakankamai įtakai, kurią asmuo norėtų turėti į visuomeninį gyvenimą. Visi šitie atžvilgiai pravartu turėti prieš akis.

Suradus savo specialybę — pašaukimą tenka asmeniui daryti atatinkamos išvados ir eiti surastuoju keliu. Jei yra dar laiko

pasirengti prie specialybės studijų, tasai pasirengimas, aišku, turi būti sunaudotas. Tas ypač liečia aukštesniųjų klasių moksleivius. Suradę savo specialybę — pašaukimą jie mato, kuriame universiteto fakultete jiems teks savo pasirinktoji ir mėgiamoji specialybė studijuoti. Čia jie ir gali daryti išvadas, kokiu būdu galima geriau pasirengti į būsimą darbą fakultete, ar ypatingu būdu kimbant prie matematikos, ar prie kalbų, senųjų ar naujųjų, ar gal prie gamtos reiškinių pastebėjimų, ar gal ieškant literatūroje ar gyvenimo sūkuryje tipų, juos analizuojant. Visa pareis nuo padarytojo pasirinkimo.

Dėti pastangos savo pašaukimui rasti yra be galo svarbus dalykas. Nuo gerai surasto tikro savo pašaukimo pareina labai daug: nėra gaišinamas be reikalo laikas ir darbas, nėra be reikalo aikvojamos lėšos, randama asmeninė laimė ir džiaugsmas darbe. Pasirenkant savo pašaukimą nešamas didelis atsakomingumas prieš savo asmenį, prieš tautą ir valstybę, prieš patį Dievą, nes nukrypimas nuo tikrojo pašaukimo esti labai skaudus visiems. Tatai numanu, kodel reikia sąžiningai ir uoliai žiūrėti savo specialybės — pašaukimo.

J. V.

Audra.

Kyla verpetai lig bokštų,
Gal ir dangų jie pasieks.
Nors ramybės ašei trokštu —
Nesulaiko jųjų nieks.

Man gi vėtros tuoj atsako:
— Ūžti šniokšti — mūs' dalia,
Nors ir mirtis būt' ant tako,
Mums sustoti nevalia.

Nesulaukęs aš ramybės,
Klausiau vėtrų išminties:
„Del kokios gi jūs galybės
Nepalaikote rimties"?

Mat pasaulis — pilnas vėtrų,
Man atėjo toj mintis;
Nestatysiu čia sau šėtrų,
— Visur vėtra ir mirtis.

Vien prašysiu Visagalio,
Kad Jis saugotų mane
Ir tiesos, ramybės kelio
Linkui vestų visame.

Kedainiai.

J. Steponaitis.

Moralinis jaunimo gyvenimas.

Savo moraliniu gyvenimu rūpinasi kiekvienas žmogus. Ištarimas žodžio „moralė“ jau sukelia mumyse visą eilę pergyvenimų, kurių rezultate yra aiški tendencija daryti tai, kas gera, o vengti to, kas bloga. Ypač jautrus šiuo atžvilgiu yra jaunimas, kurio siela yra linkusi branginti ir gerbti gerąsias savybes. Tačiau gyvenime labai dažnai būna, kad idealas ir realybė, tai kas yra ir kas turi būti, sueina į konfliktą ir žmoguje prasideda arši vidujinė kova. Faktai rodo, kad šita kova nevisumet laimingai baigiasi. Žmogus mato gera ir nori jo, tačiau daro bloga. „Video meliora proboque — deteriora sequor“, sako Ovidijus. Šitas pasakymas, ištartas prieš 2000 metų, labai tinka mūsų laikų žmogui. Jis pažymi moralinio atsparumo laipsnį, Mūsų jaunuomenei ypač dabar po D. Karo tenka rimtas uždavinys — pakelti šitą moralinio atsparumo lygį tinkamon aukštumon. 1924 m. „Ateity“ Nr. 12 tilpo paskaitos „Moralio gyvenimo pagrindai“ santrauka, kur šis klausimas rūpestingai buvo gvildenamas filosofiniu atžvilgiu. Mes pasistengsime duoti pluoštelį minčių išeidami iš psichologinės bei pedagoginės kertės.

Jaunimo moralinio gyvenimo psichologija. Sunkus būtų dorinis gyvenimas, jei žmogus sužino bloga ar gera padaręs tik post factum. Bet taip nėra. Žmogaus prigimtyje yra galių, kurios iš anksto pasako, ką jis privalo daryti ir nuo ko susilaikyti, kitaip tariant, parodo jo teises ir pareigas — ne tik parodo, bet ir skatina jas pildyti. Taip pav., jei žmogus mato puolant į šulinį vaiką, jis tuo momentu užsidega užuojauta, pajunta didelio neramumo ir, kokios tai jėgos raginamas, bėga pavojaus vieton ir stengiasi gelbėti žūstantį kūdikį. Negalima sakyti, kad jis tai daro tik del to, kad gerbia kūdikio tėvus, ar del to, kad užsipelnytų draugų ar pažįstamų pagyrimo. Ne. Jis tai daro kaž kokios vidaus jėgos raginamas, t. y. atjausdamas savo pareigą. Šitai žmogus daro ir tada, kai jo niekas nemato, ir jokia pašalinė įtaka į jį neveikia. Atlikęs savo pareigą jis jaučia morališkai pasitenkinęs, gi susilaikęs nuo jos, jis jaučiasi nepasitenkinęs. Tokio pat jausmo atsiranda ir tada, kai žmogus mato kam nors neteisybę ar skriaudą darant. Ačiū šitam jausmui mes, anot Habricho betariant, per sąžinę turim santykių su savim ir su kitais[1]).

Dorovės jausmo reiškinių atsiranda žmoguje anksti dar kūdikystėj. Apie trečiuosius amž. metus jau kūdikis supranta jam daromą skriaudą. Kai kas atima iš jo pav. žaislą, jis reaguoja. Gerbimas tėvų, apskritai autoriteto jausmas, yra kad ir subiekty-

---

[1]) Habrich L., Pädagogische Psychologie, München 1921, II Bd. 151 pusl.

vus, paeinąs daugiau iš baimės dalykas, bet reikšmingas moralės jausmo plėtotėje. Sąmoningesnis doros jausmų pasireiškimas pasirodo vėlesniame amžiuje. „Kai vaikas pirmą kartą pasako „aš", sako Fersteris: „mes konstatuojame pirmą atsiskyrimą asmenybės nuo šio pasaulio. Kai žmogus pasako „Dievas" ir pajunta Dievą, įvyksta dar stipresnė koncentracija: dvasios asmenybė skiriasi nuo kūno asmenybės griežtai stojas jai priešais ir pajunta savo visiškai savotišką būvį, kurs nepriklauso pojūčių pasaulio"[1]). Šitas Fersterio pasakymas išreiškia svarbiausius žmogaus jaunystės tarpsnius: kada jis (žmogus) pirmiausia tik pojūčiais arba instinktais tegyvena — tai kūdikystė, kada vėliau pajunta savo asmenybę atsiskyrus nuo išviršinio pasaulio, bet dar jausmais tesireiškiančią — tai vaikystė; ir kada dar vėliau, augant sąmonei, bręstant protui ir gausėjant visoms intelektualinėms galioms, jis pajunta savo asmenybę savaimingai pasireiškiant — tai jaunystės amžius. Pats dorovės supratimas yra savaimingumo pažymys, ir kaipo toks gali prasidėti tik intelektualiai žmogui subrendus.

Jaunystės amžius nepastovus, audringas, bet dorovės gyvenimui labai svarbus. Prasidėjus brendimo amžiui (apie 12—13 m.) jaunuolis pajunta savy vykstant ne tik fiziologinių, bet ir psichologinių permainų. Vaikiški žaidimai, draugavimai ir visi kiti troškimai dabar nustoja reikšmės, keičiasi — ir visa tai reiškiasi kitose lytyse, troškimuose ir idealuose.

Draugas jaunuoliui yra nebe žaidimų draugas, bet jo svajonių, pasitarimų, idealų dalininkas; tat draugystė yra daug nuoširdesnė, gilesnė ir patvaresnė. Kai vaikas paprastai dabartimi tegyvena, jaunuolis siekia į ateitį, rimtai ja rūpinasi, svajoja apie būsimąjį gyvenimą, apie karierą. Gilesnio pergyvenimo vaikas neturi, tuo tarpu jaunuolis jau sugeba atjausti artimą daug giliau, kęsti ir džiaugtis drauge su juo.

Jaunuolio psichikoj didėja interesavimosi tendencija, kuri ypač ryškiai reiškiasi tenai, kame yra kas nors lyg paslėpta, neaišku. Del to visoks purvas paslėptas po dailės skraiste yra pavojingas. Del šitų pačių aplinkybių nešvarūs kinematografai, spektakliai, romanai ir visa, kas tik dalinai pridengiama kad ir gražiausia meno skraiste, yra itin pavojinga smalsiam šiuo atžvilgiu jaunuoliui.

Jaunystė be to pasižymi naujenybių didelių pervesmų troškimu — del to jaunuoliai linkę į revoliucinius ar šiaip didelius kartais pavojingus žygius.

Jauno žmogaus siela yra idealams, visokiems geriems darbams palanki. Bet čia prasideda gyvenimo kovos tragedija, apie kurią kartu su Gobiu[2]) galima pasakyti, kad principiniai moralės jausmas, geroji valia turi viršų jauno žmogaus sieloje, bet praktikos gyvenime, aplinkybės turi gal per didelės įtakos ir jaunuolio vi-

---

[1]) Fersteris Fr. V., Seksualė etika ir seks. pedag., Šiauliai 1923, p. 132.
[2]) Gobis J., Asmenybės kultūros pagrindai.

dujinė kova kūniškojo ir dvasiškojo „aš“ baigiasi tragingai. Kol kliudančios aplinkybės neįsiskverbia į tarpą kūriamų idealų, jaunikaičio svajonių, jis pripažįsta tiesą, gėrį ir grožį kaipo idealus, nusilenkia jiems, myli juos, džiaugiasi ir gyvena jais. Bet užeina piktos valandos, kada gal aplinkybių sužadinti kyla įgimti ir įprasti blogieji linkimai — jie visa griauna, žemina, priešinasi valiai ir ardo gražųjį idealų gyvenimą. Tada visa apsigaubia juodu debesiu ir... nebėr kito išėjimo, kaip palikti idealų pasaulį ir pulti į realiojo gyvenimo glėbį. Pergalė ten, kame momentas daugiau naudos parodo. Tokių pergyvenimų kupinas visas jaunuolio gyvenimas. Didžiosios jaunuolio sielos jėgos — dvasios ilgesys, artimo meilė, troškimai ir net garbės jausmas kelia jaunuolį į idealų pasaulį, o silpnoji kūno geidulių sritis lenkia jį žemyn — štai kova, kurios laimėjimui ar pralaimėjimui padeda dar pačios gyvenimo aplinkybės. Dabar atsiliepia motinos meilės jausmas, atsiliepia draugų ir vyresniųjų matyti ir girdėti darbai, atsiliepia tikėjimo įtaka — laimės troškimas ir baimės jausmas, atsiliepia net materialinės gyvenimo sąlygos, visuomenės įtakos ir daugybė kitų aplinkybių, kurios matomai ar nematomai prisidėjo prie tam tikrų linkimų susidarymo ir tuo pačiu prie išsprendimo jaunuolio moralinės vertės. „Matau kas yra gera ir pripažįstu, bet mane traukia žemieji linkimai, ir aš jų klausau...“

Linkimai ir jų reikšmė. Pagrindinę priežastį, del kurios taip lengvai pasidaro savo kūniškosios prigimties vergu ir klauso jos reikalavimų net prieš proto perspėjimus, rasime linkimuose.

Linkimai yra tam tikra vidaus energija, patenkinti valią kuriam nors veikimui. Jei žmogus nuolat vienodai reaguoja į tą patį akstiną, sakome jį turint palinkimą.

Linkimai yra dvejopi: įgimtieji ir įgytieji.

Įgimtieji arba paveldėtieji yra linkimai, kurie nepareina nuo valios ir yra būtini žmogaus gyvybei palaikyti (valgis, gėrimas, miegas etc). Tie linkimai vadinami instinktais. Bet yra linkimų, kurie nieko bendra su gyvybės palaikymu neturi (girtuokliavimas, rūkymas, paleistuvavimas, pamaldumas, pasišventimas artimui ir kiti). Moralės gyvenime šitie linkimai yra labai reikšmingi. Kartais manoma, kad įgimtieji linkimai galutinai nusprendžia dorinį žmogaus gyvenimą. „Naturam expellas furca — tamen usque recurret“ — išnaikink prigimtį kardu ir ugnimi, ji vėl iš naujo prasimuš. Išeidami iš šitos pažiūros kai kurie pesimistai nenori pripažinti net auklėjimo reikšmės. Tačiau čia daroma klaida. Žmogaus charakteris nėra vientisas. Daugybė visokių linkimų sueina į konfliktus, vieni nugali kitus, juos užstelbia ir užviešpatauja žmogaus asmenyje. Kiti tuo pat metu nelavinami nyksta arba pereina į kitos rūšies linkimus. Nuo to kurie smagenų centrai ypatingai veikia, pareina linkimų susidarymas. Tai aišku ir iš fiziologinių bandymų. Bergeris užsiuvo kartą ką tik gimusiam šuniukui vieną akies vokelį ir laukė kelis mėnesius. Po kelių mėnesių jis paste-

bėjo, kad tos smagenų dalys, kurios gaudavo pro atvirąją akį šviesos įspūdžių, buvo jau gerokai išsišakoję, tuo tarpu tos dalys, kurios buvo sujungtos su užmegstąja dalimi, buvo tiek pat išplitę, kaip jos buvo tuoj šuniukui gimus. Tas pats yra ir su mūsų sielos galiomis. Lavindami kurias kūno ar sielos galias mes jas išplėtojam, o tos gi kurios yra nejudinamos nyksta ar pereina į kitos rūšies galias.

Taigi net įgimtuosius linkimus mes galim tvarkyti kaip tinkami — vienus slopinti, kitus ūgdyti. Bet prie žmogaus būdo sudarymo prisideda žymia dalimi ir įgytieji linkimai. Šitie linkimai atsiranda žmogui begyvenant ir turi be galo didelės reikšmės doriniam gyvenimui. Yra net sakoma, kad consuetudo est altera natura — įprotis yra antroji prigimtis.

Įprastieji linkimai atsiranda iš veiksmo. Psichologijoj žinomas specializacijos dėsnis sako, kad jei ką mes darom vieną kartą, tai duodam pradžią linkimui; kai ką darom jau antrą kart, darom daug lengviau. Dažnai daromas veiksmas tampa įpratimu. Norint tatai neturėti blogų linkimų reikia stengtis neduoti jiems pirmą pradžią. Gavęs pradžią linkimas netrunka išbujoti į pavojingą jėgą, prieš kurią jau yra sunku kovoti. Užvaldę žmogų linkimai įstengia priversti jį elgtis net prieš proto nurodymus. Bet žmogaus likimas — jo paties rankose. Net tada, kai jis mato ir didelių dorinių ydų neprivalo nusiminti, nes sveikosios ir normaliosios žmogaus psichikos dalys galima taip išplėtoti, kad jos taptų svarbiausiu dorinės paspirties punktu ir kad iš ten prasidėtų viso gyvenimo atgimimas. Kad dorovėj puolę kartais visai staigiai atgimsta, tai patvirtina daugybė gyvenimo faktų.

Seksualinis gyvenimas. Kalbant apie moralinį jaunimo gyvenimą sunku būtų nutylėti svarbusis to gyvenimo punktas — seksualinis klausimas. Dainų, pasakų net didžiųjų literatūros žanrų neišsemiamas šaltinis yra seksualinis gyvenimas. Tai yra lyg paslapčių skrynia, kur sukrauta žmogų žavinčios, bet neprieinamos brangenybės. Kiek amžių prabėgo, kiek didvyrių į kapus nuėjo — vis tai už laimę, už meilužę... Žiūrėdami pro liaudies ir individualinį literatūros kūrybos veidrodį mes įžiūrime ne tik pasakiškojo, bet ir tikrojo gyvenimo scenų.

Ne paslaptis, kad jaunai šilkakasei, atėjusiai į jaunystės metus rūpi skaistus bernelis... o šiam dora nekalta mergaitės širdis. Jaunos širdys plaka svajojamos laimės ugnimi. Ilgesys, džiaugsmas del laukiamo idealo ir viltis užgauna pačias jautriąsias širdies stygas ir liejas dainos posmai... Bet ir čia tenka pasakyti, kad idealas ir gyvenimas, tai kas yra ir kas turi būti, dar dažniau sueina į konfliktus. Kur baigiasi idealiosios meilės ribos ir prasideda komplikuoti geidulių jausmai — čia nelengva atskirti. Pagaliau jaunuolis pasitiki savim ir to nesvarsto. Del to tatai paskui linksmus dainų posmus eina dažniausiai raudos...

Nemoralus gyvenimas yra laužymas gamtos nustatytų dėsnių. Pati gamta žmogų baudžia, jei jis neprotingai gyvena. Visi ne-

dorėliai kenčia. Vieni kenčia kūno skausmus, kiti sielos, o dažniausia nedori pasielgimai duoda skaudžių smūgių ir sielos gabumams ir kūno sveikatai. Teisingai kaž kas yra pasakęs, kad sąžinės graužimas yra tai pragaro kančių atspindys, o moralinis pasitenkinimas, tai dangaus laimės spindulys. Džiaugtis tikra gyvenimo laime, turėti gražių dorovės gyvenimo vertybių ir del to net pasisekimų gali tikėtis tik skaistus doras jaunuolis.

Pasileidimai lyties gyvenime yra daugybės nedorybių ir nelaimių versmė. Ziaurumas, savimeilė, tuščia puikybė, pavydas, daugybė blogų linkimų — štai kas lydi nedorai tvarkomą lyties gyvenimą.

Profesorius Mukermann'as sako, kad prigimtis žmogaus sėklai davė brangias kūno daleles[1]). Šitų dalelių aikvojimas kenkia pirmiausia augančiam jaunimui, nes tuo neduodama harmoningai plėtotis kūno ir sielos galioms. Neišaikvojamos sėklos grįžta į organizmą, kur jos atlieka svarbų gaivinimo darbą. Šita plėtojimosi harmonija yra palaikoma dviejų didelių sistemų: nervų ir vidaus sekrecijos sistemos.

Nervų arba geidulių sistema pati savyje nėra bloga. Ji pasidaro bloga tik tada, kai žmogus neprotingai priverčia ją savo užgaidoms tarnauti. Tuomet ji tampa pavojinga net visai žmogaus prigimčiai, versdami jį į degeneratą.

Antroji — vidaus sekrecijos sistema yra mažiau žinoma. Į visas puses nuo vidaus gilių eina gyslelės, kuriomis teka kraujas, išnešiodamas į visas organizmo dalis tų gilių sekrecijas. Šitų sekrecijų uždavinys yra palaikyti kūno plėtojimosi harmoniją. Nuo jų pareina tinkamas lyties organų ir jų plėtojimosi nustatymas ir tolesnių lyties reiškinių harmonizavimas (ūsai, barzda, veido bruožai, kūno lyčių tikslingumas bei gražumas...). Iš čia mes suprasim Gobį, kurs tai, charakterizuoja jaunuolį nukrypusį nuo dorovės reikalaujamo pamato per onanizmą: „Jaunikaits tampa baikštesnis, savy užsidaręs, vengia šeimynos, vengia klausiamųjų žvilgsnių, atrodo išblyškęs, mieguistas; neramiai miega, ir ypatingai ryškus fizinis onanizmo simptomas, tai akių miglotumas... nuo onanizavimosi žymiai nukenčia jaunikaičio inteligencija: nuo tankaus onanizavimosi mažėja psichiniai gabumai, silpnėja apercepcijos, dėmesio, atminties, valios ir morališko atsparumo jėgos, atbunka aukštesnieji jausmai“ [2]).

Taigi pasileidimas lytiniame gyvenime yra galutinis žmogaus moralės užmušimas. Jis tampa kuone idijotas ir apie jo reikšmę šiame gyvenime netenka kalbėti.

Kaip keista ir juokinga, kada toks išsigimėlis dengiasi dorovės skraiste, moka kalbėt apie idealus ir... net drįsta siūlytis skaisčiai doros mergaitės širdžiai. Tai demoniškas pasityčiojimas!

---

[1]) Žiūr. str. „Būsimoji karta“ „Lietuva“ 1923 m. N. 119.

[2]) Gobis J., Pirmosios jaunystės psichologija, Šiauliai, 1923 m. 13 p.

Kai kurių džiaugiamasi, kad Lietuvoj onanistų ir panašios rūšies paleistuvių esą nedaug. Kad jų skaičius prieš D. karą buvo mažesnis negu užsieniuos, su tuo sutiksim. Bet reikia sutikti ir su tuo, kad šitos epidemijos plitimas smarkiai progresuoja po D. Karo, ir kad del to tautai gresia rimtas pavojus.

Jaunuolio idealas — būti savo laikų protingu riteriu. Tai labai gražu. Bet riteris nėra vergas. Tikrasis riteris bus tas, kurs a) pasidarys pilnu savęs viešpačiu ir b) sugebės išeiti aukščiau bendrų savo tautos bei visuomenės ydų.

Mes matėm, kad save nugalėti yra nevisumet lengva. Rodytis galingu kitų akyse, daryti net didžių darbų yra lengviau, negu pagundos valandą save suvaldyti.

Dar didesnis uždavinys atsistoti aukščiau bendros visuomenės dvasios, pasiliuosuoti nuo daugybės įtakų ir bent svarbiausiose ydose neiti paskui ją.

Siekdami šito idealo, mes, jaunimas, privalom daryti didelių pasiryžimų, bet neprivalom norėti trumpu laiku didelių laimėjimų. Dorybės įgyjamos per ilgą laiką ir didelį atsidėjimą. Žingsnis po žingsnio su Dievo pagalba mes tobulėsim, šalinsime iš savo tarpo ir visos visuomenės skaudžiausias ydas ir tuo mes artinsimės prie tikrojo riteriškumo idealo.

J. Svyruonėlis.

Vaizdelis.

(Trioletai).

I.

Prie miško žolynuos upelis srovena,
Beplaudamas gėles bailiai.
Vėjelis padangėje debesį gena.
Prie miško žolynuos upelis srovena.
Slaptingai gurgėdams, jis pasaką seną
Žolėms pasakoja tyliai.
Prie miško žolynuos upelis srovena
Beplaudamas gėles bailiai.

II.

Ant kranto upelio žaliam tankumyne,
Tarp puokščių gėlelių baltų
Besėdi mergaitė, lyg rožė žolyne
Ant kranto upelio žaliam tankumyne.
Malonus veidelis. Jaunoji krūtinė,
Kiek slepia jausmų nekaltų.
Gražutis paveikslas — žaliam tankumyne,
Tarp puokščių gėlelių baltų.

III.

— Tave aš mylėjau karštai,
Mylėjau jauna širdimi.
Ir dieną ir naktį tiktai
Tave aš mylėjau karštai.
Bet manęs tu nesupratai —
Ir siela man taip nerami.
Nors tave mylėjau karštai,
Mylėjau visa širdimi!...

IV.

Tyla vakarinė jos dainą kartoja.
Ji liūdi tarp gėlių viena. —
Lakštingala klausos, čiulbėti nustoja...
Tyla vakarinė jos dainą kartoja,
Ir skausmas širdyje ir baimė sieloje —
— Ar dingo viskas su daina? —
Tyla vakarinė tik aidą kartoja.
Ji rymo ir liūdi viena.

Algimantas.

Revoliucijos sūkuriuose.

Dideliame, mistingame Rytų dvasios mieste, Rusijos gilumoje, gyveno — liūdėjo būrelis lietuvių, Didžiojo Karo audrų nublokštų iš mylimosios tėvynės svetimojon padangėn.

Niaurios jų gyvenimo dienos buvo prislėgtos vargų, skurdo ir skaudaus lūkesčio kančių. Nesulaukdavo džiaugsmo aušros, neišvysdavo šviesaus pragiedrulio tamsioj padangės gilumoj, nei gaivinančių palaimos spindulių...

Baugioj gyvenimo nakties glūdumoj tyliai kentėjo, vargo ir giliam ilgesy liūdėjo...

Karti buvo svetima duona, šalta žemė, — dar šaltesnės svetimųjų širdys...

Bet, tarp tų skausmo sūnų buvo vienas kitas, kurie gyveno laimingąsias gyvenimo pavasario dienas; jiems pro juodų audros debesų kraštus šypsojosi laimės saulelė — jie gėrė ir gaivinosi gyvybės ir meilės spinduliais... Kas pažįsta meilę, tas žino, kaip smagiai supa jos bangos žmogaus gyvenimo laivelį, kaip žavėdamos jauną sielą vis tolyn, tolyn ją vilioja į banguojančią jūrą...

Nors audra šėlsta, žaibai blikčioja, griaustiniai trenkia, — jis meilės ir ateities mirguliuojančios laimės apsvaigintas nebejaučia siautančių stichijos pavojų, nes visa tai, perėję per jo mylinčios širdies prizmę, jo sieloje skamba harmoningais palaimos himnais, žiba džiaugsmo, jaunystės grožio spinduliais...

Tokiam užburtam laively suposi audros sūkuriuose, lyg du meilės balandėliu — du jaunystės širdžių draugu: Juozas ir Onytė.

Stankūnų Onytė išbėgo iš Lietuvos drauge su savo mamyte ir broliu Antanu. Lietuvoje jie turėjo gražų dvarelį ir gyveno gana turtingai. Onytė ir Antanas ėjo mokslus ir vokiečiams užpuolus buvo baigę T. gimnazijos 6 klases.

Ilgoje ir vargingoje kelionėje į Rusijos gilumą jie susipažino su Juozu Jaunium M. gimnazijos abiturientu, kuris stačiai iš gimnazijos bėgo vienų vienas, palikęs savo tėvelius jau vokiečių okupuotoje Žemaitijoje. Skaudaus likimo surišti artimais draugiškumo ryšiais, visi drauge nukeliavo į K. miestą, kuriame be kitų mokyklų buvo gimnazija ir universitetas. Onytė, Antanas ir Juozas gavo progos tęsti toliau mokslą ir, pamažėl, susitaikę su žiauriu likimu, priprato prie naujo gyvenimo apystovų bei sąlygų.

Vėliau Juozas apsigyveno Stankūnų šeimynoje ir dėliai savo švelnaus būdo ir geros širdies tapo geriausiu draugu ir mylimu šeimos nariu. Tai buvo malonus, doras ir labai taikingas žmogus. Niekados niekas nematė jo susipykusio, nepatenkinto, nusiminusio, bet tik ramų, linksmą ir pilną tikros meilės jausmų. Už tai visi jį gerbė ir mylėjo. Bet, labiausia pamilo jį Onytė. Ji atrado jame savo išsiilgusios širdies draugą, tamsioj gyvenimo nakty

pamatė žibančią žvaigždelę ir pamilo jį visa gyvybės galia, visu jaunatvės skaistumu. Mylėjo ir jis Onytę. Bet tai nebuvo flirto žaismas, bet tyra meilė sujungta su gilia pagarba ir širdingu atjautimu. Tokios meilės verta buvo gražioji Onytė. Malonūs veido bruožai, jo skaisčios nenudėvėtos varsos taip ir spindėjo jaunatvės grožiu ir gyvybės tvaksėjimais. Akys — tai slėpinių gelmė. Graži buvo Onytė, bet dar gražesnė jos angeliška siela, jauna širdis. Ir pamilo Juozas ne tiek jos gražų veidelį, gilias akis, gelsvas kasas, kiek gerą, mylinčią širdį ir tyrą, nekaltą sielą...

Tai buvo dvi mylinčios širdys „vienos žvaigždės du spinduliu“. Liepsnojo jų meilė, o joje tvaksėjo laimės kibirkštėlė ir... švietė jaunystės kelią. Aušo jos rytas ir skendo palaimos saulės spinduliuose!

Pas Juozą dažnai lankydavosi jo artimas draugas studentas— medikas Vincas Ilgūnas. Jis nebuvo drauge su kitais pabėgėliais lietuviais į K. miestą atbėgęs, bet persikėlęs iš kaž kokio kito Rusijos miesto, kuriame anksčiau ėjo mokslus. Jis gerai kalbėjo lietuviškai ir sakėsi esąs lietuvis iš Vilniaus gubernijos. Tačiaus jo išvaizda bei būdas maža lietuviškumo teturėjo. Briunetas, garbiniuoti, susivėlę plaukai, įdubusios, žibančios, sarkastinės akys, maža truputį palinkusi nosis, kurią laikė sugnybę aukso akiniai, plonos ironiškai šypsančios lūpos, nedidelis, bet smarkiai priekyn išsikišęs smakras — visa tai jo išblyškusį veidą darė originalų, gyvą, bet ne simpatingą. Iš to veido spindėjo kaž kas gilesnio, jis ką tai slaptingą, nepaprastą kalbėjo, bet kiekvienas į ji pažiūrėjęs nejausdavo to smagaus, patenkinančio įspūdžio, kokio teikia gili, protinga ir maloni veido išraiška, bet, priešingai, iš jo dvelkė kaž koki slopinanti nuotaika. Kalbėdamas su kuo jis retai žiūrėdavo stačiai į veidą, bet pro šalį arba žemyn. O kai pažvelgdavo į akis, tai lyg ugnin žiebdavo ir šito žvilgsnio daugelis, o ypač moterys negalėdavo iškęsti. Onytei tie žvilgiai buvo stačiai kankinė, o jie kaip tik daugiausia į ją ir buvo kreipiami. Pas Juozą Ilgūnas ateidavo kas dieną ir su Onyte stengdavosi susitikti kuo dažniausia. Ji visa tai suprato ir pradėjo jo vengti arba susitikus laikytis rimtai ir šaltai. Bet tai negelbėjo. Ilgūnas vis didesnio dėmesio į ją kreipė, ją sekiojo, pataikavo, į ją tik žiūrėjo; su ja kalbėjo ir t. t. Onytė jau buvo manius prašyti Juozą nebedraugauti su juo, arba tiesiog, kad mamytė uždraustų jam lankytis jų namuose, bet, bijodama užgauti Juozą, atimant jam vienintelį draugą, (tame universitete tik du lietuviu ir buvo: Juozas ir Igūnas) nebeišdrįso to padaryti ir savy užsidarius kentėjo.

Sykį, esant jai namuose, netikėtai atėjo Ilgūnas. Jis buvo nuvargęs, liūdnas ir giliai susimąstęs. Onytė ramiai paprašė jį sėstis ir pradėjo šį tą kalbėtis, bet kalba nesisekė — pradės ką tuoj ir nutrūksta, lyg kirviu nukerta. Jis daugiausia tylėjo. Onytė pradėjo nerimauti, jos širdis vis smarkiau plakti, krūtinė banguoti. Jis žvilgterės į ją, ji rausta, nuleidžia akis, nervingai dairosi ir kenčia. Pagalios, giliai atsikvėpęs, jis pratarė tyliu ir liūdnu balsu:

— Onyte, jau senai noriu su tamsta pakalbėti ir... svarbiu reikalu.

— Labai prašau — atsakė ji nusistebėjus.

— Tamstai nepaslaptis, ką jaučia mano širdis... Ji liūdi, ilgisi paskendus kankinančios vienatvės bedugnėje. O, kaip baisu ten vienam klajoti ir laukti pražūties!.. Aš vienas pasauly... neturiu kur galvos priglausti, kam širdies ir sielos slaptybių atverti... kaip trokšta ji išvysti mielo draugo ištiestą ranką, kuri išvestų ją iš liūdesių požemio kalėjimo į laisvą, giedrą meilės pasaulį... Mieloji! tu mano nelaimingos sielos angelas sargas, tu gali išgelbėti ją iš pražūties bedugnės... Atidaryk savo širdį meilės liepsnai — aš išgelbėtas ir abu laimingi..... Ir nutrūko jo žodžiai, o akys ašaroms blizgėjo.

— Aš atjaučiu tamstos širdį — man gaila jos, bet... atleiski, aš negalėsiu jos nuraminti, jos troškimų patenkinti—atsakė Onytė.

— Tamsta jau myli? — paklausė giliai pažvelgęs į akis.

— Taip — suskambėjo tyloje.

— Juozą?..

Onytė nuleido akis ir tylėjo.

— Nelaimingos mano gyvenimo dienos — ištarė drebančiu balsu Ilgūnas. Paskui atsistojo nuėjo prie durų, atsigrįžęs ir. pamąstęs tarė:

— Sudiev!,. gal ir amžinai. — Dar pasižiūrėjo ir išėjo.

Onytė tylėjo; krūtinė bangavo, o širdį taip gėlė, gėlė...

Vėlai vakare grįžo Juozas. Visa, kas buvo atsitikę, Onytė atvirai jam papasakojo. Jis valandėlę susimąstė ir pagalios tarė ramiai:

— Brangioji Onyte, tu jau gerai pažįsti mano širdį, bet... jei jauti kitur laimę švintant — tu laisva ..

— Juozai, ką tu kalbi! — sušuko ji ašarodama. — Žiauraus likimo bangos sunešė mūsų laivelius, vargų gyvenime meilės ryšiai sujungė širdis ir... tik mirtis beperskirs...

— Nė mirtis — pritarė tyliai.

Laikas bėgo, nešdamas praeities gelmėsna dabarties skeveldras bei skindamas kelią ateities slaptybėms. Baugi esamoji naktis gaubė nelaiminguosius žmones, o ateities tamsybėse blikčiojo žaibai, švitravo ugnis. Tolimam vakarų horizonte mirguliavo kruvina baisios revoliucijos šmėkla.

Kai kurie prietaringieji žmonės pradėjo skelbti nebūtų dalykų. Vienas matęs šiaurės padangėje juodą kryžių skęstant kraujo debesyse, kitas — vakaruose ugnies raitelį kapojant mažutėlius vaikus, trečias — kaip raudonos žvaigždės puolusios ant žemės, ketvirtas girdėjęs debesyse baisų kardų žvangėjimą ir t. t.

Vėliau ir pačiame mieste kilo didelių sumišimų. Darbininkai streikavo ir kruvinose demonstracijose reikalavo tarybų valdžios. Pasklydo gandų, kad arti esą rauodonarmiečiai. Tai, kaip žaibas

užžiebė revoliucijos ugnį. Didelės revoliucionierių minios po smarkių ir kruvinų susirėmimų nuvertė faktinąją valdžią ir paskelbė proletariato diktatūrą. Prasidėjo teroras. Daug senojo režimo valdininkų ir jo šalininkų buvo sušaudyti, kiti sukimšti kalėjimuosna, kiti nežinia kur ištremti ir išblaškyti. Mokslas taip pat buvo pertrauktas. Daugelis profesorių, studentų ir mokytojų buvo areštuoti, kiti išbėgiojo, kur kas galėjo. Mieste kasdien žvairavo piktieji šnipai, juos sekė policija, kareiviai, kratos areštai ir sušaudymai. Daug kas stovėjo ant bedugnės kranto — vienas momentas ir krinta mirties pragarmėn... Tose nelaimių dienose Juozas ir Onytė dar arčiau susigyveno, dar karštesniais ir tvirtesniais meilės ryšiais susijungė ir tapo viena siela dviejuose kūnuose. Vienas antrą mylėjo, vienas už antrą kentėjo...

Graži išaušo pavasario diena. Jauna gamta gyvybės, grožio kupina linksmai sveikino skaistų metų rytą. Iš visur lyg atgimimo, džiaugsmo aidai skambėjo, gyvybės bangos tvaksėjo... O gyvenimas plaukė didžia kovos srove, sudrumsta tai kraujo, tai ašarų lašais...

Siauroje miesto gatvėje priešais pilką Stankūnų namelį kilo didelis triukšmas — pasklydo šauksmai, klyksmai ir dejavimai. Iš aukštų rūmų pasirodė keletas kareivių ir draskydami bei stumdydami vedė jauną, gražią moteriškę, kuri mosuoduma rankomis, vėl griebdamosi sau už plaukų, isteringai verkdama, nuolat šaukė: vaikučiai mano, vaikučiai!.. Sumišimas didėjo: iš visų pusių subėgo žmonių minia, kurią rėkaudami, plikais kardais vaikė kareivių būrys. Jaunoji moteriškė pargriuvo ant žemės ir graudžiai dejavo. Kareiviai spardydami ir keikdami pagriebę ją, įvilko į šale važiuojančio žmogaus vežimą ir šūkaudami nuvažiažo tolyn. Tuo tarpu iš minios atsiskyrė keletas kareivių ir galvotrūkčiais supuolė Stankūnų butan.

— Daryt kratą — suriko piktas, labiau į žvėrį nei į žmogų panašus viršininkas.

Šitoks netikėtas įvykis visus lyg griaustiniu pritrenkė. Senoji Stankūnienė kuo neapalpus pergriuvo kėdėn, Onytė prisišlijusi prie sienos drebėjo lyg apušės lapas, Juozas ir Antanas tai baldami, tai rausdami baimingai dairėsi aplink. Tuo tarpu viršininkas išsitraukė iš portfelio kaž kokį laišką, priėjo prie Juozo ir, įsmeigęs į jį savo baisias liepsnojančias akis, suriko „skaityk".

— Juozui Jauniui — perskaitė jis nustebęs.

— Tai, tau rašytas laiškas! — sušoko viršininkas ir, pirštu rodydamas, skaitė iš jo toliau... „Ruoškitės ir budėkite — greit ateinam... jėgos didėja; iš jūsų tikimės daugiau...

— Dabar supratai?.. — suriko vėl, atrėmęs Juozui į kaktą brauninką.

— Nieko nežinau — atsakė šis ramiai.

— Kontrevoliucijonierių lizdas... kalėjiman jų generolus — suspiegė žvėrišku balsu, rodydamas į Juozą ir Antaną...

Lyg mirties agonijoje susipynė jųdviejų skaudūs, blizgančių akių žvilgsniai...

Dabar tik pajuto Onytė, kaip skausmas pirmą sykį giliai pervėrė jos jauną širdį. Ji jautė, kaip dega širdis paskutinėse meilės liepsnose, kaip verda, banguoja kraujas ir degina viso kūno sąnarius... Ir puolė prie mylimojo, prispaudė jį prie degančios širdies ir giliam skausme ištarus „Sudiev", pabučiavo išblyškusį jo veidą.

— Sudiev, mieloji... neverki — neamžinai skiriamės — pratarė tyliai Juozas.

— Greičiau! — suriko vienas kareivių ir, pagriebęs Juozą, išstūmė jį pro duris. Tas pat atsitiko ir su Antanu, kuris buvo priėjęs atsisveikinti su verkiančia močiute. Juodu nuvedė ir uždarė kalėjiman, kuris panašių nusikaltėlių buvo kimšte prikimštas.

Tą naktį, Stankūnienės ir Onytės sielos pasiekė kančių gelmės dugno. Jos netikėjo Juozą ar Antaną gyvą matysiant, nes tuo laiku žmogaus gyvybė ant plauko kabojo. Užteko vieno žodžio, mažiausio įtarimo kontrevoliucijoje — ir nelaimingasis atsistoja prieš šautuvų ugnį...

Visa tai senąją Stankūnienę varė stačiai į kapus. Jos sunkaus gyvenimo palaužtos jėgos nebegalėjo pakelti tų didžių smūgių ir ji, sunkios naštos slėgiama, atsigulė į mirties patalą... Onytė tą naktį nemiegojo. Ji sėdėjo šale sergančios motinėlės, o siela tamsiam kalėjime budėjo. Anksti rytą išbėgo miestan — norėjo mamytei daktarą surasti. Bet jai protas nebevadavo. Kaž kokia paslaptinga jėga stūmė ją, kojos klausė — ir ji ėjo nė pati nežinodama kur eina. Staiga atsidūrė kokioj tai nepažįstamoj aikštelėje. Vienoj pusėj riogsiojo stori, apgriuvę didžių sienų mūrai, priešais žaliavo jaunų berželių alėja, toliau geležinės užtvaros, išmėtyti mūriniai bei susmukę mediniai nameliai. Aikštelėje šmėžavo žmonių būrys. Vieni susistoję, nuliūdę tyliai šnekučiavosi, kiti dairėsi, bėginėjo, kits kito ko tai klausinėjo, kiti vėl ginčijosi ir keikėsi. Visi nejaukūs — veidai apsiniaukę, išsikraipę, paniurę. Onytę lyg kas prie žemės prirakino. Ji pašlijo, atsirėmė į beržėlį ir įsmeigusi akis į žmonių minią, gaudė jų slaptingus žodžius.

— Greit atves — tarė vienas vyras susitikęs antrą — ir abu pasinėrė minioje. Minia sujudo. Kai kurie šūkavo, juokėsi, kiti grąsino kumštimis, kiti tylėjo...

— Jau, veda! — sušuko, kaip skeletas išdžiūvęs ir išbalęs žmogus. Paskui dar atsigrįžo į minią ir, piktai išsišiepęs, dantis sukandęs, kerštingai suspiegė:

— Nebegers tie mūsų kraujo—... Minia pasviro į vieną pusę. Onytė krūptelėjo. Lyg peiliu kaž kas smeigė širdin. Šaltas šiurpulys perbėgo visą kūną. Visi nutilo, — tik kojų trepsėjimas bei pančių žvangėjimas skardžiai aidėjo aikštės erdvėje. Iš už kertės mūrinio namo išlindo būrys ginkluotų vyrų. Jie pasuko į beržų

alėją ir žingsniavo tiesiai į Onytę. Jos širdis pradėjo plakti, krūtinė bangavo, rankos drebėjo, akys mirguliavo... Jie nebetoli buvo. Ginkluotųjų vidury Onytė pamatė tris civilius žmones. Staiga, krauju išpiltas jos veidas išbalo, nervingai griebėsi viena ranka už širdies, antra už galvos...

— O, Jėzau! — nuaidėjo tyloje...

Ji pamatė Juozą... Kaip numirėlis išblyškęs, pančiais žvangėdamas, mintyse paskendęs palengva žengė pirmyn...

— Juozai... Juozai! — suskambėjo jos drebantis balsas.

Jis pakėlė galvą, atvėrė akis ir įsmeigė jas į Onytę. Tame žvilgy mirgėjo mirtis ir gyvenimas, amžinoji meilė ir giliausias sielos kęsmas...

— Sudiev, mieloji! — pratarė tyliai ir, ašarotom akim parodęs į dangų, dar pridėjo:

— *Tenai* tavęs lauksiu...

— Aš... mirštu su tavim!.. — suriko Onytė ir puolė į kareivių būrį. Tik kaž kas smarkiai dungstelėjo krūtinėn, akyse pažaliavo ji virto bedugnėn... Dar girdėjo triukšmą, šauksmus, klyksmus, pagalios, lyg perkūno trenksmas suspiegė ausyse ir ji neteko sąmonės...

Pakelia akis — tamsu, naktis aplink: tik pro mažą langelį liejosi sidabrinių spindulių pluokštelis ir žaidė juodoj mūro sienoj. Tai mėnulis pažvelgė į baisų, niaurų kalėjimą... Onytė, lyg iš amžino miego pabudo. Ji stengėsi įsisąmonyti kame esanti — tik staiga — vakarykščios dienos vaizdai, lyg pragaro liepsnomis, visu baisumu sumirgėjo akyse... ir sukniubo į šiaudų patalą ir vėl paplūdo ašarų upeliai. Ji žinojo, jautė kas įvyko, bet bijojo apie tai mąstyti, nes mąstyti — reiškė suprasti ir sutikti, kad visas gyvenimas nugrimzdo bedugnėn, kad jaunystės, meilės ir palaimos spinduliai užgęso amžinai... Ir ji nebemąstė — tik verkė ir ašarų klane skandino protą, sąmonę ir jausmus...

Nuaidėjo graudus raktų žvangėjimas. Atsivėrė sunkios geležinės durys ir aušros spinduliai įsiveržė tamsian rūsin. Onytė pakėlė galvą. Prie jos artinosi nepažįstamas žmogus. Priėjo, paėmė jos sustingusią ranką ir tyliai tarė:

— Tamsta laisva. — Tie žodžiai lyg pritrenkė Onytę — tai kalbėjo Ilgūnas.

— Prašau, išeiki iš to urvo — kalbėjo, vesdamas ją į koridorių. Onytė vis dar tylėjo. Tačiaus tuoj susigriebė ir jau norėjo švelniau prakalbėti, padėkoti už gerą širdį ir net pasiguosti, bet vėl kaž koks šešėlis suspaudė širdį.

— Atleiski tamsta — aš... aš taip nenormali... nusikankinus — pratarė pagalios drebančiu balsu.

— Aš net nenumanau... kas su manim atsitiko.

— Nieko ypatinga — rimtai atsakė Ilgūnas. — Įtardami tamstą, uždarė kalėjiman. Aš visa išaiškinau; dabar tamsta išteisinta ir laisva.

— O mano brolis? — paklausė per ašaras.

— Jis kalėjime... kaž kur išvežė... negalėjau paliuosuoti - atsakė Ilgūnas kaž kaip neaiškiai ir sumišęs.

— Sušaudė! — žybtelėjo mintis ir kelios graudžios ašaros nesulaikomai išsiveržė iš jos akių.

— Prašau leisti tamstą palydėti — pratarė Ilgūnas maloniai — tamsta taip nuvargus.

— Ačiū, pareisiu... Sudiev — pasakė greit Onytė ir nuėjo. Ilgūnas lyg krūptelėjo, ką tai dar norėjo pasakyti, žengė keletą žingsnių pirmyn, paskui išlengva atsigrįžo ir nuleidęs galvą pradingo kalėjimo mūruose...

Onytė skendo minčių bei pergyvenimų chaose. Greta baisių faktinųjų įvykių ją skaudžiausia kankino toji slaptybių tamsybė, kuri laikė apglobus tragingąjį Juozo bei Antano likimą. Ji netikėjo juos politiniai nusikaltus, nes negalėjo įsivaizduoti, kad Juozas būtų galėjęs ką nors nuo jos slėpti. Tai buvo vienintėlis argumentas ir jai to užteko. Jai rodėsi, kad čia kieno nors judošiška ranka visa pražudė. Bet, kas galėjo ištiesti tą juodą pragariškąją ranką ir tylą, nekaltą kampelį paversti kraujo ir ašarų bala?!... Gal kieno kerštas? Bet, iš kur jis?.. Juozas tiek visus mylėjo, taip širdingai gyveno!...

Ir čia prieš jos akis nusileido tamsi paslapties uždanga, kurioj mirgėjo ugniniai klausimų ženklai, ir kaip peiliais varstė jos jauną širdį...

Tuo tarpu ji įsisuko į savo namų gatvelę. „Mirštanti močiutė“ — tvykstelėjo mintis — ir ji pasileido bėgti, o širdis vis smarkiau ir smarkiau plakė. Štai, jau ir namų kertė. Dar valandėlė—žvilgterėjo pro langus: išbalę, nusiminę veidai įsmigo į akis. Lyg mirties dvelkimas palietė ją. Kaip pamišus puolė kambaryn — ir sustingo, lyg marmuro stovyla. Močiutė gulėjo ant juodos lentos, o ant jos nubalusių veidų dar tvylojo sopulių šešėlis, o akyse mirtis...

Ir pajuto Onytė—tartum, sunki geležinė ranka nusileido ant jos galvos ir slėgė vis didyn ir didyn. Ji sukniubo ant kelių ir karštos ašaros vilgė šaltą, kaip žemė, močiutės veidą...

Mato: prieš akis atsiveria juoda bedugnė, o paslaptingoji ranka pamažėl stumia ją į jos nasrus. Ji nesipriešino ir pradėjo grimsti tamsybių versmėn. Iš jos gelmių plaukė kaž kokie slaptingi aidai ir mirties tyloj griaudingai skambėjo: „Štai, kančių, lūkesčių pragarmė .. neįžvelgs jon gyvybės, džiaugsmo spindulys... Čia vienatvės pančių surakinta per amžių verksi, liūdėsi ir degančią širdį ne meilei—skausmui paaukosi... Ir niekas neatjaus sielos kančių, nesupras čia tavo širdį palaidojusio slėpinio ir neišgirs jos mirštančios dejavimo aidų“. Geležinė ranka smarkiai suspaudė jos širdį—ir užgeso sąmonės spindulys.

Onytė sunkiai sirgo ir, kaip išganymo, laukė tos valandos, kada mirtis pakirs jos gyvenimo siūlą. Jos siela troško ištrūkt iš

tos įšėlusios putojančios jūros ir nuskrist į amžinosios ramybės tėvynę. Bet, mirtis tik rūščiai pažvelgė į ją, ir, širdy giliai skausmą užrakinus, nuėjo slaptingu keliu.

Kaip juodi, audros debesys, slinko nuobodžios, sielą kankinančios dienos. Onytės sąmonė, gyvenimo disonansų suardyta, vis dar neprašvito ir glūdėjo tamsybės skraiste pridengta. Ji jautėsi, lyg paklydus didžiam miške, kame viens kitą draskydami, staugė baisūs plėšrieji žvėrys; staugė, ir prieš ją piktos akys žėrėjo, dantys barškėjo, bet jie dar nepuolė ir nedraskė, tartum, tyčiodamies jos mirties lūkesčio skausmais... O ji, tai laukė jų, tai vėl pasibaisėjus, daužėsi atgal, trokšdama išbėgt iš pragariškojo žvėrių pasaulio—vėl išvyst šviesiąją saulelę, ramių žmonių gyvenamą žemelę ir vėl mylėti, vėl jaunos sielos gyvybę, džiaugsmą atgaivinti... Bet, juo bėgo, juo labiau klydo erškėčių tankumynuose, o jų dygliai smigo į kruviną širdį.

Vieną dieną, kai sielą slėgė gilus nusiminimas, širdį liūdesiai kankino atsivėrė durys ir prieš Onytės akys atsistojo Ilgūnas. Jo išvaizda nedaug tebuvo pasikeitus. Tik įdubusios akys dar labiau, lyg kibirkštys, žėrėjo, juodi, susivėlę plaukai prie išblyškusio veido ryškiau spindėjo, lūpos lyg labiau paplonėjo, tik pradingus buvo jų ironiškoji šypsena.

— Sveika, Onytė — tarė linkteiėjęs galvą. — Atleiski, kad išdrįsau peržengti tamstos slenkstį...

— Prašau... Džiaugiuos pamačius seną pažįstamą. Paprastai, nelaimėj visi užmiršta — laimėj dešimts draugų, nelaimėj nei vieno — atsakė Onytė.

— Taip... nelaimė atstumia, bet juk yra išimčių. Ne visos ir gėlės vienodai žydi, ne visos žvaidždės vienodai spindi — taip ir žmonių širdys...

— Gal ir pasitaiko gyvenime — pertraukė Onytė.

Taip ir nutrūko jų kalba. Tasai susitikimo momentas lygiai abudu kankino. Onytė, nors buvo ištarus, kad džiaugiasi pamačius seną pažįstamą, bet širdy tiems žodžiams visai nepritarė, nes praeities su juo santykių vaizdai skaudžiai jaudino jos prislėgtą dvasią. Ilgūnas visa tai permatė ir dar žinojo, jautė, kad jos kylančių kančių versmė yra jo nelaimingoji meilė — ir todel šis momentas jį dar labiau kankino. Bet, jis jau nebegalėjo apleist užimtosios pozicijos: jos griuvėsiuose jis laukė gyvenimo ar pražūties...

— Onytė — staiga pratarė jis, įsmeigęs į Onytę akis — ilgiau savęs nebekankinsiu. Ši valanda te sprendžia mano gyvenimo likimą. Atsiveria du keliu: gyvybės ir mirties — vienu jų man šiandien skirta žengti...

Atvėriau sykį širdį — jon žiebėsi skausmai, šiandien vėl atveriu — ir ji ar pragaru pavirs ar dangum...

Onytė! aš mylėjau ir myliu Tamstą. Tik, praeities meilė nugramzdino mane skausmo ir nusivylimo bedugnėn!..

Bet, man rodos, tai buvo prinokęs kartus nesusipratimo vaisius. Aš nebuvau tamstos gerai pažinęs ir todel savo giliausius jausmus išreikšdavau tuščiam žaismo atspindy. Tai ir pražudė mane. Tamsta negalėjai įžvelgti į mano sielos gelmes ir pamatyti, atjausti tą didžią meilę. Ir tamstą nusikreipei nuo manęs, manydama, kad tai žaislas, ne meilė. Nusikreipei ir savo meilę kitam pašventei, o mano širdį kraujuos palikai...

Bet, štai likimas vėl suveda mūsų kelius... Man skaudu apie tai kalbėti, nes jaučiu, kaip tamsta nelaiminga, kiek kenti. Bet, mieloji, ir aš nelaimingas!.. O iš dviejų nelaimingųjų, sujungtų sielų gelmės išplauks šviesi palaimos saulelė, išauš naujo gyvenimo rytas... Del tamstos aš kovoju su viso pasaulio galybėmis... meilėj kovosiu ir laimėsiu... Tik neatstumki nuo savęs — ir abu pakilsime nuo erškečių žemės ir meilės sparnais nuskrisime į laimės padangę...

Prisiekiu gyvybe — aš myliu, myliu begaliniai ir trokštu meilės — sušuko jis parpuolęs ant kelių.

Onytė nerymavo. O kai tik išgirsdavo žodį „meilė“ — šiurpuliai krėtė visą jos kūną, o sielos gelmėj skambėjo tylus, graudingas aidas: tavo meilė šaltuos kapuos palaidota amžinai!..

Paprašė jo sėstis ir po kankinančios tylos pradėjo šaltai ir rimtai kalbėti.

— Gaila, kad ir šiandien tą pat turiu pasakyti, ką jau sykį esu pasakius—ir dar daugiau. Tamsta klysti manydamas, kad aš tamstos nepažinus, nesupratus, kitam savo meilę, širdį paaukavau. Oi, ne... senai jį mylėjau... ir mylėjau lig jo mirties, kuri yra, mano meilės, jaunystės ir viso gyvenimo palaimos šiam pasauly, mirtis. Nėra man prisikėlimo, nebematysiu gyvenimo laimės, mirtinai sužeista, šliaužiosiu merdėjančio gyvenimo erškečių keliais, nudažytais meilę užliejusiais kraujais!..

— Onytė, nejaugi visa pabaigta? — paklausė jis išbalęs, kaip sniegas.

— Visa — atsakė Onytė — bet, tamsta pasauly dar rasi laimės.

— Tamstos meilė arba... mirtis, viena jų tai mano laimė—ištarė Ilgūnas drebančiomis lūpomis.

— Mano meilė nunešta amžinybėn... jai ir pasilieku amžinai ištikima — atsakė ji šaltai.

— Onytė!.. tai tu... tu manęs nemylėsi? — vos ištarė gilia kvėpuodamas.

— Negaliu — išsiveržė iš jos krūtinės. Tyla... toji baisi tyla buvo panaši į tą, kai ji maža būdama, tvykstelėjus žaibams, sulaikius kvėpavimą, siaubo perimta, laukdavo griaustinio didžio trenksmo...

— Nemylėsi... negali... tai geriau neapkęsk manęs ir... prakeik amžinai — staiga suriko jis baisiu balsu, pašokęs nuo kėdės.

Onytė persigandus ir išbalus, baimingai žiūrėjo į jo išblyškusį veidą, pasišiaušusius plaukus ir piktas, žaibuojančias akis.

— Štai mano siela ir širdis pratarė jis, įsmeigęs akis, šale Onytės į vieną tašką.

— Nepasiekt mano sielos kęsmo gelmių, nesuprast beribių troškimų!.. Negalėjau nurimt, tylos pakęsti — kaip aras veržiaus į kalnų viršunes ir išdidus troškau skrajoti viršui pasaulio ir žmonių plačiais, laisvais, beribių erdvių keliais.

Bet, dėja... gyvenimas — tas žiaurus piktadėjas, lyg ugnies kardu pakirsdavo man sparnus ir aš nusivylęs puldavau į žemės purvus į erškėčius... ir aštrūs dygliai draskė jauną širdį... Galingai mylėjau, bet kaip giliai, pragariškai aš kentėjau!.. Toji beribė meilė, kaip didžiulė jūros banga, suduždavo į aštrias uolas... nes, kiek galingai ir karštai aš mylėjau, tiek manęs nekentė!..

Sutikau tave — ir gimė audringoj širdy paskutinė viltim putuojanti meilės banga. Ir visa, kas ant kelio papuolė, nušlavė ir į šipulius sutriuškino... Vienas monentas — ir pinasi stebuklingas meilės žiedų vainikas ir visi troškimai, lūkeščiai, skausmui vainikuojasi spinduliuojančia laimės aureole...

Ir žengau žingsnį — sutrupėjo niūros sienos...

Žengiau antrą — ir sudužau į aštrias uolas...

Tu negalėjai manęs mylėti!.. O dabar, dabar neapkęsk, prakeik ir pasmerk mane, kaip aš save mirtyn pasmerkiu...

Štai slėpinys, štai pragaro vartai: toji mūro siena, tai *jis*... tavo mylimasis!.. Aš sutriuškiniau jį savo laimės kely...

— O, Dieve! — suriko Onytė ne savo balsu.

— Aš Judas... išdavikas... Aš kaip beprotis puoliau prie tos apgaulingosios laimės žvaigždės lavonais nuklotu ir kraujais, ašaromis nulaistytu keliu. Ieškodamas sau išsvajotos laimės, kitus verčiau nelaimių bedugnėn, o ką mylėjau nelaimingiausia padariau — išplėšęs širdį gyvybę palikau... O tu... žinau — manęs neapkęsi, mane prakeiksi, bet... nekeršysi... Keršysiu aš pats ir... savo krauju...

— Pasigailėk savęs... atgimki ir gyvenki aš visa tamstai atleidžiu — pratarė Onytė susijaudinus, matydama blaškantis nelaimingą mirties auką.

— Šalyn pragaro nuodai!.. Nematau gyvenimo tikslo ir, baigdamas savo kruviną kelią, prakeikiu jį amžinai... Šalyn vylingi pasaulio aidai!.. Jau nepasisieksi mano širdies — ji kybo tarp dangaus ir pragaro gelmės... savy užžiebus kerštо ugnį, ji verda pasaulio pragaro liepsnos!.. Pasaulis!.. tasai prakeiktas žmonijos stabas šėtonas, suviliojęs mane, išplėšė man sielos gyvybę, o širdį nuodais pripildė... Ji patvino kraujais, jie ir užlies kerštingo pasaulio gyvenimo kelią... Ko daugiau belaukt?.. Neapykantos ugnim uždegti dangų ir žemę ir visiems keršyti, keršyti... ir atkeršyti didžiausiam priešui... — sau... Aš prislėgtas kirminas — vergas keršiju savo žiauriam valdovui kraujo ir... mirties kerštu...

Baisus trenksmas suspiegė Onytės ausyse. Ji pašoko, suriko ne savo balsu ir išvirto antram kambaryn. Ilgūnas pergriuvo aslon ir apsipylė kraujais..

Išgirdę šūvį, supuolė į vidų keletas kareivių ir pažino savo mirštantį komisarą...

— Tai ji užmušė — piktai suriko jie.

— Aš pats... jos nelieskite... nekalta... — ištarė drebančiomis lūpomis ir mirė...

Giliausias skausmas suspaudė Onytės širdį ir tamsaus liūdesio banga užliejo sielą. Ji išbėgo į gatvę ir bėgo vis tolyn, tolyn... Štai keletas verkiančių berželių, apipuvusių, palinkusių kryželių... Štai naujas, jaunoms gėlelėms apsodintas kapas — čia močiutė miela ilsis. Puolė Onytė ant kelių ir, paslėpus savo išblyškusį veidą tarp žydinčių gėlių, verkė, verkė, kol ašarų šaltinis išseko, kol širdy jausmas užgeso... Ir šaukė brangiąją močiutę suramint paguost nelaimingąją dukrelę — vargo našlaitėlę... tylėjo močiutė, kaip šalta žemelė.

Tat, meldė gerąjį Dievą, leist vargo žemelei ją pasiimt ir prie savo širdies amžinai priglaust... Bet, gerasai Dievulis neleido numirti, bet mirti kas dieną... kas dieną...

— Palaužta rūtelė — šlamėjo nuliūdę beržų lapeliai.

— Tai vystanti gėlelė — aidėjo jos sielos gelmėse...

P. Pečkaitis.

At-kų kursai 1924 m. gr. 29—31 d.

Paskaita: „Religijos pradas at-kų pasaulėžiūroje". Dr. Ruginis.

„Religijos pradas yra kertinis mūsų pasaulėžiūros akmuo" prabilo prelegentas. Toliau išdėstė įvairias pažiūras į religiją ir religijos objektą ir pažymėjęs, kad mūsų religijos objektas yra Dievas, nuo Kurio mes priklausome, įrodė, kad Dievo buvimą mes galime pažinti ir savo prigimtu protu. Ką pripažįsta dauguma katalikų ir nekatalikų filosofų, pripažino ir šv. Paulius, o šv. Augustinas savo „Išpažintyje" sako, kad Jis proto galia pripažinęs Dievo esimą. Anglų filosofas Jum ir vokiečių E. Kantas žmogaus protui tos galios nepripažįsta. Sulig Kantu išeina, kad jeigu aš matau prieš save kedę, tai aš jos nepažįstu, bet tik sutveriu ją, kas, be abejo, yra klaidinga ir mes aiškiai žinome, kad mes daiktų netveriame tik juos pažįstame.

Dievo buvimo įrodymai svarbiausi yra šie: 1. Kosmologinis Dievo buvimo įrodymas, 2. Kineziologinis, 3. Teleologinis ir 4. Etnologinis. Visus šiuos Dievo buvimo įrodymus nuodugniai

išaiškinęs, gerb. prelegentas priėjo prie aiškinimo žmogaus sielos, jos dvasingumo, nemirtingumo ir žmogaus santykių su Dievu. Dievas tverdamas pasaulį, tvėrė jį savo garbei, o žmogaus vyriausias uždavinys yra Dievo garbė ir tik antraeilis pelnyti amžinoji laimė pomirtiniame gyvenime. Dievo garbė bus didesnė, jei Jį garbins protinga laisva esybė, todel buvo duota žmogui laisva valia ir duoti įstatymai, kuriuos žmogus pildydamas gali pelnyti amžinąją laimę.

Natūralė doros dėsnių sankcija turi būti tiek stipri, kad žmogus, nors jam ir reikėtų daug kančių pakelt, eitų doros keliu. Likę po pirmosios nuodėmės žmonės silpnais, dažnai nepajėgtų eiti doros keliu, jei čia neateitų jiems į pagalbą katalikų sakramentalinė praktika.

Kad šiandien daugelio neigiamas Dievo buvimas, tai svarbiausia priežastis ta, kad nenorima pildyt uždedamų tikėjimo pareigų, o jeigu religija neuždėtų jokių pareigų, tada visi žmonės būtų religingi. Žmogus linkęs prie blogo ir blogo pateisinimui sutveria blogo filosofiją. Antra svarbi priežastis tai puikybė, norėjimas pasirodyt aukštesniu net už patį sutvertoją-Dievą. Žmogus nesilaikydamas doros dėsnių pats suardė Dievo pastatytą tvarką ir pats yra kaltas už fizinį blogą.

Baigdamas paskaitą prelegentas ragino at-kus daugiau įsigilint į savo pasaulėžiūrą ir tais klausimais nurodė prancūzų ir vokiečių kalba daugybę literatūros.

„Ateities reikalai“ stud. Mičiulis. Trumpais žodžiais nupiešęs dabartinį „Ateities“ stovį, praneša, kad del „Ateities“ reikalų pagerinimo kalbės dr. Kudirka, kuris ir siūlė rinkt „Ateities“ platinimui iš veikliausių asmenų komisijas ir „Ateiti“ platint inteligentijos ir ypatingai pavasarininkų tarpe.

Daugiau del „Ateities“ kalbėjo Prickevičius, Pr. Dielininkaitis, Adomaitis ir kiti. Dagilis siūlė išnešti nutarimą, kad kiekvienas at-kas turi skaityti „Ateitį“ ir mokesnį už „Ateitį“ sujungti su nario ir kitais mokesniais. Galutinis klausimo išsprendimas atidėtas iki kongreso.

„Individualis at-kų lavinimasis ir auklėjimasis“ prof. Pr. Kuraitis.

Juo geresnė tvarka bus visuomenės gyvenime, juo geresnė tvarka atskirų asmenų sielose. Atsiduodant visuomenei reikalinga yra valia. Žmogus visuomenei naudos daro ne tuo ką jis daro, bet tuo, kuo jis yra. Jis yra žmogumi ne del fizinių, bet del dvasinių savo galių. Taigi svarbu rūpintis lavint protas ir valia. Čia reikia pasinaudoti ne tiktai žiniomis teikiamomis mokykloje, bet semti jos iš įvairių kitokių šaltinių, ypatingai knygų ir paties gyvenimo. At-kams reikia kreipt daugiau dėmesio į pasaulėžiūros klausimus. Neužtenka asimiliuot garsius obalsius, bet reikia juos suprasti. Būti gerbėju pažangos, bet nežinoti kaip prie tos pažangos eiti, reiškia nieko nežinoti. Reikalinga daugiau pažinti filosofija. Tikslo siekiant reikalinga daugiau susirūpinti kuopomis

jose aktyviai dalyvauti. Savęs auklėjimas turi tęstis visą mūsų gyvenimą. Mes turime auklėti savyje inteligenciją, darbštumą, meilę vargšų, visuomenės ir jos vadų, meilę pažangos ir liuosybės. Reikia, susigyvent kaskart su kilnesniu turiniu, stengtis būti sąmoningu visuomenės nariu.

Geri, broliški santykiai gali nusistatyti tik per Dievą, o vienas galvotojas yra pasakęs savo tėvams: „Aš nemylėčiau jus taip kaip myliu, jeigu aš nemylėčiau Dievo". Savyje mylėti reikia tiktai kas yra gera, verta gerbimo. Į save reikia žiūrėti, ne tik tai, kuo aš esu, bet ir kuo privalau būti. Reikia rūpintis žmoniškumo evoliucija.

Norint visa atnaujint Kristuje, reikia auklėti savyje religijos jausmai Dievą garbindami, jausime didžiausios laimės ir pareigos garbinti Aukščiausiąją tiesą. Kuo mes daugiau tarnausime tiesai, tuo būsime vertesni visuomenėje!

Baigus paskaitą Pr. Dielininkaitis daro pranešimą apie 1925 m. kongresą. Kongresas manoma surengti iškilmingai su gana plačia programa. Jis prasidės pamaldomis, paskui bus miesto teatre atidarymas, religinio pobūdžio demonstracija lankant draugų kapus, paskaitos, pavyzdingas vakaras-koncertas, gegužynė su vaidinimu, choras, sportas, paroda ir t. t.

Tuo šios dienos darbai baigiami ir visi kursų dalyviai eina į tautos teatrą.

31 d. gruodžio.

Posėdis prasideda 9 val. Tęsiama diskusijos del kongreso. Kalba Lieponis, Tamulevičius, Januševičius, St. Lušys, Dagilis ir kiti. Išreikšta keletas pageidavimų, pasižadėta dalyvauti su chorais ir sportininkų komandomis.

„Socializmas" Dr-as Maliauskas. Socializmo pradžia randasi žiloje senovėje, nors tas pavadinimas atsirado dar visai nesenai. Jau Platonas suskirstęs visuomenę į luomus (kariuomenės, gamintojų ir kiti) sakė, kad tie luomai turi būt bendrai, kad šeimyna turi būt laisva. Kristaus laikais socialistais buvo tik atskiri asmens. Tiktai 19-šimt, kuomet liberalizmas ir laisvamanybė dėka bedieviškų raštų užkariavo daugelio protus, kuomet atsirado garinės mašinos, tada prasidėjo begalinis išnaudojimas darbininkų, varymas į darbą moterų ir vaikų, kurie turėjo eit į fabrikas del užsidirbimo duonos kąsnio, kurio negalėjo uždirbt jų vyrai ir tėvai, stumiami iš fabriko bekylančios tarp pačių darbininkų konkurencijos. Ištvirkimas didėjo ir dažnai pasitaikydavo, kad tėvai ir vaikai turėdavo eit dirbt į fabrikus, motinos dukters buvo paimamos išnaudojimui.

Prieš tokį elgimąsi darbdavių pirmieji stojo katalikų veikėjai organizuodami darbininkus. Iš jų pažymėtini vysk. Ketteleris ir kun Coolding. Ir vienintėlis paminklas, kurį tikrai iš širdies pa-

statė darbininkai tai paminklas kun. Coolding, pastatytas Kölne. Vėliau pasirodė Lassal, K. Marksas ir kiti. K. Marksas davė mokslinį pagrindą šių dienų socializmui. Čia gerb. prelegentas plačiai nušvietė Markso teoriją, jos gerąsias ir blogąsias puses ir jos netinkamumą gyvenimui. Šių dienų socialistai daugumoj yra atmetę Markso materialistinį istorijos supratimą, nes mato, kad pasaulis prie socializmo neina, todel stengiasi jį įgyvendint varu. Bet socializmas, jegu jį įgyvendinti pilnai turės pavergti darbininkus, pastatyti ant žemiausio laipsnio moteriškę, savaimi pasirodytų gyvenimui netikęs ir turėtų kuogreičiau iš gyvenimo pasitraukti.

„Tautybės pradas at-kų pasaulėžiūroje“ Dr-as Ruginis. Kūnas yra įrankis sielai reikštis. Koks kūnas taip pasireiškia ir siela. Siela kaip metafizinis pradas yra visų viena tik ji ne vienaip pasireiškia. Tame pasireiškime ir yra žmogus individualybė. Žmogus persiima vietos dvasia (spiritus loci). Todel žmogus užgimęs tautoje persiima susikrovusiomis toje tautoje ypatybėmis. Tautos kyla natūraliu būdu. Ir tos tautos, kurios buvo labiau atskirtos nuo kitų tautų, turi daugiau tautinių ypatybių. Lavinimas ir auklėjimas eidamas natūraliu būdu privalo būt atliktas tautoje, jeigu norima kad auklėtiniai būtų naudingi visuomenei. Tik natūralus auklėjimas, tik per tautą, gali padėti žmogui išplėtot jo galias. Tautybės priešininkas socializmas. Socialistai mano, kad panaikinus tautas, išnyks karai. Bet jeigu del šio blogo reikia naikint tautas, tai tuo pačiu reiktų naikinti ir daugybės blogo šaltinis, protas: ko daryt, žinoma, nieks nemano. Patriotizmas neprivalo išsigimt į šovinizmą.

Tautybė nėra metafizinis pradas ir negali būti pirmoje vietoje. Jeigu žmogaus dvasios kryptis priklauso nuo materijos dispozicijos, tai ir tautos kultūra priklausys ne nuo ko kito, kaip nuo tas pačios materijos dispozicijos.

Ir Dantės ir Šekspyro kūriniai būdami pasauliniais yra drauge grynai italų ir anglų tautos kūriniais, parašytais tų tautų dvasioje. Tiktai tauta gali padėti išauklėt pilną individualybę. O jeigu ir matome žmones rašančius ne prigimta kalba, tai vienok nėra žmonių, kurie būt pasiliuosavę nuo tautos dvasios.

Regimasis pasaulis tarnauja žmogui, kad Dievą pažinti. Tautybė prisideda prie objektyvios Dievo garbės. Tautybė mūsų pasaulėžiūroje turi užimti antrą vietą po religijos. Religija — siela, atatinkamas jai kūnas — tautybė. Baigiama paskaita žodžiais: „Lietuviais esame mes gimę, lietuviais turime ir būt“

31 d. gruodžio $2^1/_2$ val. po piet.

Dr-o Ruginio atsakymas į paklausimus prie paskaitos: „Religijos pradas at-kų pasaulėžiūroje“. Paklausimų buvo paduota labai daug. Prelegentas sugrupavęs paklausimus trumpai, del laiko stokos, į visus atsakė, o po to sekė stud. Kizevičiaus paskaita: „Jaunesnieji at-kai ir skautai“. Trumpoje paskaitoje nušvietęs jaunesniųjų at-kų ir skautų santykius ir pažymėjęs, kad skautai nors ir turėdami panašius obalsius, at-kų obalsiams, gyvenime,

dažnai, juos savaip išaiškina ir nueina visai priešinga linkme. Toks reiškinys yra nepageidautinas ir reikalingas pašalinti.

Po paskaitos kilo ilgos diskusijos. Diskusijose dalyvauja: Pr. Dielininkaitis, Dagilis, Dobrovolskis, Keturakis, Jakučionis, Makutėnas, Bendinskas, Liorentaitė; Mielys ir kiti. Išvadas daro Pr. Dielininkaitis. Mes privalome skautus remti, steigti skautų sekcijas, vest prie to, kad kiekvienas skautas būtų katalikas ir kad jų obalsis nebūtų aiškinamas taip, kaip kas nori, bet kad sutiktų su at-kų obalsiu. Tuom diskusijos baigiamos.

„Kolektyvus at-kų darbas kuopelėse ir sekcijose" Pr. Dielininkaitis. Nušvietus, kur kaip ir kada naudingesnis yra darbas pranešė, kad jau yra paruoštos filosofų ir visuomeninkų programos. Kuopelėms programas apsiėmė paruošt dr-as Ruginis. Dotnaviečiai asmeniai yra pažadėję paruošt folkloristams programą ir Mariampoliečiai jaunesniesiems at-kams. Lazdijų ir Rokiškio kuopos nusistačiusios savo veikimo planus. Prie kolektyvaus darbo kuopelėse daugiau kalbėjo Kudirka ir Dagilis.

Baigiant kursų nustatytą programą Kudirka pageidavo dėt į „Ateitį" daugiau žinių apie mokslus universitete. Žaltauskas siūlė nedaryt represijų užsisakant „Ateitį". Mičiulis Redakcijos vardu pranešė, kad tos kuopos, kurių visi nariai užsisakys „Ateitį", gaus ją pusmečiui už tris litus. Šapalas ragino užsisakyt: „Židinį". Bendinskas siūlo steigt pavasarininkams kursus. Paskutinį žodį gauna Pr. Dielininkaitis ir linki visiems pasemtas kursuose žinias išplatint savo draugų tarpe ir gražius pageidavimus tuojaus įgyvendint sugrįžus kuopose.

Susivažiavimo pirm-kas St. Lušys po trumpos prakalbos skelbia posėdžius baigtus. Salėje kyla triukšmas!.. Plojimas rankomis ir visų pasitenkinimas ir džiaugsmas sudaro jaukią, malonią atmosferą, visi, rodos, dar ko tai laukia, dar nori ilgiau čia pasilikt ir tik iš lengvo skirstosi...

Baigus posėdžius čia pat prasidėjo savybės at-kų pasilinksminimas ir bendra vakarienė. Laike vakarienės grausmingi valio savo vadams ir draugiškas visų pasikalbėjimas ir širdingi linkėjimai dar malonesnio, gilesnio daro įspūdžio.

Senieji metai baigiasi... Mes jaunuoliai linksmai žaisdami, nei nejuntam kaip slenka valanda po valandos... Netrukus atėjo vienuolikta valanda. Visi traukiame į baziliką sutikti naujuosius metus. Čia maldoje prie Dievo altoriaus juos pradėjom, o išėję iš bažnyčios viens kitą širdingai sveikinom, linkėdami viens kitam laimingiausių naujųjų metų.

Juozas Paukštelis.

Bajorų rūpesčiai.

Trijų veiksmų tragikomedija.

ASMENS:

VARNECKIENĖ — 50 m. amžiaus, didelė, tvirta bajorė. Jos veidas pailgas nosis stora ir taip pat ilga, plaukai visai žili. Visada čeverykuota, maiga suknia ir su pensnez. Kalba tai pakeltu tonu tai dūsaudama.

JADVISĖ — vyresnioji Varneckaitė, blondinė, pailgo veido, pasirėdžiusi su skoniu.

VANDZĖ — antroji Varneckaitė, didumu ir veidu labai panaši į motiną. Vaikščioja labai smarkiai ir visada juokiasi.

ZOSĖ — trečioji Varneckaitė, blondinė, graži tik stora. Kalba labai plonai ir išdidusiai.

PRANAS VYLUTIS — Varneckienės nuomininkas, 28 m. tvirtas, gražus vyras. Kalba balsiai ir drąsiai.

DRAUGELAVIČIUS — 55 m. amžiaus bajoras. Didelis, sudžiuvęs viena koja kreiva. Veidas apvalus ir nosis labai riesta. Kaklas ilgas. Kalba plonu pagergždiančiu balsu.

NEVARDAUSKAS — 40 m. trumpas, storas bajoras. Veidas platus, nosis ilga, buka. Kalba labai švelniai.

MOCKEVIČIUS — 35 m. amžiaus, tvirtas, didelis blondinas bajoras. Kalba aiškiai ir švelniai.

JUOZAS BIJŪNAS — 25 m. vyrukas, šelmis, flirtininkas.

TADAS PETRĖNAS — 28 m. vyrukas, didelis šposininkas, linksmas. Abudu žemės dalinimo komisijos nariai.

ŠEŠTOKAS — 46 m. amžiaus ponas su akiniais ir ilgais ūsais. Žemės dalinimo komisijos pirmininkas.

NUOV. VIRŠININKAS — aukštas, padžiuvęs vyras.

POLICININKAS — mažutis, labai juodas.

ICKUS — smulkutis, sudžiūvęs žydelis. Kalba plonai.

Tragikomedija įvyksta 1923 m. Varneckienės dvare Kapidziuruose.

PIRMAS VEIKSMAS

Senas apipelėjęs salionas; lubos žemos, grindys liumpsi, langai platūs, žemi. Viename kampe „komoda“, kitame staliukas su knygomis ir kitais daiktais apkrautas, trečiame suiręs fotelis. Per vidurį stalas ir kedės. Tiesiai — plačios didelės duris į verandą. Be to, iš kairės ir iš dešinės duris į virtuvę ir į miegamąjį.

I SCENA.

Zosė fotely snaudžia. Jadvisė kitame fotely sėdėdama kaž ką siuva.

Jadvisė. Zosele, gana miegoti!.. Žiūrėk jau saulė pietuose, o mūsų salionas dar nesutvarkytas.

Zosė (*susisapnavusi*). Pone Navardauski, neliįsk neliįsk. (*Vėl ima miegoti*).

Jadvisė. Zose, sakau nebemiegoki. Aš mamai pasakysiu, kad tu nieko nedirbi.

Zosė (*žiovaudama*). Ja-a-dvisėle, kad aš tin n-n-giu. Taip šilta... kad čia būtų upė tuoj krisčiau nenusirėdžiusi.

Jadvisė. Kad tau upę čia kas atneštų būtų gerai.

Zosė. Ne, Jadvisėle, kad mane kas į upę nuneštų būtų dar geriau.

Jadvisė. Palauk palauk, kai liksi ponia Nevardauskienė tada tave pats ponas nuneš.

Zosė (*mizernu balsu*). Ach, Jadvisėle, kam tu bereikalo jį mini!.. Kad aš tau Vylutį minėčiau ar būtų gerai.

Jadvisė. Gerai gerai, neminėsiu. Juk ką mudvi šnekava niekas neturi žinoti.

Zosė. Kad tu žinotum, Jadvisėle, kaip aš noriu ištekėti... Juk tada būsi sau ponia, skaniai valgysi, nieko nereiks dirbti. Bet tavęs, Jadvisėle, man labai gaila. Tavo Vylutis toks mužikas juodadarbis. Tau reikės dirbti... Be to, aš neįsivaizduoju, kokia gali būti mužiko meilė bajoraitei.

Jadvisė. Jis ir už bajorus daugiau mylėti moka.

Zosė. Fui, ne, ne, prie mano Nevardausko jis nelenda. Ir lygina ji pono meilę prie nuomininko.

Jadvisė. Vaikas tu, Zosele, ir gana.

Zosė. Atsiprašau, koks aš tau vaikas, pamatysi kad to vaiko vestuvės pirm tavo bus... (*pamačius į trobą įeinančią Varneckienę*). Ai mamusė, mamusė!.. Bėkim... (*abidvi bėga ir sutinka ponią Varneckienę jau duryse. Varneckiene su aptriušusia šiaudine skribele, pažaliavusia rotonda apsisiautusi. Dūsaujančiu balsu*).

II SCENA.

Varneckienė. Ach kad jūs vaikai manęs ir nepasitinkate... O taip pavargau, taip pavargau (*sėdasi*).

Zosė. Mat mudvi dirbova, mamunėle. Jadvisė siuvinėjo, o aš salioną tvarkiau.

Varneckienė. Nors bajoro dukterims neišpultų dirbti, tačiau jau tokie laikai atėjo. Ir grafienės Tiškevičienės ir tos dukterys pačios pirštinaites susiado... Tvarkykite salioną! Buvau pas poną Draugelavičių, pas Nevardauską, Mockevičių, prašiau dar šiandien atvažiuoti ir gelbėti mane.

Zosė (*šoka aukštyn*). Ach ponas Nevardauskas! Jadvise, tvarkykim salioną.

Varneckienė. Prašiau visus... O šiandien nuomininkas ar nešūkavo mano kieme? (*Jadvisė su Zosė tvarko kedes, šluosto dulkes*). Vaikai Jadvise, Zose, kad jūs nė mano žodžių nebenorit klausytis... Eikit čia pasitarsim...

Zosė. Bet mamusė, saliono reikia tvarkyti.

Jadvisė. Aš čia pat, mamunėle, ką sakysi.

Varneckienė. Na gi sakau buvau pas poną Draugelavičią, pas poną Nevardauską, Mockevičių. Nebeperneša mano nervai... Ant mano gero sėdėdamas jis drįsta taip elgtis su manim... Geri žmonės su mužikais taip nesielgia.

Jadvisė. Tačiau, mamunelė, jis nieko tokio baisaus nėra padaręs.

Varneckienė. Tu mano vaikas ir taip kalbi?.. Tu taip kalbi?!. Ach Dieve mano, ir vaikams ir tiems proto nedavei.

Zosė. Ir kam tau, Jadvisė, reikia kištis į mamusės reikalus?.. Verčiau tylėtum ir gana.

Jadvisė. Mamunėlė, aš taip sakau norėdama, kad tamsta taip daug nesirūpintum, nesinervuotum... (*Pasitraukus į šalį, šluostos ašaras*).

Varneckienė. Kaip nesirūpinsi, kaip nesinervuosi, kada tau nuomininkas virvę ant kaklo veria. Ai-ai, aš nebegaliu... Silpna man darosi, galvą pusiau plyšta... Zosele, paieškok man ar trejų devynerių, ar krupninko... Baigia džiūti mano širdis. (*Zosė išima iš „komodo" dektinės ir duoda Varneckienei. Ji vaikodama geria*). Pasigesit manęs vaikai, pasigesit kada aš kalne atsigulsiu.

Zosė (*pamačiusi pro langą Nevardauską ir Draugelavičių*). Ach mamunečko, ponas Nevardauskas su ponu Draugelavičiu. (*Dektinė iškrenta iš rankų*). Jadvise, Nevardauskas!

Varneckienė. Nekšic!.. Nedavė nė pailsėti... Jadvisė, Zose, duokit „liustrą, liustrą" duokit... Zose, „liustrą", bėki pasitikti

ponus. (*Susijaudinusi bėgioja po salioną, tvarkosi savo drabužius*). Vaikai „liustra“ duokit... (*Zosė paima veidrodį ir patį žiūrisi, šukuojasi, paskui jį paduoda Varneckienei*). Zose, tu eik ponų pasitikti. (*Zosė išeina*).

III SCENA.

Varneckienė. Jadvise nuimk man skribėlę sutvarkyk plaukus.

Jadvisė. Tuojau mamunele, tuojau. (*Jadvisė tvarko plaukus, Varneckienė žiūri į veidrodį*).

Varneckienė. Netrukus tuoj kaiskite samovarą.

Jadvisė. Kad samovaras prakiuręs.

Varneckienė. Pasiskolinkit iš kaimyno.

Jadvisė. Vendlinos taip pat nebėra.

Varneckienė (*nekantriai*). Taip pat pasiskolinkit iš kur nors.

Jadvisė. Cukraus jau nebeužteks svečiams.

Varneckienė. Šit, du litu, nusiųskit tarnaitę į miestelį ir nupirks... Ai ai, ir pinigai ir tie pasibaigė. Ar reiks vėl Leibai miško parduoti... O sucharkų ar dar yra?

Jadvisė. Dar keletas yra.

Varneckienė (*išdidžiai*). Paduok man viduoklę. (*Jadvisė paduoda viduoklę. Varneckienė užsideda pensnez, viduojasi ir laukia svečių. Įeina Draugelavičius, Nevardauskas ir Zosė*).

IV SCENA.

Draugelavičius. Dzen dobri!

Nevardauskas. Dzen dobri pani!..

(*Abudu labai rimtai prieina ir pabučiuoja ponei ranką. Paskui sveikinasi su Jadvise*).

Varneckienė. Dzen dobri!, dzen dobri! Atsiprašau kad ponus tik viena panelė Zosė tepasitiko, mat Jadvisė buvo manimi užimta.

Draugelavičius. Ach, kaip ponia Janina proše pana gražiai atrodai. Tikrai, kad mano proše pana peršamas poznanietis tamstas „nepazgordys“.

Varneckienė. Ačiū už komplementą. Tik gaila, kad poznaniečiai man nepatinka. Verčiau išpirškite jį panelei Jadvisei.

Nevardauskas. Fui, fui, ne. Aš panelę Jadvisę aprūpinsiu tikru varšuviaku.

Jadvisė. Labai dėkui, pone Nevardauskai, aš varšuviakų nemėgstu. Išpirškite man gerą nors mužiką...

Nevardauskas (*nustebęs*). Fui, mužiką!

(*Jadvisė išeina. Nevardauskas su Zose flirtuoja*).

V SCENA.

Varneckienė (*rimtai*). Prašau ponus sėsti... Paminėjus varšuviaką, prisiminė man ir pati Varšuva. Senai joje bebuvau. Prašiau seserį, kad šią vasarą atvažiuotų apsilankyti, tačiau toji, bolševikų valdžia jos čia neįleidžia.

Draugelavičius. Tai chamska valdžia proše pana. Atsirado koks ten bolševikas ministeris, proše pana, ir skriaudžia visus ponus bajorus.

Varneckienė. Ach kur mūsų herbai, kur privilegijos?!

Draugelavičius. Visa, kas šventa, kilmė, proše pana, mūsų titulai, mūsų tradicijos mužikų kojomis sumindytos.

Varneckienė. Nebekalbėki, pone Jonai,—mane apopleksija gali trenkti... Tegu aš savo Kapidziurų neteksiu, bet neduosiu mužikams mane niekinti, neužsileisiu.

Draugelavičius. Kiekvienas chamas proše pana su tavim lygus. Ko laukia Varšuva, ką ji mano?!.

Varneckienė. Ir aš nežinau... Amžiną atsilsį, mano motina su svečiais salionuose amžių nugyveno, o jos duktė!.. Žmonės, visi bolševikais tapo. Seniau būdavo nevaromi dirba, o dabar tik žiūri, kad kuo nuskriausti ponus.

Draugelavičius. Tai vis litvomanų vaisiai...

Nevardauskas. Ponia, mudu su panele Zose susipykom. Aš sakau kad jos akys man labai patinka, o ji giria mano nosį. Nejau gali patikti jai mano nosis, kuri nėra nei lenkiška nei prancūziška.

Varneckienė. Tamstos nosis aristokratiška, todel ji patinka mano dukteriai.

Zosė (*nepatenkinta*). Mamuse!.. Pone Česiau!..

Nevardauskas (*poniai*). Mersi už komplementą.

VI SCENA.

Įeina Mockevičius ir Jadvisė.

Mockevičius. Cha-cha-cha!.. Labą dieną ponai... (*sveikinasi*) Cha-cha-cha... Panelė Jadvisė bijosi mano pagalbos. Pamačiusi mane ėmė bėgti su visu samovaru. Tačiau dviračiu aš ją privijau. Tik samovaro padėti nešti man nedavės. Kodel panele bijais mano pagalbos?...

Varneckienė. Mat kavalierių pamačiusi gėdžiasi, kad bajoro duktė samovarą neša...

Mockevičius. Tai pagirtina, kad panelės pačios mokosi šeimininkauti.

Varneckienė. Na jau panelėms ne labai pritiktų su indais tarškintis.

Mockevičius. Bet dabar tokie laikai, ponitėle, visiems visko reikia išmokti.

Varneckienė. Prašau ponus sėsti... Ach, ach aš negaliu, kaip tik atsimenu tas visas dabartines skriaudas, aš ir alpstu.

Mockevičius. Be reikalo, ponitėle, aš sakau be reikalo. Ką padarysi, kad tokie laikai atėjo.

Varneckienė. Na ką tamsta kalbi?.. Tai turi būt senis Dievas mirė, o naujas negimė?..

Mockevičius. Reikia nusileisti, ponitėle, kartais ir patys ponai perdaug opūs.

Draugelavičius *(įsikarščiuodamas)*. Nusileisti, proše pana!.. Kaip tai proše pona nusileisti? Ar gi galima daugiau nusileisti... Mužikams, bolševikams nusileisti!.. Proše pana nusileisti nusileisti... Ar žinot proše pana ką reiškia nusileisti!.. Aš pasiusti galiu proše pana. *(Uždūsta, užkimsta ir nutyla)*.

Varneckienė. Kad jis mano javus iš klėties vagia, tai vadinas reikia tylėti. Taip pone Mockevičiau, reikia tylėti?

Mockevičius. Ne, ponitėle, pirmiausia reikia užrakinti klėtį.

Varneckienė. Tada jis per stogą įlįs.

Mockevičius. Nereikia perdaug užsipulti. Žmonės palieka žmonėmis. Ir aš aną dieną išėjęs medžioti palikau nerakintą klėtį, tačiau nei niekas prapuolė nei ką. O jei būtų prapuolęs ar aš galiu pasakyti, kad tai nuomininkas pavogė.

Draugelavičius *(smarkiai bėgiodamas po salioną)*. Ponia, Janina, duok į teismą... Už tokius darbus į teismą arba pas policiją.

Varneckienė. Eik pone Jonai, juk Varšuvos teismas toli, o čia varna varnai į akį nekirs.

Draugelavičius *(įsikarščiavęs dreba)*. A-a-š nebežinau kas reikia daryti, aš nebežinau proše pana.

Mockevičius. Ponai, ponai, reikia nesikarščiuoti... Ponai...

Draugelavičius. Želigovskio reikia, kailius jiems nuimti reikia proše pana.

Varneckienė. Kas bus su manim su mano dukterimis? Ar reiks tragingai žūti chamų sūkury.

Nevardauskas. Nenusiminkit, ponai, kaip Vilnius mūsų, taip ir Kaunas netrūkus gali būti mūsų.

Zosė (*patyliai Varneckienei*). Mamusė mudvi aisiva virtuvėn „podvečarkos“ parengti...

Varneckienė (*balsiai*). Eikit eikit, ką padarysi kad, kaip ponas Mockevičius sako, tokie laikai atėjo. Panelės, o ne tarnaitės turi valgyt virti. (*Jadvisė ir Zosė išeina*).

VII SCENA.

Draugelavičius. Ponai, rimtai reikia susigalvoti ponios padėčia, ilgiau jį taip nebegali gyventi.

Varneckienė. Visi mano giminės, visi artimieji užsieniuose Varšuvoj. Nebėra kas mane užstoja... Mano vyras kalne taip pat nebeatsiliepia (*susigraudina*).

Draugelavičius. Susitarti visiems bajorams ir rašyti peticijas į Varšuvą, į Prancūziją, kad gelbėtų.

Nevardauskas. Mano tetulienės monsieu de Kurkuliu taip pat darys visas pastangas mūsų naudai.

Mockevičius. Poneliai, tokiomis šnekomis tik dar blogiau sau pasidarysit... Ką padės?

Draugelavičius. Ponas Mockevičius proše pona su 80 hektaru mano gyventi... Proše pana...

Mockevičius. Bet kas iš to, jei ponas Draugelavičius turi 300 hektarų ir visi jie dirvonais pavirtę, žole apaugs.

Draugelavičius. Atsiprašau proše pana, pan Mockevič. Kas kam darbo, kad dirvonai... Aš tą dirvonų žolę mužikams, proše pana, parduosiu ir pinigus generolo Želigovskio armijai paaukosiu. Ką man reiškia proše pana. Aš proše pana, ant, savo gero ponas. Mužikams užsileisti?! Mužikams proše pana, mužikams tfiu proše pana... (*Užkimsta*).

Varneckienė. Gerai pone Draugelavičiau, aš parduosiu mišką ir aukosiu ponui Želigovskiui.

Mockevičius. Neverta ponai karščiuotis verčiau eikime kartomis palošti, tada visiems bus į sveikatą. Kam čia bartis.

Varneckienė. Ne, aš prašau ponų baigti apie mano reikalus. (*Įeina Zosė*).

VIII SCENA.

Zosė. Mamusė arbata jau gatava.

Varneckienė. Prašau ponus ne prie kartų, bet prie arbatos.

Draugelavičius. Bardzo dzenkuje.

Nevardauskas. Grand mersi.

Mockevičius. Labai dėkui.

Varneckienė. Arbatą gersime verandoje. *(Zosė užtiesia verandoje stalą).*

Nevardauskas. Verandoje, aš labai mėgstu arbatą gerti verandoje. *(Įeina Jadvisė su samovaru ir valgiais).*

Varneckienė. Verandoje gal bus kiek vėsiau. Aš sunervinau ponus savo reikalais.

Mockevičius. Nemanyk ponia, kad mes esame tokie lepšės.

Draugelavičius. Mes bajorai proše pana. Visi esame riterių giminės. *(Išsitiesia ir atmeta savo kreivą kojį į priešelkę).* Gaila kad šiais laikais riterių retai pasitaiko, o aš juos proše pana pašėlusiai myliu, pašėlusiai gerbiu.

Varneckienė *(su išdidžiu gestu).* Prašau ponų prie arbatos... Prašau be jokių ceremonijų.

Draugelavičius. Dzenkuje.

Nevardauskas *(linksėdamas).* Mersi, bardzo mersi.

Mockevičius. Prašau ponia... *(Rodo į verandos duris. Ponia įeina į verandą).* Prašau ponus.

Nevardauskas. Prašau pone Mockevičiau.

Draugelavičius. Proše pana.

Nevardauskas. Proše...

Mockevičius. Proše.

Nevardauskas. Proše pana Draugelavičius. *(Draugelavičius įeina, paskui Nevardauskas ir Mockevičius. Varneckienė sėdasi gale stalo, o ponai, panelės taip pat ilgokai ceremonijasi).*

Varneckienė. Prašau ponų nesiceremonyti ir sėsti kur kam pakliuvus. *(Susėda. Visi vienas antram mandagiai patarnauja. Ponai ne valgo tik ceremonijasi).*

Nevardauskas. Proše pana Sofija.

Draugelavičius. Proše pana Janina.

Varneckienė. Proše pan Mockevič.

Mockevičius. Proše pane.

Varneckienė. Jadvise, ar neatneši mums smetankos?

Jadvisė *(patyliai).* Smetankos nebėra...

Varneckienė. Ai-ai, tai jau Zosė apsiruošė *(balsiai).* Dovanokit ponai, kad mano arbata nepribaldyta, mat šiandien visą smetanką į sviestą sumušė. *(Jadvisė pastato ant stalo du buteliuku deglinės).* Gal ponai neatsisakysit nors krupniko.

Draugelavičius. Bardzo dzenkuje.

Varneckienė. Nors krupninkas nepritiktų ponams, bet kitos šiandien neturiu. Blogi laikai... Kadaisia negerdavom krupninko. Atsimenu, mano tėvelis vien tik šampaną tegerdavo. Proše... (*Visi pakelia stiklines*).

Nevardauskas. Už sveikatą ponios Varneckienės!..

Visi bajorai (*šaukia*). Vivat, vivat!

Varneckienė. Poneliai, šiandien geriame krupninką pas mane, rytoj gersime konjaką. Tik prašau nepatingėti užeiti.

Nevardauskas. Juk ne darbymetis ponai.

Mockevičius. Kad kitiems ir darbymetis būtų, bet ne ponui Draugelavičiui (*šypsodamas*). Jis kad ne dirbti su mužikais, visada dviem savaitėm pasivėluoja.

Draugelavičius. Aš, proše pana, negaliu... Aš ant mužikų ne tiek pykstu... Aš negaliu pakęsti tos plėšikų valdžios proše pana... Aš nesuprantu ką mano Lenkija proše pana. Kam jį atidavė mus tiems chamams valdyti. (*Trenkia kumščiu į stalą*). Kur Unija, kur prošę pana, Unija?!. Kas ją išdildė... (*Drebėdamas*). To prošę pana, to, to, tfiu proše pana... (*Nebeištaria žodžio ir nutyla*).

Mockevičius. Pone Draugelavičius, trenkdamas kumsčiu į stalą, man pusę stiklinės išliejai... (*Ironija šypsodamas*). Juk Piastai taip nedarė ir nedaro.

Draugelavičius. Pšeproše pana Mockevičių, aš rimtai kalbu... (*Ore apsiniaukę ir lyja*).

Nevardauskas (*įvarvėjus lietaus lašui į stiklinę. Išgaistingai*). Ach!.. (*Atsistoja*). Ponai ir ponios... Atsiprašau, iš kur čia tas nereikalingas lašas man į stiklinę įkrito?

Mockevičius. Mat vietoj smetankos pone Nevardauskai.

Draugelavičius (*ramiai atsistodamas*). Co to, proše pana, man ant frako taip pat užkrito didelis lašas. (*Rodo frako skverną*).

Nevardauskas (*pašokęs iš vietos*). Ach ponai... Ir vėl šaltas lašas ant pat nosies galo! (*Šluostosi*).

Draugelavičius (*dairydamos į palubę*). To proše pana, dziury kapą... Greičiau kelkimės į salioną.

Mockevičius. Ar pone Draugelavičiau vandens bijai? Juk gal šiandien nesimaudei?..

Draugelavičius. Taip proše pana.

Varneckienė. Na matot ponai ko aš sulaukiau. Nuomininkas man net ir verandos stogo nebeužlopo... Man ir mano svečiams ant galvų varva. Jadvise, Zose, imkite stalą ir neškite į salioną.

Nevardauskas (*čiupdamas už stalo*). Ne, ne, ne!.. Kaip gali pana Zosė stalą nešti... Fui, ne ne! Aš neleisiu jai stalo nešti...

Draugelavičius. To proše pana būtų nemandagu... (*Ima stalą*).

Mockevičius. Pone Draugelavičiau, prašau duoti man, juk tamsta nepaneši.

Draugelavičius. Jak to nepaneši. Proše pan Nevardovskij. (*Stumia su stalu eiti pro duris. Šis stumia poną Draugelavičių*).

Nevardauskas. Proše pan Draugelovič.

Draugelavičius. Ne, proše pana.

Mockevičius. Ponai, ponai nesicaremonikit, matote kad ant Dievo dovanos varva. (*Pagaliau su stalu įeina į salioną. Varneckienė vėl sėdasi gale stalo*).

Varneckienė. Ir ponams teko nukentėti nuo to mužiko.. Zosė duok skepetą apsišluostyti.

Mockevičius. Ar ir lietų ponia mužiku vadini?

Varneckienė. Atsiprašau, ponas Mockevičius vis atbulai supranti... Aš norėjau pasakyti, kad mužikas stogo neužlopė.

Mockevičius. Dovanokit, ponitėlė. (*Zosė šluosto Nevardausko sulytą fraką*).

Varneckienė. Prašau ponų sėsti. (*Jadvisei nešant stiklinę iškrenta šaukštelis. Visi bajorai puola paimti. Nevardauskas puldamos galvą sušveičia ponui Draugelavičiui į kaktą, o ponas Draugelavičius numina Mockevičiui koją*).

Nevardauskas. Pšeproše pana. Panelė Jadvisė, šaukštelį aš suspėjau paimti. Prašau pana Jadvise.

Jadvisė. Labai dėkui.

Mockevičius. Aš nemaniau, kad ponas Draugelavičius būtų toks sunkus. Dabar tik persitikrinau.

Draugelavičius. Ach, pšeproše, aš ponui koją numiniau.

Mockevičius. Prašau ponuli, prašau.

Varneckienė. Ponai baikit caremonijas ir sėskite prie stalo. (*Visi ponai vėl sėdasi į savo vietas*).

Mockevičius. Bet kur pana Vandzia, kad aš jos šiandien nematau.

Varneckienė (*išdidžiai*). Ji išvažiavo pas grafienę Kapskienę... Turėtų jau grįžti.

Draugelavičius (*sau*). To znova dziury kapą...

Nevardauskas. Taip taip, man vėl ant pagal nosį nuriedėjo... Ponia kur dabar slėpt:s?.. Kur eik ten tave šventina... Gal kampe nelis?..

Varneckienė. Aš negaliu, neparneša mano nervai. Kad tas bolševikas sumanytų jis mane vandens šaukšte prigirdytų. Gal pasikelsime, ponai truputį į kampą, ten rodos nevarva. (*Visi ponai su stalu eina į kampą. Ten iš naujo ceremonijasi, linksi vienas kitam. Įeina Vandzė*).

IX SCENA.

Visi bajorai atsikelia nuo stalo ir linksi.

Nevardauskas. Pana Vandzia, pana Vandzia! kaip tamsta sveika?..

Draugelavičius. Sulyta proše pana.

Vandzė (*stovi, purtosi ir juokiasi*). Hu-u-u... visa šlapia kaip žiurkė... Sveiki ponai... (*Apsipurčius ir nusivilnusi apsiaustos eina sveikintis*).

Varneckienė. Ponai, varykit ją gražiau pasirėdyti, nesisveikinkit su tokia.

Mockevičius. Sveika sveika, pana Vandzia, matyt labai tamsta sulyta.

Vandzė. Labai sulijo... Hu-u — hu-u. (*Juokiasi*).

Nevardauskas (*švelniai*). Pana Vandzia, tamstos lūpytės tikrai, kaip sirbstančios slyvos.

Vandzė (*juokdamos ir prunkšdama bėga laukan*) Hu-hu-hu... (*Išbėga*).

X SCENA.

Varneckienė. Mat nusigando pono Nevardausko komplemento ir išbėgo. Prašau ponų nelaukti prašymo, — girkšnokite nors to krupninko.

Draugelavičius. Dzenkuje pani, tačiau mes turime eiti prie reikalo, proše pana. Mes ne į puotą pas ponią atėjome, Reikia, proše pana, suvaldyti tą mužiką...

Varneckienė. Prašau dar išgerti ponų...

Draugelavičius (*gerdamas*). Pašaukit, prošę pana tą mužiką. Nors man, proše pana, lengviau tifusu sirgti, ne kaip su chamu šnekėtis.

Zosė. Aš, mamusia, pašauksiu nuomininka.

Varneckienė. Tuojau liepk jam čia ateiti.

Jadvisė. Mamunėle, tik prašau šalčiau kalbėti su tuo Vylučiu, jis toks žmogus. (*Zosė išeina*).

XI SCENA.

Varneckienė. Šalin, nemokyk manęs. Ponui Daugelavičiui šnekėti sunku, o kaip man reikia gyventi su juo.

Mockevičius. Ponitėle, reikėjo išduoti žemę ne mužikui.

Varneckienė. Tai reikėjo ponui Mockevičiui ją paimti.

Draugelavičius. Pšeproše, tai ne bajorų darbas žemė dirbti. Ką, proše pana, veiks tie mužikai. Sakykit man, proše pana, ką jie veiks? Ką jie, proše pana, gali veikti? Ar jie gali ką veikti? Ar, ar, ar, proše pana, ar jiems bajorams proše pana, būti, o mums dirbti?.. Ar ar?.. — Tfiu, proše pana. (*Įeina nuomininkas Vylutis*).

XII SCENA.

Vylutis. Labą dieną, ką man ponia sakysi?

Varneckienė (*liepdama prie durų sėstis*). Prašau, prašau sėsti... Sužinosi ką aš tamstai sakysiu.

Draugelavičius (*užsigavęs, kad Varneckienė nuomininką pavadino tamsta*). „Tamstą“ „tamstą“ proše pana, jį vadinti tamsta... Koks jis tamsta?.. Ponia Varneckienė, proše pana, tamsta! Fi, tamsta...

Varneckienė. Na, Praneli, norėjau dabar ponų akivaizdoj tavęs paklausti... Ką tu manai taip darydamas?.. Ar ilgai dar taip darysi?..

Vylutis. Nežinau, ką bloga poniai padariau.

Varneckienė. Kaip tu nežinai?.. Kaip dar drįsti taip sakyti?

Vylutis. Kaip aš nedrįsiu kalbėti, kad aš jaučiuos nieko bloga nepadaręs.

Varneckienė. Na matot ponai... Aš negaliu. Mano nervai!.. Jis mane stačiai erzina.

Nevardauskas. Tamsta, tu, privalai atsiprašyti ponios už įžeidimą.

Vylutis. Aš juos niekuo neįžeidžiau.

Draugelavičius. Kaip tai proše pana „jos“? Kokia ji tau „jos“? Ji, proše pana, ponia... Ji, ne „jos“... Ji, proše pana... Ji... Tfiu, mužikas... (*Nebeiškalba*).

Mockevičius. Ponai, taip negali būti. Jei keliate klausimą, tai kelkite jį rimtai... Taip karščiuodamės nė prie ko neprieisite.

Varneckienė (*rimtai*). Aš rimtai šneku. Sakyk Praneli, kas bus, jei tu nestosi manęs skriaudęs?

Jadvisė. Mamunėle, tik prašau nesinervuoti, juk tamstos sveikatai kenkia.

Draugelavičius (*sau*). Koks jis Pranelis, jis vagis, valkata...

Vylutis. Sakyk gi, kuo aš ponią nuskriaudžiau?

Varneckienė. Ir tu dar nežinai?.. Ar negėda tau? Tu mano žeme, mano mišku mano viskuo naudojiesi.

Vylutis. Už tą aš poniai išimtinę duodu ir nuomą moku.

Varneckienė. Pasikark tu su savo nuoma. Kas man iš jos?.. Tu mano trobas valkatų lizdais padarei. Mano kiemas tavo tarnams — miškas. Aš jums nebe ponia, nebe šios vietos galva.

Vylutis. Ko gi ponia nori?

Jadvisė. Dieve mano ar negalite geruoju kalbėti?!

Mockevičius. Poniute kalbėkite aiškiau.

Varneckienė (*Jadvisei*). Tu mano vaikas nesikišk į mano reikalus... O tamsta pone Mockevičiau prašau manęs nemokyti. Aš žinau, ko aš noriu. Pasakyk, ar tu man nors kada dėkui pasakei už visą mano gerą? Bet aš to nenoriu... Tik sakyk kam tavo tarnaitės rėkauja lyg laukinės mano kieme? Ko jos baigia sugriaužti mano nervus?

Vylutis. Ponia, dainuoti, aš joms negaliu užginti.

Nevardauskas. Ponios kieme po langais chamiškai dainuoti?!

Vylutis. Ką aš padarysiu, kad jos poniškai nemoka. O po angais nedainuoja ir aš neliepiu.

Draugelavičius. Kaip tai, proše pana, nedainuoja, kad ir pas mane girdžiasi, kaip, proše pana, dainuoja.

Verneckienė. O man, ar kilstelėjo kepurę nors kada, ar pasakė nors kartą „dzen dobri"? Pasakyk ar taip daro tavo tarnai?

Vylutis. „Dziendobri" nesako, nes lenkiškai nemoka.

Varneckienė. Kad ir tu, Praneli, nevisada man „dziendobri" pasakai... Atmink tu mano „majontke" sėdi.

Vylutis. Aš, ponia, visa, kas sutarty rašyta išpildau. O „dziendobri" tamstai kas kartą sakyti sutarty nerašyta.

Jadvisė. Praneli...

Draugelavičius. To, proše pana, cham!

Vylutis (*Draugelavičiui*). Tamstos prašau nesikolioti... Aš su tamsta neturiu šnekos.

Draugelavičius (*kaip įgiltas pašoksta*). Hm-m-n! Su manim, proše pana, šnekos neturi!.. Kaip tai, proše pana?.. Mužikas, su manim... Pagaliaus tfiu, proše pana!..

Vylutis. Aš dar kartą klausiu: ko norite iš manęs? Aš neturiu laiko gaišti; manęs darbas laukia. (*Jadvisė ima verkti*).

Varneckienė. Tai gal taip pat sutarty rašyta, kad reikia mano javus iš klėties vogti? Sakyk Praneli...

Vylutis. Ponia už manęs vaginimą atsakysi pas Dievą.

Varneckienė. Bolševikėli tu bolševikėli!.. Ar dar tu turi Dievą? Duosiu prie šv. Antano, kad Jis grąžintų tau šventąją Dvasią. Tarnaitė Agota matė, kaip tu iš mano klėties javų maišą išsiritinai.

Vylutis. Toji tarnaitė gali kaž ką dabar sakyti... *(Sumišęs)*. Bet tegu ji prisieks... O tamsta nematei?

Varneckienė. Nušovus būčiau, jei pati būčiau mačiusi.

Vylutis. Tamsta mane vagini?

Draugelevičius. O ką, proše pana, daryti su tokiu?

Varneckienė. Tu sutepei mano namus, mano trobas... Mano pastoges priveisei paleistuvių, nepraustaburnių. Aš tave į teismą paduosiu.

Vylutis. Duok nors ir į dešimtį teismų aš nebijau.

Varneckienė. Ir duosiu... *(Nervingai)*. Ir, įkišiu chamą į šaltąją... O-o, verčiau aš savo Kapidziurų neteksiu, bet chamui nenusileisiu. Aš bajore gimiau, bajore ir mirsiu, o tu šaltojoj supelėsi. Žinosi mano grūdus vogti.

Zosė. Mamusia, prašau nesinervuoti.

Vylutis. Už tokius prasimanymus aš tamstą paduosiu teisman. Tada gal nors kiek ponia susivaldysi.

Draugelevičius. Ar tai tu, proše pana, ją suvaldysi?.. Tu mus valdyti manai?

Vylutis *(viktai)*. Jūs, bajorai, veltėdžiai, matau baigiate nususti ir kartu baigiate pasiusti. Sakykit ko ponia nori iš manęs?

Varneckienė. Matot, ponai, jis dar nežino ko aš noriu... Kai pasodinsiu vagį, tada žinosi ko nori.

Draugelevičius. Proše pana, aš jam žodžių nebeturiu.

Nevardauskas. Mes veltėdžiai, o iš keno žemės jūs mintate? Na pasakyk man?!

Mockevičius. Ponai, aš prašau šalčiau. Į ką tai panašu. Man bemedžiojant miške teko matyti taip besibarančius ir besipešančius kuosvarnius. Taip ir jūs, ponai, kaip tie kuosvarniai.

Jadvisė. Mamuse baikite tuos barnius, ką padės...

Varneckienė. Šalyn, tu nori kad aš mužikui parsiduočiau, jam nusilenkčiau... Daugiau man nė žodžio.

Vylutis. Jūs, dykaduoniai, mane iš kantrybės išvedat. Palaukit, kai paliksite ant 80 haktarų, tada nebūsite tokie neramūs.

Draugelevičius. Ar ne tu bolševike mums žemę atimsi?..

Vylutis (*ironija*). Taip, skurstantis bajorėli, aš.

Draugelevičius. Atsiimk savo žodžius, proše pana...

Nevardauskas. Atsiimk savo žodžius. Ar žinai kas mes?.. Kas aš esu.

Vylutis. Žinau žinau... Tik neljsk, kad neparodyčiau kas tu esi.

Mockevičius. Ponai, ponai, nepradėkit bent atakuoti vienas kitam antausių.

Varneckienė. Lauk vagie iš mano namų.

Jadvisė. Mamunėle, tik tamsta neljsk.

Nevardauskas (*čiupdamas Vilučiui už krūtinės*). Atsiimk savo žodžius... Nepaleisiu.

Vylutis (*iškėlęs aukštyu už kalnieriaus*). Ko iš manęs nori.. Gal nori kad pasodinčiau.

Nevardauskas (*šaukia visa gerkle*). Va-ai! Panstvo!..

Varneckienė (*taip pat šaukia*). Plėšikai... Gelbėkit...

Mockevičius (*užsikimšęs ausis*). Komedija, kokios nė kinas neparodys.

Draugelavičius (*kibdamas Vylučiui už krūtinės*). Paleisk, proše pana... Mu-mu-mužike.

Vylutis (*paleidžia Nevardauską ir supurto Draugelavičių*). Ko dar tu nori?!.

Draugelavičius (*šaukia virpėdamas*). O-o-o-ch!

Mockevičius (*Vylučiui*). Gana, paleisk... Cha cha cha. Ponai būsite kaip iš pirties...

Jadvisė. Paleisk, Praneli. Verčiau eik laukan.

Vilutis. Daugiau nemėginkit prie manęs rankų kišti nusilenkavę bajorėliai. (*Vyliutis išeina*).

XIII SCENA.

Nevardauskas. Jis mužikas išdrįso liesti mano fraką... Rašysiu peticiją į Varšuvą... Pamokysiu.

Varnecklenė. Matot poneliai kokie man pyragai kasdien.

Draugelavičius. Tfiu, proše pana. Aš pamokysiu tą bolševiką ministerį.

Mockevičius. Cha cha cha!.. Poneliai būsit kaip iš pirties...

(Pirmo veiksmo galas).

Doc. Pr. Penkauskas.

Jono Huso ir Pragos Jeronimo byla Konstancijoje.

Huso asmuo. Jonas Husas buvo čekų valstiečių sūnus. Jis gimė liepos 6 d. 1369 m. Husinetz'o miestely, Pilzen'o apskrity, netoli Bavarijos sienos. Jo gimtinėje stovėjo sena karališka pilis Hus — žąsis, iš čia miestelio vardas Husinec, iš čia ir mūsų Jono pavardė — Husas. Jono tėvai buvo pasiturintieji ir laisvi žmonės. Apie Jono jaunas dienas žinių užsiliko labai nedaug. Žinoma tik, kad jis studijavo Pragoje, 1393 m. gavo laisvojo meno bakkalaureatą, 1394 m. teologijos bakkaliaureatą ir pagaliau 1396 m. teologijos magistro laipsnį. Huso pavardė laipsnius gavusiųjų sąraše visumet stovi vidury, o tai reiškia, kad jo gabumai buvo vidutiniai, kad jis aras nebuvo, ir kad jo protas plėtojosi iš palengvo. Minėdamas savo jaunas dienas patsai Husas sakosi, kad jaunas būdamas jis buvęs palinkęs į tuštybę, mėgęs dėvėti brangius rūbus, mielai lošdavęs šachmatais, leisdavęs niekais laiką. Bet iš kitos pusės yra daugybė įrodymų, kad Husas buvo garbingas ir doras vyras. Jo didelį uolumą ir darbo meilę rodo ta aplinkybė, kad jis būdamas nepergabiausias labai daug rašė ir tuose savo raštuose parodė gilių klasikinio pasaulio žinių, gerai žinojo savo laiko filosofiją ir teologiją, buvo gerai susipažinęs su Platono, Aristotelio ir Bažnyčios tėvų raštais. Husas buvo labai iškalbingas ir šioks toks poetas. Tiesa, jo poezija monotoninė, moralizuojanti, bet užtat jo iškalba visus anuolaik stebino. Huso nuopelnai čekų kalbai ir literatūrai yra taipogi gan žymūs. Mat tas vyras jau tada suprato čekų kalbos ir ypač jos ortografijos pakrikimą, nevienodumą, ją pataisė, išlygino ir ji šioje pataisytoje lyty susilaukė net jau nūn atgimusios čekų valstybės. Filosofijoje Husas buvo daugiau dialektikas, negu spekuliatyvus mąstytojas. Jis dažnai kalbėjo tokius dalykus, kurių platumo patsai nesuprato. Apskritai Jonas Husas nebuvo nei savarankis, nei didelis ir ypatingas koks mokslininkas. Jis buvo daugiau pakartotojas ir savo mokytojo Wykliffo kopistas. Jo karšta ir gyva iškalba, jo tautiniai nusistatymai ir čekų kalba sakomieji pamokslai, o ne jo protas ir sielos didybė iškėlė jį savo tautiečių tarpe ir padarė tikru čekų tautos didvyriu. Kitur kur, ne to laiko Bogemijoje, Jonas Husas būtų buvęs gal kiek daugiau negu eiliniu šviesiu kunigu ir daugiau nieko. 1398 m. Husas kviečiamas Pragos universitetan profesoriauti. 1401 m. jis liko išrinktas filosofijos fakulteto dekanu. Husas patenka Pragos universitetan kaip tik tokiame laike, kad ten ėjo gan smarkios čekų su vokiečiais del pirmenybės ir del obediencijos varžytynės: tai Vencelio atstatymo, Ruprechto išrinkimo, žodžiu Vokietijos suskilimo laikotarpis.

Pragos Jeronimo asmuo. Čia, Pragos universitete Jonas Husas susiduria, pasipažįsta ir susidraugauja su kitu vientaučiu mokslininku Pragos Jeronimu. Tas Pragos Jeronimas ir supažindino

mūsų Husą su Wykliffo mokslu. Tuo būdu ir be to į realizmą linkęs Husas dar labiau ton pusėn pakrypo. Taigi ne pro šalį bus arčiau susipažinti su tuo naujo Huso draugo asmenim.

Jeronimas buvo bajoro-riterio sūnus, gimė Pragos priemiesty Neustadt 1374 m. Taigi buvo penkiais metais už Husą jaunesnis. Nuo savo gimtojo Pragos miesto Jeronimas ir buvo pramintas Pragos Jeronimu. Jeronimo būdas visai kitokis negu Huso. Jeronimas degtė degė noru mokytis, mokytis ir keliauti. Taigi vietoje, kaip kad Husas darė, sėdėti ir studijuoti savo Pragoje, Jeronimas nelyginant gyvasis sidabras skersai ir išilgai keliauja kartkartėmis po Europą, aplanko net Jeruzalę. Karalių ir didikų dvaruose jis vaidina riterio, gi universitetuose mokslininko rolę. Konstancijos susirinkime, kada buvo svarstoma jo byla, jis taip pats apie save kalbėjo: „Dar jaunuoliu būdamas aš vien tik apie mokslą tegalvojau, vien mokslas man galvą tesukė. To noro pagautas ir girdėdamas apie naują Wykliffo mokslą aš keliavau Anglijon. Pažinau Wykliffą: tai subtylus vyras, didi ir galinga dvasia. Aš nusirašiau sau juo parašytąsias knygas ir parvežiau jas į Pragą". Ir tikrai nuo to laiko Jeronimas pasidarė tikru wyklifizmo apaštalu. Jis savo gabumus, įgytą mokslą ir savo judrumą naudojo tik tam, kad Wykliffo idėjos būtų visur paskleistos ir išplatintos. Jeronimo pastangos nenuėjo niekais. Vienas to laiko rašytojas sako, kad apie 1400—1410 metus Wykliffo idėjos ir mokslas jau buvęs plačių plačiausiai žinomas. Su anglų reformatoriaus idėjomis ir raštais galėjai anuomet susitikti kunigaikščių dvaruose bei pilyse, kolegijose ir klebonijose, mokyklose ir studentų tarpe, apie Wykliffą buvo kalbama net paprastoje liaudyje, nekalbant jau apie vienuolynus ir vienuolius, kurie taipogi domėjosi naujomis griežtomis Wykliffo paskleistomis idėjomis.

Wykliffo mokslo Čekijoje išsiplatinimas. Kartu su kitais savo vienaamžiais persiima dabar Wykliffo mokslu mūsų Husas ir pasidaro Bažnyčios opozicijos vadas. Čekų tautinis susipratimas vis kilo ir augo. Čekų kalba pradėta sakyti pamokslai. Tam reikalui Vencelio tarėjas Janow'o Motiejus pastatė net tam tikrą koplyčią. Tada visų kalbėta, kad pamokslas, Dievo žodis — yra sielos duona, be kurios siela negali apsieiti. Kadangi hebrajų žodis Bethlehem reiškia — namas duonos, tai ir čekų reikalams pastatytoji koplyčia pavadinta Betliejaus koplyčia. 1402 m. tos Betliejaus koplyčios rektorium ir pamokslininku liko paskirtas Jonas Husas. Čia jis kiekvieną sekmadienį ir šventadienį ryte ir po piet sakydavo čekų kalba pamokslus. Kitas turtingas čekas pastatė netoli minėtosios bažnyčios nemažą studentų bendrabutį, kurio vedėju turėjo būti tas pats Betliejaus bažnyčios pamokslininkas. Tuo būdu per pamokslus Jonas Husas susidūrė su čekų liaudim ir liko jos numylėtiniu. Jo pamokslai būdavo labai karšti, jausmingi, savo žmonėms suprantama kalba ir iškalba Husas žavėte žavėjo savo klausytojus. Betliejaus koplyčia, kuri galėjo sutalpinti apie 3000 klausytojų, būdavo visuomet pilna prisigrūdusi,

net karalienė Zofija visuomet ateidavo paklausyti sudžiūvusio, išblyškusio, bet ugningo pamokslininko. Jai Husas taip patiko, kad ji pasiskyrė jį net savo nuodėmklausiu. 1402 m. Husas išrenkamas Pragos universiteto rektorium. Dabar universitetas ir Betliejaus bažnyčia pasidarė čekų tautinio susipratimo ir viso taip vadinamojo husilizmo lopšelis. Kadangi Husas buvo Wykliffo pasekėjas, tai tomis pačiomis idėjomis buvo persiėmė ir visi jo klausytojai. Husas nekentė vokiečių, nekentė vokiečių nei iškalbingojo pamokslininko pamokslų klausytojai. Žodžiu tautinis ir bažnytinis plyšys tarp čekų ir vokiečių vis darėsi didesnis. Kadangi Wykliffo mokslas buvo tada Pragoje ir apskritai visur modernas, tai Huso rektorato įpėdinis vokietys, Valter Harasser'as gegužio 28 d. 1403 m. viename universiteto susirinkime norėjo pranešti Wykliffo mokslo pasmerkimą. Iš Wykliffo raštų buvo surankiotos net 45 paklaidos, kurias reikėjo viešai atmesti ir pasmerkti. Husas su savo čekais ir dabar stojo Wykliffo ginti. Vokiečiai turėjo du balsu prieš vieną čekų balsą, tokia mat buvo Pragos universiteto konstitucija, taigi vokiečiai čekus nubalsavo ir Wykliffas liko pasmerktas. Bet Husas tam daugumos nutarimui nepasidavė, jis ir toliau varė savo darbą, platino wykliffizmą. Dabar pradėta daryti žygių, kad pakeisti universiteto konstituciją, būtent kad čekų tauta, o ne vokiečiai vadovautų, Pragos almoje, kad čekai turėtų 2 balsu, o vokiečių tauta tik vieną balsą, o ne kaip iki šiol buvo. Tas, kaip matome, Husui ir jo partijai pavyko pravesti, vokiečiai iš Pragos pasitraukė ir įsikūrė Leipzige. Vadinasi čekai buvo pergalėtojai, jie dabar vieni viešpatavo Pragos universitete.

Huso mokslas. Dabar Husas dar pasidarė drąsesnis, dar aiškiau savo pamoksluose platino Wykliffo paklaidas. Jo mokslas nėra nuodugniai apgalvota ir logiškai nuosekli kokia nors sistema, bet iš kąsnių ir lapų pasiūtas neaiškios išvaizdos rūbas. Matyt, kad jis ne savas ir nepatogus. Ir pats Husas nebuvo vienodas, tai jis smarkiai savo įsitikinimus gynė, tai vėl pats abejojo ir svyravo nežinodamas, kur čia apsistoti.

Huso mokslas trumpai jį suglaudus yra toks. Husas kartoja Wykliffo nuostatus. Bažnyčiai tepriklauso ir ją tesudaro tik išrinktieji. Dievas nuo amžių pramatė ir paskyrė, visai neatsižiūrėdamas į žmonių nuopelnus ir gerumą, vienus išganyti, kitus pražudyti. Kristus mirė tik už išrinktuosius, už atmestuosius ne. Atmestieji, nors jie ir būtų apkrikštyti ir išoriniai būtų Bažnyčios nariais, bet iš tikrųjų jie tokiais nėra. Bažnyčia yra neregima draugija, jos galva yra patsai Kristus. Popiežiaus nereikia, nes jis Kristaus Bažnyčią tik ardąs. Peiktina esanti perdidelė Bažnyčios centralizacija. Huso idealas — tautinės bažnyčios. Kunigija nereikalinga, patys tikintieji yra kunigai. Tikėjimo šaltinis ir gyvenimo norma yra Šventasai Raštas. Žmogaus dorumas priklauso nuo jo tikėjimo dorybės. Viskas, kas eina ne iš tikėjimo dorybės, yra nuodėmė. Kas nusideda, praranda Dievo malonę ir visoklą kokią turėjęs valdžią, ar jis būtų pasaulinis ar dvasininkas, kunigaikštis,

vyskupas, popiežius, kunigas, ar valdininkas, tokio nusidėjėlio niekas neprivalo klausyti, jis jokios valdžios daugiau nebeturi. O apie tai ar tas tai ir tas yra nusidėjėlis, ar ne, sprendžia žmonės, liaudis. Taigi čia ir buvo paslėptas visas Huso pasisekimas liaudyje: magistras Jonas skelbė liaudį visagale ir tuo metė jau pavojingiausių revoliucinių obalsių, kurių vaisių mes greitai pamatysime. Einant tais Huso nuostatais negalima sau vaizduotis, kaipgi turi atrodyti jo skelbiamoji visuomenė ir Bažnyčia. Taigi teisingai Konstancijos susirinkime karalius Zigmantas pats asmeniškai klausė Huso: „Tai kas gi yra tokiu būdu nuodėmės?“ Husas negalėjo į tai nieko atsakyti. Tikrai Huso mokslas yra painus ir gyvam gyvenimui bei žmogaus prigimčiai visai netinka. Jis labai nepraktingas.

Žygiai Huso mokslą suturėti. Kada Huso mokslas išėjo viešumon, kada apie jo skelbiamuosius dėsnius pradėjo plačiai kalbėti liaudis, jam buvo užginta daugiau sakyti pamokslai. Husas nepaklausė, tęsė savo pamokslus toliau. Taip atėjo Pyzos susirinkimo laikotarpis. Atsiranda trečioji obediencija. Pyzanai nusistato prieš Ruprechtą, o Vokietijos ciesorium pripažįsta Vencelį. Bogemija ir Vencelis įeina Pyzos popiežiaus obediencijon. Pačioje Bogemijoje atsiranda šalininkų ir tos obediencijos, kur kam buvo patogiau. Sakysim, Pragos arkivyskupas tuojau su Venceliu pereina pas Aleksandrą V, Husas gi su universitetu pasilieka Romos obediencijoje. Arkivyskupas įsako pradėti bylą prieš visus wykliffizmo platintojus ir Wykliffo knygas čekų kalbos vertimuose visas sudeginti. Husas apskundžia arkivyskupą Grigaliui XII. Tuo tarpu miršta Ruprechtas, Vencelis vėl pradeda rūpintis apie įgijimą simpatijų vokiečių tautoje, kurių jis kaipo Huso ir husitizmo šalininkas visai neturėjo. Vencelis imasi arkivyskupą su Husu taikinti, spiria šį pastarąjį, kad jis visus jam prikišamus herezijos priekaištus atremtų, pasiteisintų, kad tuo būdu arkivyskupas galėtų pranešti popiežiui, Bogemijoje esant ramu ir jokių herezijų ten nėra. Bet gi susitarimo neįvyko, tik Husas rašė Pyzos kardinolams, kad jį Pragos arkivyskupas delto persekiojąs, kad jis pirmasis buvęs Pyzos popiežiaus ir obediencijos šalininkas ir skelbėjas. Tuo tarpu miršta tas į ginčą su Husu patekęs Pragos arkivyskupas Zbynko, jo vieton išrenkamas našlys Vencelio dvaro gydytojas *Albicus*. Tai buvo doras ir geras vyras ir turėjo čekuose labai gerą vardą.

(b. d.)

J.

Medicinos mokslai Lietuvos Universitete.

Medicinos Fakultetas turi 4 skyrius: Medicinos, Veterinarijos, Odontologijos ir Formacijos. Įstoti į Odontologijos skyrių užtenka 6 klasių liudijimo, į Formacijos skyrių — vaistininko padėjėjo. Į Medicinos ir Veterinarijos skyrius laisvaisiais klausytojais priima ir nebaigusius gimnazijos. Mokslo dalykai visuose skyriuose suskirstyti į įvedamosios grupės dalykus ir specialės.

Įvedamosios grupės dalykai yra gamtos mokslai: fizika, neorganinė ir organinė chemija, zoologija, botanika, žmogaus anatomija ir histologija, ambriologija, fiziologija ir t.t. Trumpiausias laikas įvedamosios grupės dalykams išeiti Medicinos ir Veterinarijos skyriuose yra 4 semestrai (2 metai). Medicinos skyriaus specialės grupės dalykams išeiti trumpiausias laikas 6 semestrai, o Veterinarijos — 4 sem. Odontologijos skyriaus mokslams išeiti nustatyta 4 metai.

Medicinos skyriui žadama pridėti dar vienus metus praktikos (praktisches Jahr pas vokiečius jau yra), taigi iš viso trumpiausias laikas pabaigti medicinos mokslus yra 6 metai.

Pereinant iš vieno kurso į kitą reikia išlaikyti nustatyti egzaminų minimumai. Kreipiama daug domės į praktikos darbus, kurie eina lygiagrečiai su teorija ir be kurių Medicinos išstudijuoti negalima. Darbo yra daug ir todel visos dienos laikas jam sunaudojamas. Taigi, kas mano rimtai studijuoti Mediciną privalo būti pilnai materialiai apsirūpinęs, nes uždarbiauti, galima sakyt, nėra laiko. Besiryžtant studijuoti mediciną reikia apsigalvoti, kad paskui jau nereikėtų pamesti, kaip tai ne vienas padaro.

Ateitininkų gyvenimo kronika.

— Permainos L. K. M. At-kų Centro Valdyboj.

Centro Valdybos Eucharistininkų Reikalų Vedėju pakviestas daug Eucharistininkų idėjai Kauno moksleivių tarpe pasidarbavęs stud. Simas Sužiedėlis.

— Naujos at-kų kuopos.

Leipalingyje (Alytaus apskr) ir Neisso II Pranciškonių Vienuolyne (Filerijoj) įsikūrė naujos moksleivių ateitininkų kuopos.

— Žemaičių At kų Centras ir Dzūkų At-kų Veikimo Komitetas jau yra paruošę savo statutus. Centro Valdyba savo pirmuos posėdžiuos imsis juos svarstyt.

— Žemaičius At-kų C. V-ba liepos m. 17, 18 ir 19 d. Skuode ruošiasi šaukti Žemaičių At-kų Konferenciją. Centro Valdyba ir kuopos jau gavo konferencijos dienotvarkės proektus.

— Dzūkų At-kų Veikimo Komitetas vasaros atostogų metu organizuoja kultūros darbą Dzūkų krašte. Į tą darbą pakviesta ir studentai atetininkai.

— Moksleivių at-kų kuopos jau uoliai ruošiasi dalyvauti kongreso metu ruošiamoj parodoj. Iš įvairių vietų C Valdyba kasdien gauna vis naujus pranešimus. Ypatingai uoliai ruošiasi įvairių Kauno mokyklų at-kai.

— Vasario mėn. 2 d. Šakių „Žiburio" gimnazijos direktoriaus kun. Ign. Starkaus ir Šakių at-kų abstinentų iniciatyva įkurta Šakiuose „Blaivybės" draugijos skyrius.

— Vasario mėn. 8 d. Šakių at-kai abstinentai vietinės „Žiburio" gimnazijos mokiniams surengė paskaitą, Paskaitą skaitė Dr. Ign. Neuronis, Šakių apskrities gydytojas.

— Vasario mėn. 15 d. stud. A. Kučinskas atlankė Šakių at-kus su paskaita. Skaitė apie „Šių dienų kultūros ypatybes".

— Vasario mėn. 21 d. Šakių at-kai abstinentai surengė prieš-alkoholine programa savybės vakarą. Vaidinta vienaveiksmis scenos vaizdelis „Degtinė".

— Š. m. vasario mėn. 28 d. aplankė Mažeikių Progimnazijos Ateitininkų kuopą buv. Žem. At-kų Centro Vedėjas Gr. Valančius. Skaitė paskaitą: „Svarbiausieji šių dienų At-kų uždaviniai".

— Gruodžio 16 dieną Panevėžio kuopoj įsikūrė Eucharistininkų būrelis. Globėju pasikvietė kun. J. Ruškį. Narių yra 25: 22 mergaites ir 3 bernaičiai. Vasario 1 dieną iškilmingai šventė savo globėjo Šv. Pranciškaus Saleso dieną, eidami bendrai per mokinių mišias prie šv. Komunijos ir po pamaldų darydami bendrą užkandį „agape". Per susirinkimą, vasario 9 dieną, nutarta skaityti šv. Evangeliją kas savaitė. Bernaičiams nesudarant atskiro vainikėlio, veikiama kol kas bendrai.

— Š. m. vasario 15 d. buvo surengta Skuodo progimnazijos salėj mergaičių ateitininkių šeiminiškas vakarėlis. Buvo statomas veikaliukas „Patricija arba nežinomoji Kankinė", kuris savo rimtu turiniu imponavo Skuodo jaunimą. Ypač įduomi pasirodė scenoj dr. L. Vaselorskytė, vaidenusi Patricijos rolę. Bravo Skuodo ateitininkės, davusios skuodiškiams rimtesnių veikaliukų! Bravo!

Aušros šmėkla.

— 27 d. Vasario mėn. įvyko Sėdos (Mažeikių ap.) ateitininkų kuopelės susirinkimas, kuriame buvusis Žem. At. Centro Vedėjas Gr. Valančius skaitė paskaitą *„Ateitininkų ideologija"*.

— 8 d. Kovo m. Telšių at-kams D-ras Pr. V. Raulinaitis skaitė paskaitą, temoje *„Siela"*.

— Ateitininkų 15 m. Jubilėjaus Kongresui rengti At-kų Vyriausioji Valdyba yra paskyrusi *Dr. J. Sakalauską* vyriausiu darbų tvarkytoju. Be to yra sudarytos Kongreso reikalams kelios komisijos: Programos komisija iš Dr. P. Kuraičio, Pr. Mantvydo

ir Pr. Dielininkaičio 2) Meno ir pramogų komisija iš Valst. Dramos Teatro Direktoriaus L. Giros, K. Dineikos ir J. Griniaus, 3) Parodos komisija iš A. Keblaičio A. Gervaitės, A. Kolesinskaitės ir J. Keliuočio 4) Technikinė komisija iš A. Kučinsko, O. Labanauskaitės ir D. Jurkaus 5) Tvarkos komisija iš A. Bistricko D. Sabaliausko ir B. Žukausko. Kiekviena komisija savo srity daro, kas tuo tarpo darytina. Be kitų komisijų reikia pastebėti, jog Meno ir pramogų komisija yra sudariusi Muzikų Komisiją, kuri nustatė at-kų chorams Kongreso repertuarą ir geit pakvies dirigentą. Į Muzikų Komisiją įeina J. Bendorius, T. Brazys ir A. Vaičiūnas. Ši komisija išrinko žymesnių Lietuvos kompositorių 11 geresnių dainių ir 3 giesmės. Visos repertuaro smulkmenos praneštos chorams atskirais aplinkraščiais.

— Kovo mėn. 1. d. atidarytas Liaudies Universitetas „Pavasaris". Tarp lektorių matom daugumą ateitininkų: Ant. Gylys — rektorius, A. Kučinskas — prorektorius, V. Juronis — sekretorius, lektoriai — V. Bičiūnas, prof. Dovydaitis, prof, Kuraitis, prof. Šalkauskis, prof. Penkauskas, K. Akelis, J. Aleksa, A. Asevičiaitė, K. Balevičaitė, A. Balčiūnas, K. Barkauskas, A. Bistrickas, J. Grinius, J. Grušas, J. Eidukevičius, J. Endziulaitytė, J. Jaržemskas, K. Jonkaitytė, I. Kaunas, A. Keblaitis, J. Keliuotis, A. Kizevičius, A. Kolesinskaitė, J. Kuodis, A. Lėvanas, O. Labanauskaitė, P. Marcinkevičius, J. Mičiulis, Pr. Mantvydas, M. Žilinskaitė, A. Trimakas, J. Vosylius ir J. Matūsas.

— Būsimuoju Kongresu susirūpinę visi ateitinikai-ės — dirba centrai, dirba komisijos, nesnaudžia ir provincijoj kuopos. Parodos komisija jau yra gavusi pranešimų apie eksponatus, kuriuos žada atsiųsti Kongresan iš 11 kuopų, Kauno, Šakių, Prienų, Utenos, Skuodo, Ukmergės, Gižų, Skapiškio, Ežerėnų, Merkinės ir Rietavo. Kiek matyti iš pranešimų daugiausia bus tapybos paišybos dalykėlių, rankdarbių, fotografijų ir laikraštėlių komplektų.

Tos kuopos, kurios šiuo reikalu pranešimų dar neatsiuntė, būtinai privalo paskubėti, o bendrai visi at-kės-ai dar labiau Kongreso reikalais susidomėti ir susirūpinti.

— Dar Telšių kuopos visi nariai (130) užsisakė „Ateitį".

— Š. m. Kovo mėn. 1 d. buvo sušauktas Vilkijos At-kų visiuotinis sus-mas, kuriame tarp kit ko kuopos pirmininkas pasikeitė su sekretorium pareigomis. Pirmininku dabar Urbonas Antanas, o sekretoriumi Mockus Vladas. Kiti valdybos nariai liko tie patys t. y. Vice-pirm. — Vasiliauskaitė Monika, knyg.— Burneikis Vladas ir ižd. — Kasparavičius Jurgis.

Knyga ir menas

Pr. Mašiotas. **Kai knygas draudė** (įspūdžiai ir atsiminimai). „Švyturio“ B vės leidinys, Kaunas 1924 m. 116 pusl.

Autorius savo žodyje pasisako, kad šios knygelės yra lyg tęsinys knygelių „Ir aš mažas buvau“. Pasisako taip pat, kad šios knygelės yra ne beletristinis veikalas, ne istorinė monografija, bet tik bendri bruožai iš anų metų tautiško gyvenimo, priminimas, jog jau sukako 20 metų nuo didelio laimėjimo—spaudos atgavimo.

Imant galvon šiuos žodžius, negalime iš autoriaus reikalauti gilaus to laikotarpio gyvenimo tyrinėjimo. Tačiau autorius padarė didelį darbą nupasakodamas savo ir savo draugų anų laikų veikimą ir aplinkybes.

Čia užtinkame autorių vos bepradedantį „klesas eiti“ ir su juo keliaujame iki šių laikų. Toje knygelėje minimi taip pat ir kiti tų laikų veikėjai, kaip P. Vileišis, P. Kriaučiūnas, P. Arminas, Dr. Basanavičius, M. Jankus, J. Šliupas, Dr. A. Sketeris, Dr. Zauerveinas, Dr. V. Kudirka, P. Matulaitis, J. Bulota, J. Jablonskis, J. Tumas ir daugelis kitų. Papuošta žymesniųjų atvaizdais. Randame „Auszros“ ir „Varpo“ atspaudus. Yra vienas knygnešys Jurgis Bielinis, kuris tam darbui buvo pašventęs sveikatą ir gyvybę. Jis gyveno, kol septyniasdešimt du kartu nukrito nuo medžių vėjo nešiojami lapai. „Buvo pasižadėjęs nemirti ir kovoti, iki rusai bus Lietuvoje“. Savo pasižadėjimą išpildė, sunkios metų ir vargų naštos prislėgtas, pas kaimyną eidamas po kryžium sukniubo ir sustingo amžinai 1918 m. sausio 18 d.

Reikia visą knygelę ištisai perpasakoti, jei norėtum jos turinį išpasakoti. Patariu visiems perskaityti, ypač moksleivijai, kuri savo mokslą pradėjo jau nepriklausomoje Lietuvoje, nes jai anų laikų gyvenimas yra mažiau suprantamas.

Būtų gera, kad ir kiti senesnieji veikėjai sekdami Pr. Mašiotą, parašytų savo atminimų, tokiu būdu susidarytų brangi istorijai medžiaga.

K. Antanas.

J. Gr. drama **„Pavasariui švintant“ scenoj.**

Dar visai nauja, tik „Ateity“ teišspausdinta J. Gr. 3-jų veiksmų drama „Pavasariui švintant“ šių metų vasario 24 d., Užgavėnėse, buvo viešai suvaidinta Panevėžio ateitininkų kuopos.

Vakaras prasidėjo 19 val. Nors tuo pat laiku buvo ir kitas viešas vakaras, tačiau ateitininkų vardas sutraukė gana daug publikos. Beveik vien inteligentija ir moksleivija. Tvarka gera. Visi su nekantrumu laukia trečio skambučio ir uždangos pakylant.

Prasideda vaidinimas.

Pirmas veiksmas eina gana gyvu tempu. Artistai čia, matomai, gerai susivaidinę. Šis veiksmas, rodos, labiausiai publikai ir

patiko. Tik vietomis buvo jaučiama kai kurių vaidilų perdaug greita kalba, pav. Vizgirdo, kuri, per didelį skubotumą, buvo nevisai aiški. Montvido balsas buvo perdaug vienodas — manotoniškas, kuris mažai tesiskyrė ten, kur reikėjo jį žymiai pakelti.

Antras veiksmas ėjo lyg sunkiau. Šio veiksmo, beveik visų vaidilų, buvo yda, tai per žemas tonas, kurio salės gale visai nebuvo girdėti. Čia, mat, daugiau reikalinga buvo prisitaikinti dvasios, papročių. To, kaip tik, dalinai ir stigo vaidiloms. Šiame veiksme ypatingai klupo gimnazistas Petras. Tokius gražius manologus sakant, kaip kad Vizgirdai „Pavasario" išaiškinimas, būtinai reikėjo daugiau oratoriškumo, jausmingumo, aukštesnio tono. Silpnas čia buvo ir Jonas. Jis, būdamas džiovininkas, perdaug buvo sveikas, beveik visai nekosėjo. Kaip ligonio, jo gestai ir kalba perdaug buvo galingi. Paskui jis mėgsta, kur visai nepageidautina, daryti ilgokas pauzas.

Trečias veiksmas, nors ir sudėtingesnis, tačiau atliktas gana gerai. Jei bent prikiština, tai perdaug greita Vizgirdos kalba jaunimui, kuri turėjo būti daug oratoriškesnė. Taip pat Jono perdaug staigūs, kaipo ligonio, visai nenaturalūs veiksmai. Čia, buvęs apysveikis, mirtinai apalpsta, čia vėl greit atsigauna ir net kedėj pasitaiso sėdėti.

Bendrai imant, suvaidinta gana gerai. Už tą tenka padėkoti gerbiamajam mokytojui p. M. Karkai, kuris mielai režisavo. Publikai be galo patiko.

Iš vaidilų gana gerai suvaidino Vizgirda, ypač 2-ame veiksme, gal tik truputį perdaug nudriskę buvo jo rūbai, kas darė jį labiau panašų į žydą, negu į buvusį studentą.

Labai gerai suvaidino Kotryna, Montvidas ir Petrovas.

Gana gerai atliko ir Vizgirda, tik jis vietomis perdaug skubino. Truputį silpnesni buvo Jonas, Montvidienė ir Petras. Pastarasis, matomai, visai rolės nemokėjo.

Tvarka gera. Tik nežinau kodel nebuvo ateitininkų vėliavos ar kito kokio ženklo, kuris primintų mūsų idėją, norus... Publika, su pakeltais jausmais, 12 baigiantis, išsiskirstė. Lai daugiau būna tokių vakarų Panevėžy.

Stasys Daila.

1. **Naujoji Vaidilutė,** 1-sis sąs. *M. Pečkauskaitė:* Karalius laikas. *M. Seminaristė:* Gyvenimo smulkmenos. *V. Genytė:* Mergaičių organizacijos klausimu. *Pr. Dovydaitis:* Graikų moters. *M. Pečkauskaitė:* Knyga. *X:* apie Anglijos moksleives. Beletristikos, poezijos dalykėliai.

2. **Židinys,** Nr. 3 *S. Santvaras:* Minių mylimoji. II dalis 9 vaizdų pasaka. *Prof. Eretas:* Filosofija ir poezija. *D-ras M. Gustaitis:* M. Sarbievijus. *K. Umbras:* Amerikonizmas. *E. Hello:* Laikraščiai. *Em. P.:* Beletristikos kritika. Eilės, kritika ir t. t.

3. **Tiesos Kelias.** Be pamokslų randame *Prel. J. Staugaitis:* Psichologinis momentas pastoracijos darbe. *Prof. K. Paltarokas:*

Vaiko mokymas tikėjimo tiesų. *Dr. A. Grigaitis*: Raudonosios jūros perėjimas. *P. Būčys*: Ar kun. Jaunius buvo autodiktatas. *Meškus*: Iš katalikų darbo ir kovos lauko. *Kun. K. Kalnietis*: Del konkordato šv. Sosto su Lenkija. Jaunieji jauniesiems. *Panenupis*: Iš bažnyčios priešininkų spaudos. Kalbos dalykai ir t.t.

4. **Kosmos**, Nr. 1. *V. Čepinskis*: Atomas. Elektrinė materijos teorija. *St. Mostauskis*: Dotnavos Ž. Ū. Technikumos Entomologijos kabineto darbai 1923-1924 m. *K. Pakštas*: Lietuvos klimatas. *A. Juška*: Gamtos dėsnių prasmė. *E. Landau*: Descendencijos klausimu. Iš mokslininkų gyvenimo ir darbų. Į šį laikraštį gamtos mokslų gadynėj ateitininkai turėtume atkreipti ypatingos domės.

Mūsų veikimas

Alytaus at-kų kuopos penkerių metų sukaktuvių šventė. Jau lygiai sukako penkeri metai, kaip Alytuje įsikūrė L. K. M. Ateitininkų kuopa. Tai buvo 1920 m. vasario mėn. 9 d. Iš pradžių pati kuopa ir jos veikimas buvo silpnas del įvairių priežasčių, kurios trukdė varyti platų at-kų darbą. Bet pirmieji at-kai mažai kreipė domės į tai ir dirbo kiek tik jų pajėgos nešė. Taip slinko metai po metų kuopa buvo atsidūrusi įvairiose stadijose: matė laimės ir vargo... Ir nebe reikalo yra sakoma, kad mažas grūdelis didžiu medžiu išauga, taip atsitiko ir su Alytaus kuopa. Iš mažos kelių dešimčių žmonų kuopelės išaugo į didelę, gausingą kuopą, kuri dabar turi virš 200 narių. Ir šiandien toji kuopa iškilmingai švenčia, savo penkerių metų sukaktuvių šventę, pasirodydama viešai kas esanti ir ko ji siekianti.

Dar iš vakaro t. y. vasario mėn. 14 d. renkasi visi at-kai bažnyčion atlikti išpažintį, susitaikinti su Aukščiausiuoju Kūrėju, kad gryna sąžinę šventus senai taip laukiamą šventę. Atlikę išpažintį nekantrai laukia rytojaus. Ir vos pasirodžius pirmiesiems saulės spinduliams, visi skuba į bažnyčią mišių. Prasideda iškilmingos mišios. Iš daugelio širdžių išsiveržia karštos maldos atdūsiai ir susilieję su vargonų balsais, kyla prie To, kuriam jos siunčiamos yra. Per visas mišias gieda mergaičių at-kių choras. Pasibaigus pamaldoms pasigirsta Gerb. kun. Žigo gražūs, kilnūs žodžiai, kuriais bendrai apipasakoja At-kų Organizaciją, jos kilnumą ir obalsio „Visa atnaujinti Kristuje“ reikšmę. Ir aš manau, kad tie pamokslo žodžiai visiem giliai įsmego į širdis ir pasiliks visados. Pasibaigus pamaldoms ir pamokslui visi susijungę su Kristumi širdyje išsiskirstėme.

Neilgai trukus, jau renkasi būriais į gimnaziją nariai ir svečiai. Salėj pilni suolai prisėdę narių ir svečių, laukia ir nekantriauja, kad tik greičiau atidarytų susirinkimą. Salė išpuošta vainikais ir

paveikslais. Pryšakyje kaba dailiai nupaišytas mūsų obalsis. „Visa atnaujinti Kristuje“. Ūpas geriausias.

Kuopos pirmininkas trumpa energinga kalba atidaro susirinkimą, pažymėdamas šio susirinkimo svarbą ir kuopos šventės reikšmę. Po to pasigirsta A-kų himnas. Jo garsai kiaurai nuaidėjo per salę ir, rodos, miškas atkartojo aidą. Tada sienos galėjo pajusti, jaunystės pasiryžimus, šventą tikėjimą viltimi, o taip pat dvasių, kuri sparnais plasnoja, trokšta pradėdama nuo savęs atgimti.

Prasidėjo sveikinimai. Buvo gauta dvi telegramos: viena iš Kauno Dvasiškos seminarijos, buvusių Alytaus kuopos narių; antra iš „Pavasarininkų“ Dzūkų regijono. Paskiau sveikino K. Berulis Lazdijų kuopos vardu, skautų ir dr-gės Narušytės. Truska Lazdijų „Pavasarininkų“ apskrities valdybos vardu, Mok. Slavėnas L. K. Mokytojų Sąjungos vardu. Po sveikinimų prasideda paskaitos. Tema „Drąsumas“ prabilsta Gerb. kun. Žigas. Puikiais pavyzdžiais nurodo drąsumo reikalingumą visiems, o ypač mums at-kams. Ir aš manau, kad ši paskaita neliks be vaisių, bet atvirkščiai visi įgaus drąsumo ir pasiryžimo savo idealams siekti. A. Graževičius kalbėjo iš kuopos istorijos, bendrais bruožais apibudino 5-rių metų gyvavimą. Jo kalbą papildė dr-gai: Berulis ir Truska, kurie buvo pirmieji Alytaus kuopos iniciatoriai. Po visų kalbų susirinkimas baigiamas At-kų himnu.

Vakare, susirinkome pasilinksminti nariai ir svečiai. Buvo padeklemuota keletas eilių. Per šokius griežė At-kų stygų orkestras. Po visa kam išsiskirstėme pilni gero ūpo ir pasiryžimo.

Kursų Radastas.

Naumiestis (Šakių apsk.). Pirmą pusmetį Naumiesčio ateitininkų veikimas truputį šlubavo, ne daug nuveikta, to viso priežastis buvo ta. Praėjusį rudenį į Naumiesčio Mokytojų Kursus įstojo keletas pradžios mokyklos mokytojų ir šiaip visuomenės darbuotojų. Ateitininkai pasistengė minėtus svečius išrinkti į kuopos valdybą. Žinoma, darbas negalėjo būti vaisingas, nes patekusieji valdybon žmonės nebuvo niekad gyvenę moksleivių tarpe, tai jiems buvo sunku prisitaikinti prie moksleivių gyvenimo ir sunku buvo pagauti darbo ūpas. Antram pusmečiui renkant valdybą vėl pateko tie patys žmonės į kuopos valdybą. Šį pusmetį tur būt sklandžiau eis darbas, valdybos nariai pereitą pusmetį turėjo progos susipažinti su ateitininkų veikimu bei jų siekiais. Ateitininkų skaičius auga didyn. Bernaičiai su mergaitėms pasidalino į atskiras kuopeles, be to veikia sekcijų: abstinentų, visuomenininkų, sporto ir skautų ateitininkų. Mūsų kuopoj nemažą yra išplatinama literatūros. „Ateities“ 50 egzempliorių, „Židinio“ 13 egzempliorių, „Sargybos“ 27, „Jėga ir Grožis“ 36, „N. Vaidiliutės“ 25. Daugiausiai savo darbštumu pasižimi visuomenininkų sekcija, kuri turi savo skaityklą. Kiekvieną sekmadienį skaitykloj buva politiniai pranešimai, bei laikraščių apžvalga bendrai visiems moksleiviams. Pranešimus daro patys visuomenininkai, be to visuomenininkai yra pasiryžę

lankyti Naumiesčio apylinkės pavasarininkų kuopeles, kurios dabartiniu metu truputį yra apsnūdusios. Keli metai atgal Naumiesčio ateitininkai ypatingai yra daug pasidarbavę pavasarninkų tarpe. Dieve padėk dabartiniams ateitininkams toliau tęsti keli metai atgal buvusių Naumiesčio ateitininkų pradėtąjį pavasarininkų tarpe darbą. *Novos Svyrūnėlis.*

Šiauliai. Nors jau Šiauliuose Eucharistininkų sekcija įsikūrė nuo 1923 m. lap. 28 dienos, pasidalino į vainikėlius: mergaičių ir bernaičių, bet iš mergaičių vainikėlio veikimo nieko nežinoma lyg jų ir nebūtų. Taigi aš ir pasiryžau duoti šiek tiek žinių iš jų gyvavimo.

Pirmaisiais gyvenimo metais mergaičių vainikėlis veikė kiek silpniau negu bernaičių. Padarė tik 8 susirinkimus, kuriuose daugiausia nagrinėta įvairaus turinio straipsniai. Bet sugrįžusios po vasaros atostogų ėmė daug stipriau veikti. Vainikėlis padidėjo iki 16 narių. Kiekviena stengiasi kuo nors prisidėti. Rašo referatus, kelia įvairius gyvenimo klausimus, kuriuos padeda išrišti gerbiamas mūsų globėjas kun. kap. Grubys. Referatai buvo tokiomis temomis 1) Tobulybė 2) Moralinė kova 3) Sąžinė ir laisvė 4) Gerumas 5) Susivaldymas. Taip pat tyrinėjama Evangelija bei šv. Raštas.

Vainikėlių susirinkimai daromi kas antra savaitė, visuotini kartą į mėnesį.

Tas visas veikimas taip neblogai eina gal todel, kad jos suprato, kame yra tikrasis darbo palaimos šaltinis ir iš kur jėgų semti. Jos pažino tikrąjį Globėją, kuris tegali išmokyii saugotis nuo įvairių gyvenimo pinklių t. y. Kristų. Ir jos kiek galėdamos stengiasi sutvarkyti savo gyvenimą pagal nurodytas taisykles. Dieve padėk mums žengti pirmyn darbuose, tegu liepsnoja mūsų jaunose širdyse užžiebta kilnios idėjos liepsnelė.

Verutė.

Panevėžys. Kad gyvenime dažnai galima apsirikti, tai tą jau visi gerai žino, bet apsirikus visuomet reikia turėti viltį ir klaidą atitaisant, laukti geresnių laikų. Deja! Kai kurie kitų kuopų nariai, mums truputį apsilpus, buvo pradėję manyti, kad mes nieko neveikiame ir kad nepradėsime veikti, girdi reikia Panevėžio kuopai „amžiną atilsį“ užtraukti... Bet labai apsirikta! Paėmus St. Bačkiui kuopos vairą į savo rankas, veikimas gana pasekmingai eina. Veikiama kuopelėmis. Yra ir šių sekcijų: abstinentų, sporto, visuomenininkų ir eucharistininkų. Padaryta gana daug visuotinų susirinkimų, kuriuose buvo laikyta gana rimtų paskaitų.

V-osios ir VI-osios klasės ateitininkai leidžia laikraštėlį „Pašvaistę“.

Lapkričio m. (1924 m.) 22 d. buvo surengtas moksleivijai šeimyninis vakarėlis. Buvo vaidinta Šiller'io „Vilius Tell“ (2 veiksmai), dainuota solo, duetas, deklemuota, šokta ir žaista. Gautas pelnas pasiųstas „Ateities“ reikalams.

Šiemet gi, vasario 24 d. Užgavėnėse, buvo surengtas didelis viešas vakaras. Vaidinta 3-jų veiksmų 7. Gr. drama „Pavasariui

švintant". Vaidinimo, kadangi buvo gana įdomus, ir viso vakaro programą atskirai panagrinėsiu.

Dabar veikimas įstatytas į gana geras vėžes. Tik labai gaila, kad pirm. St. Bačkis jau šiemet mus apleis, kuris savo maloniu, ramiu ir lėtu, bet drauge energingu, būdu mus žadino ir stiprino žengiant prie idealo. Daugiau tokių vyrų mūsų organizacijai!

Stasys Grg.

Gižai. (Vilkaviškio apskr.). Mūsų kuopa, kiek žinoma, ar tik ne pirmą kartą pasirodo „Ateities" skiltyse. Buvo žinoma, kad ji egzistuoja, o kaip, tai kitas dalykas. Kad geriau pažinti mūsų kuopos darbuotę, manau bus ne pro šalį tarti vienas kitas žodis iš jos praeities.

Gižų, kitaip Seinų Dv. Sem. auklėtiniai tikrai pasisakė esą ateitininkais vos tik 1922/23 m. m. pabaigoje. Pirmiau, pradedant 1918/19 m. m., nors ir susirašinėjo su Centru, ir siuntė savo atstovus į metines konferencijas, tačiau žodis „ateitininkas" daugeliui buvo svetimas, ateitininkais buvo tik idėjos žvilgsniu. Kartais tuo klausimu kildavo net nesusipratimų. Ligi tam laikui visą draugijinį veikimą reguliavo, auklėtinių renkamoji Centralinė Valdyba iš 5 asmenų, kurių skaičiuje kooptuoti seminarijos valdžios skirtas dekanas ir knygininkas, o kiti prirenkami. Tik minėtais metais, tūlų priežasčių dėka, buvo šis klausimas padarytas aktualiu, ir daugelio nusistatymą, kad galime ir privalome vadintis ateitininkais, daugumos nutarimu tapo pravestas.

Del santykių su Ateitininkų Organizacija ir Centru, reikia pastebėti, kad daroma tai, kas galima ir kiek leidžia šios kuopos gyvenimo ir veikimo apystovos. Veikimas. 1918/19 m. m., pradėjus šį tą veikti, buvo tik 2 sekcijos: sociologų ir literatų. Leido laikraštėlį, vardu „Mūrų Aidai", kurie ir šiandien dar egzistuoja.

Persikelus seminarijai 1919 m. iš Seinų į Zyplius (Šakių apsr.), auklėtiniuose noras veikti kas kart didėjo. Įsikūrė dar trys sekcijos: kalbėtojų, būdo lavinimosi ir blaivininkų. Ypatingai smarkus veikimas pasireiškė 1921/22 m. m. t. y. jau persikelus seminarijai į Gižus. Išdygo dar dvi sekcijos: eucharistininkų ir esperantininkų. Laikui bėgant, kai kurios sekcijos, dėliai tam tikrų aplinkybių, likviduota. Bendrai imant, veikimas visą laiką ėjo pakenčiama vaga.

Paliesiu kiek plačiau tik 1924/25 m. m. pirmojo pusmečio veikimą. Veikia kuopa su 3 sekcijomis: Visuomenininkų (buvus pirmiau sociologų), literatų ir kalbėtojų.

Visuotinių susirinkimų padaryta 7. Skaityta šios paskaitos: 1) Visuomeninis bei politinis mūsų darbas, 2) Kasdieninė mūsų Duona. 3) Vincas Kudirka 4) Laimė ir 5) Mūsų santykiai su alkoholiu. Pažymėtina, kad visi kuopos nariai užsiprenumeravo 1925 m. „Ateitį".

Kuopos valdybos sąstatas šioks: pirm.—V. Brizgys, vice-pirm.—A. Sidaravičius, sekret.—J. Adomaitis, iždin—S. Dairutis, archyvarijus—J. Baltrušaitis.

Visuomenininkų sekc. padarė 4 sus-mus. Skaityta šios paskaitos: 1) Draugijų reikšmė ir jų istorija, 2) Istorinė Lietuvos

valstybės apžvalga nuo 1918 m. 3) Kas yra politinė partija, 4) Moteris mūsų pasaulėžiūroj 5) Ateitininkai visuomenėje. Narių 21. Reikia dar pastebėti, kad sekcija pasiėmusi domėn rinkimą panaudotų pašto ženklų, kuriuos siunčia į Belgiją misijų reikalams.

Literatų sekcija padarė 4 sus-mus. Kritikuota šie rašinėliai ir eilėraščiai: rašinėliai — 1) Mirtis širdis nuramino, 2) Aš atmenu, 3) Našlaitėlis, 4) Sekminių vakaras, 5) Pirmutinis sniegas, 6) Žiema, 7) Pas savo sužiedotinį, 8) Belaukiant, 9) Gegužės vakaras, eilėraščiai — 1) Vasaros vakaras, 2) Vakarinė žvaigždė 3) Vakaras 4) Rytas pievoje. Narių 17.

Kalbėtojų sekcija padarė 12 sus-mų. Pasakyta 35 įvairiausio turinio kalbos. Po kalbų būna kritika, kame nurodoma silpnosios ir gerosios kelbėtojo pusės. Narių 33.

Be to šiais mokslo metais įsikūrė „dzūkų būrelis". Kurie taip pat smarkiai kruta. Bendrai imant darbas mūsų kuopoj varomas visoje platumoje. *J. B-tis.*

Vilkaviškis. *Jaunesniųjų at-kų veikimas.* Kadangi ir jaunesnieji at-kai mūsų organizacijoj turi daug reikšmės, tad čia, nors ir trumpai, pasitengiu atvaizduoti visų 1924 metų Vilkaviškiečių veikimą.

Pažymėtinas ypač I-masis pusmetis. Tuo laikotarpiu buvo į darbą įtrauktos visos jėgos, tai pilnas inciatyvos, darbštumo ir pakilimo laikas.

Kuopoje buvo virš 100 narių: 60 bernaičių ir 52 mergaitės. Veikta pasiskirsčius į 5-kias kuopeles ir 3 sekcijas. Paduosiu kiekvienos kuopelės bei sekcijos veikimo žinias tik skaičiais.

I-moji bernaičių kuopelė turėjo 25 narių, padarė 12 susirinkimų, kur perskaitė 34 paskaitas bei referatus ir 22 rašinėlius.

II-roji mergaičių kuopelė turėjo 24 narius, padarė 7 susirinkimus, perskaitė 11 paskaitų ir ref. ir 14 rašinėlių.

III-čioji bernaičių kuopelė turėjo 18 narių, padarė 10 susirinkimų, perskaitė 36 paskaitas bei referatus ir 24 rašinėlius. Geriausiai iš visų veikė.

IV-toji mergaičių kuopelė turėjo 28 narius, padarė 6 susirinkimus, perskaitė 15 paskaitų bei referatų ir 7 rašinėlius. Ir V-toji bernaičių kuopelė su 17 narių padarė 8 susirinikimus, perskaitė 20 paskaitų bei rsferatų ir 14 rašinėlių.

Abstinentų sekcija turėjo 40 narių, padarė 8 susirinkimus, perskaitė 10 paskaitų bei referatų ir 8 rašinėlius. Uoliai platino literatūrą.

Literatūros sekcija, turėjo 12 narių, padarė 5 susirinkimus, 5 paskaitas ir 30 narių kūrinėlių. Be to leido laikraštėlį „Jaunuolių Kanklės", kurio išėjo 8 n-riai skaičiuje 360 ekzempliorių.

Sporto sekcija veikė su vyresniaisiais vardu „Aras", sportavo 2 kart savaitėj ir dalyvavo L. G. S. F. Olimpiadoj Šiauliuose. Be to daug narių dalyvauja vietinėj skautų draugovėj. Kuopoj komisijos buvo — Folkloro, Vakarėlių, Istorijos ir Spaudos pl.

Taigi iš viso su visuotiniais (5) padaryta 42 susirinkimai, perskaityta 136 paskaitų bei referatų ir 120 rašinėlių. Išde balansas buvo ligi 200 litų.

Veikimas tokio laipsnio pasiekė dėka didelio pasišventimo ir energijos. Del to ir paskutinis visuotinis kuopos susirinkimas daug pasidarbavusius — pirm-ką Petrą Karužą, Juozą Navicką ir Masį pakėlė kuopos garbės nariais.

II-ras pusmetis taip pat geras. Yra 3 kuopelės, ligi 80 narių ir abstinentų sekcija.

Kuopelės padarė virš 20 susirinkimų ir ligi 30 paskaitų bei referatų, daug rašinėlių ir t. t. Kuopos valdybą sudaro: J. Naujokas — pirm., Z. Danilevičaitė — vicepirm., M. Jurkynas — raštv., A. Mičiulis — iždin. ir Kasevičius — narys.

Organizuojama skautų sekcija. Iždo stovis geras. Nariai didžiumoj darbštūs ir susipratę. Ypač daug padeda gimnazijos prefektas kun. Gutauskas, kuriam kuopa labai dėkinga. Iš gimnazijos pusės jokių kliūčių nėra. *P. Kapsainis.*

Biržai. Gyvenimas nestovi vietoj. Jis eina vis pirmyn ir pirmyn, naujų džiaugsmų ir pergalių, ar ašarų ir nusivylimo nešdamas. Jame irgi esti ir audrų, ir giedrių, visus gaivinančių valandų. Bailesniuosius ir silpnavalius jis parbloškia, pesimizmo bei desperacijos bangose paskandina. Gi tvirtavaliai, kilnių, aukštų idėjų sekėjai išeina pergalėtojais.

Dvejus metus mes biržiečiai neturėjom teisės viešai prieš savo mokytojus auklėtojus pasisakyti ateitininkai esą. Dvejus metus negalėjom gimnazijos, to mokslo židinio rūmuose rinktis ir savo idėjos reikalais tartis, su vienminčiais sumanymais pasidalyti. Turėjom ieškoti prieglaudos svetimuose namuose. Bet nenustojom vilties anksčiau ar vėliau sau laisvės iškovoti. Dirbom kiek pajėgdami savo pajėgomis. Bet ir tą darbą mums mūsų gerbiamieji pedagogai visaip trukdė. Net grasė už susirinkimų lankymą iš gimnazijos pašalinti... Bet apie praėjusių metų darbuotę jau buvo „Ateityj“ rašyta, todel aš jo ir nebeminėsiu.

Šiais mokslo metais ir mums laimė nusišypsojo. Buvo atkeltas naujas gimnazijos direktorius (p. M. Krikščiūnas). Padavėm prašymą pedagogų Tarybai dar kartą laimės mėgindami ir 25 rugsėjo pedagogai leido Biržų at-kams ir skautams viešai gimnazijoj veikti. Spalių mėn. 4 d. įvyko pirmas viešas susirinkimas. Kiek džiaugsmo, energijos ir pasiryžimo spindėjo visų ateitininkų-ių veiduose giedant savo Himną ir bendrai prieš, per ir po sus-mo. Mes džiaugėmės, lyg kaliniai po ilgų metų kankinimos ir vargo vėl į laisvę išleisti... Bet reikia pačiam tuos jausmus pergyvent, kitaip veltui jų aprašinėjimas...

Šiame sus-me buvo išrinkta Kuopos Valdyba iš 7 narių, į kurią pateko: J. Trimakas (VII kl.) — pirmininkas, M. Šimavičius (VII kl.) — vice-pirm., J. Štaupas (VII kl.) — I-as sekretorius, J. Ignašiūnas (VII kl.) — II-as sekret., P. Šimavičiutė (VI kl.) — iždi-

ninkė, L. Januševičiutė (VI kl.) — knygyninkė, ir Vl. Jakubėnas (VI kl.) — narys. Kuopos laikraštuko „Inkarėlio“ redaktorium išrinktas G. Macejauskas (VIII kl.). Revizijos komisijos pirmininku — P. Balčiūnas (VIII kl.).

Po šio sus-mo veikimas ėjo plačia vaga. Veikėme dviejose kuopelėse — vaikinų ir merginų, Meno ir filosofijos sekcijose. Tik abstinentų sekcija kaž kodel per vasarą užsnūdo ir dar dabar tebemiega. O darbo jai būtų daug.

Trumpai suglaudus mūsų veikimas nuo leidimo viešai veikti iki 1924 metų pabaigos taip atrodo:

1. *Kuopos Valdybos* su kuopelių, sekcijų ir komisijų pirmininkais posėdžių padaryta 3. Juose plačiausiai nagrinėta visi organizaciniai ir šiaip gyvenimą liečią klausimai prieš juos iškelsiant visuotiniame susirinkime.

2. *Visuotinių sus-mų* padaryta 2. Čia skaityta 1 paskaita: Nietše ir jo filosofija, deklamuota eilių ir išrišta daug organizacinių klausimų.

3. *Vaikinų kuopelė* padarė 2 sus-mus. Skaityta dvi paskaitos: „Pažanga“ ir „Dabarties kultūra“, deklamuota ir ginčytasi įvairiais klausimais. Narių 35. Kuopelės pirmininkas A. Brazdžius (V kl.).

4. *Merginų kuopelė* padarė irgi 2 sus-mus. Paskaitų skaityta 2: „Pažink pati save“ ir „Tvarkingumas“ Taipogi buvo deklamacijų ir gvildenta daugiau merginas liečią klausimai. Reikia pažymėti, kad merginos ypatingai susirūpinę savęs auklėjimu. Išsidirbo sau net tam tikros tvarkos taisykles. Be to, merginos išplatina 40 ekz. „Naujosios Vaidilutės“. Narių 40. Pirm. L. Januševičiutė (VI kl.).

5. *Meno sekcija* sus-mo nepadarė, bet veikė skyreliuose. Dramos skyrelis surengė viešą vakarą Biržų Katalikų bažnyčiai atremontuoti komiteto naudai, ir rengia antrą Kuopos naudai. Tapytojų ir literatų skyreliai rašė ir iliustravo at-kų laikraštėlius: „Inkarėlį“ ir „Daigą“ (jaunųjų at-kų laikraštėlis).

6. *Filosofijos sekcija* padarė 1 sus-mą. Buvo skaityta 1 paskaita: „Filosofijos esmė ir jos objektas“. Nusistatyta pirmiausia susipažint su filosofijos istorija ir jos svarbiausiais krypsniais. Narių 9. Pirm. J. Ignašiūnas.

Be to, dar prieš leidžiant viešai gimnazijoj veikti buvo padaryta šiais mokslo metais 2 visuotini sus-mai, 1 Meno sekcijos, 1 vaikinų ir 1 merginų kuopelių. Juose skaityta kelios paskaitos. Iš jų vieną skaitė iš Kauno pavasarininkų reikalais atvykęs gerb. prof. d-ras J. Eretas tema: „At-kų judėjimo esmė ir prasmė“.

Reikia pastebėti, kad pedagogų Taryba susirinkimus teleidžia daryti tik šeštadieniais, ar šiaip prieš šventadienius. O kadangi be at-kų yra dar ir skautų (tiesą pasakius, ne ateitininkų skautų yra gal koks vienas), tai kartais nebuvo galima ir norint susirinkimą padaryti, nes ir skautai dažnai daro sueigas. O vieni antriems nenori trukdyti.

Kuopos laikraštėlio „Inkarėlis“ išėjo du numeriai (šafirografuoti). Sugedus šafirografui 3-ias n-ris prieš Kalėdas nebesuspėta

atšafiragrafuot. Be to, dar pačio laikraštuko leidimą kiek trukdo ir cenzūra. Prieš šafirografuosiant reika duoti mokytojams cenzūruot, ir jie kai kurias jiems nepatinkamas straipsnių dalis išbraukia.

„Ateities“ išplatinama 100 ekz.; ją turi išsirašę visi vyrai at-kai, dalis jaunųjų at-kų ir kelius ekz. paima ne at-kai.

Taipogi vyresnieji ateitininkai padeda vietos pavasarininkams skaitydami jiems paskaitų, išlaikydami vakarinius suaugusių kursus ir t. t.

Be vyresniųjų at-kų Kuopos veikia čia dar ir jaunesniųjų at-kų kuopa ir dvi skautų draugovės: I-a yra „Kęstučio“, ir II-a merginų „Birutės“ draugovės. Ir jaunieji at-kai, ir skautai veikia irgi gerai, dažnai daro susirinkimus, ruošia paskaitas, leidžia laikraštėlius. Skautų daugumą sudaro jaunieji at-kai. Pas mus iš karto buvo įkainuota ta skautų auklėjimo metodų reikšmė jauniems, dar nesubrendusiems.

Bet apie skautus ir jaunesniuosius at-kus nemanau rašyti, nes nesu tiek pilnai su jų visu veikimu susipažinęs. Galiu kai ką netaip nušviesti. Teparašo jie patys.

Čia aš dar pasistengsiu duoti keletą ryškesnių bruožų iš santykių at-kų ir skautų su neateitininkais.

Kol pernai viešai mokykloj ateitininkų vardas nebuvo minimas, tol mūsų „pažangieji“ (arba kaip patys išsireiškė „kairieji“) tylėjo. Bet kaip tik sužinojo tie „pažangieji“, kad at-kams ir skautams bus leista viešai veikti, na, tada porą savaičių at-ko ir skauto vardas nuo lūpų nenuėjo. Ir kaip tik buvo tie vardai nekraipomi, ypač žemesniųjų klasių mokinių: ir „skeltas“ ir „veltas“ ir dar kitaip. Ir kai kartą skautus naktį išėjusius į stovyklą užpuolė miesto chuliganiukai, norėdami išgąsdinti, kas, žinoma, nepavyko, tai net „Biržų Žinios“ buvo sujudę. Buvo radę nežinau jau kelintą ten Ameriką: girdi, skautai naktį užpuolę ramius keleivius ir juos primušę. Bet vėliau teko tai su gėda atitaisyti.

Dabar jau visi apsiprato. Ypač kai pamatė, kad nei at-kai, nei skautai to jų tyčiojimos nebijo. Ir jei dabar dar kartais tenka išgirsti koks nors epitetas skautui ar at-kui, tai jau laikoma normaliu, paprastu reiškiniu.

Iš mokytojų pusės dabar nors atviro, viešo trukdymo ir nėra, bet ne vienas mokytojas progai pasitaikius mesteli vieną kitą žodį, kam girdi moksleiviams tų „partijų“ (suprask, kuopų) reikią, kam to skaldymos... Tik vienas kapelionas kun. J. Lomanas mums daug padeda suruošdamas eilę iš įvairių mokslo sričių paskaitų. Už tai mes jį tik labiau mylim.

Kai del bendro mokinių gyvenimo, tai nėra daug ko rašyti. Gimnazijoj pačių mokinių yra įsteigtas koperatyvas, kur per pertraukas galima įvairių mokslo priemonių gauti. Gaila tik, kad ne visi mokiniai koperacijos idėją supranta, nes iš $5^1/_2$ šimto mokinių, vos 60 yra kop. nariais. Didžioji pusė ateitininkai.

Tuo tarpu tiek apie mūsų gyvenimą ir vargus. Kaip seksis idėjos darbas po Naujų Metų kitą kartą pasipasakosim.

Agluonos Naras.

Leipalingis. Leipalingio vidurinioji mokykla įsikūrė 1923 m. rudenį. Iš pradžių buvo tik 2 klasi, kuriose mokėsi apie 90 mokinių. 1924 m. atsidarė ir III klasė, o vėliau parvažiavo iš Veisėjų ir IV klasė. Dabar Leipalingio vidurinėj mokykloj mokosi apie 150 mokinių. Iki šių metų jokių organizacinių judėjimų nebuvo, tik š. m. vasario mėn. 20 d. atvykus iš Alytaus draugui A. Varanauskui buvo sušauktas steigiamasis at-kų susirinkimas. Per susirinkimą dr-gas A. V. aiškino At-kų Organizacijos reikalingumą ir įstatus. Į susirinkimą buvo atvykę ir „aušrininkėlių", kurie trukdė dr-gui A. V. paskaitą. Pradėjus nariams rašytis į at-kus „aušrininkėliai" visokiais būdais trukdė: stumdydamiesi, salėj keldami triukšmą ir traukė už rankovių laukan duodami parūkyt. Bet vis delto į at-kus įsirašė 55 nariai. Tuomet likę tik vieni nariai išrinko valdybą, į kurią įeina pirm. — St. Šerkšnas, visepirm. — A. Augustinavičaitė, sekret. — A. Masionis, ižd. — V. Radzevičius ir knygininku J. Jakimavičius. Nors mus „aušrininkėliai" šmeižia kiek galėdami, bet mūsų skaičius vis kas kart auga. Sako, kad „aušrininkėlių" čia yra įkurta ir kuopelė, kuri veikia slaptai.

Bet mes, draugai, nekreipkim į jų šmeižimus domės, o tik karštai pamilę mūsų idealų kilnumą, taip pat ir obalsio „Visa atnaujinti Kristuje" reikšmę ženkime tvirtais žingsniais pirmyn!!!

Leipalingietis.

Mūsų mirusieji.

A. † A. Onytė Dzenkauskaitė.

1925 m. vasario m. 21 dieną Alytaus apskrities ligoninėje smegenų uždegimu mirė mūsų idėjos draugė Alytaus at-kų kuopos narė Onytė Dzenkauskaitė.

Velionė mokėsi Alytaus gimnazijos VI-oje klasėje.

Buvo pavyzdinga mokinė ir viena iš veikliausiųjų Alytaus ateitininkių. Būdama dar visai jaunutė, vos baigusi 16 metų, ji kiekviename ateitininkų darbe stovėjo pirmose darbininkų eilėse. Visur ji turėjo pareigų ir visumet jas pavyzdingai atliko.

Mums, Alytaus ateitininkams, be galo skaudu nustojus savo eilėse geriausios darbininkės. Mirtis ją vos bepražystančią pakirto.

Nespėjai, Drauge, įgyvendinti savo įdėją, bet tu pasiekei savo Įdealą Kristų, o mums palikai gražų pavyzdį kaip dirbti ir kovoti už Kristaus idėją.

Ilsėkis, Brangioji, amžinoje ramybėje!

A. Graževičius.

A. A. Vaclovas Stankovičius.

Š. m. vasario 28 d. nuliūdę palydėjome į amžiną poilsio kalnelį, nepamirštamą mums draugą, Vaclovą. Palydėjome vieną savo veikliausių bendradarbių Kražių A-kų kuopos, kuris veikė nuo pat jos įsisteigimo.

Vaclovas Stankovičius nuo pat jaunų dienų gyveno skurdžiai. Vėlionis dirbo ir tikėjosi sulauksiąs šviesesnios ateities ir buvo jau pasiekęs Kražių Gimnazijos VII-ją klasę.

Tačiau ją baigti gyvenimo aplinkybės neleido. Šių metų pradžioj Vaclovas atsisveikina su Gimnazija ir mokytojauja Liaudies mokykloje, Ganyprovos kaime, (Kražių vals., Raseinių ap.).

Temokytojavęs tris savaites, suserga (greitąja) džiova ir vasario 26 d. amžinai atsiskyrė su šiuo pasauliu.

H. U.

Kuopoms ir asmenims linkėjusiems man Vardadienio proga pasekmingai redaguoti „Ateitį“ esu didžiai dėkingas. Jūsų linkėjimai stiprina mano norą plėsti at-kų idėjas.

Juoz. Mičiulis.
„Ateities“ redaktorius.

Redakcijos atsakymai.

B-čiui. Jei draugas žadi, ką nors rimtesnio parašyti, tai ir palauksime. Eilėraščiai netinka.

M. Burbului. Klystum drauge, jei manytum, kad bytik rimai sutinka, tai jau eilėraštis ir geras. Rimai dar poezijos nesudaro. Bet ir tie rimai pas draugą! — Pav.: laive — kūne, skaisti — žali etc. Šiaip yra neblogų vietų. Patartume toliau lavintis.

E. Šėkštui. Eilėraščiai formos atžvilgiu — visai silpni, nors turinys gan gražus. Matyt toji forma draugą varžo. Tad, mesk eilėraščiams vergavęs ir parašyk ką nors laisvai, proza.

J. V. Iš visų prisiųstųjų raštų matyt, kad draugas rašyti gali, turi talento. Bet daug dar reikia plunksnos miklinti. Vienas eilutes dedam. Laukiam ne daug, bet gerų.

Svirnai, Bern. Bradžioniui. Dėkui. Spausdinsim. Laukiam daugiau.

Varpeliui, Virpšai. Dėkui. Draugų rašinėlius, pataisę, gal panaudosim kitame n-ry. Prašom rašyti daugiau.

Vainiui, J. Žvelgūnui, Nigrui. Eilėraščiai silpni. Laukiam geresnių.

Al. Nykštukui, J. Miškeliui. Eilėraščiai netinka.

Kalvarijiečiui. Džiaugiamės gavę iš jūsų padangės žinelių. Patalpinsim sekančiame mum.

J. Mikšiui. Senieji „Ateities“ num. be atsiuntimo iš anksto pinigų nesiuntinėjami.

Redaktorius-leidėjas stud. J. Mičiulis. „Raidės“ spaustuvė Kaune.

Gauti raštai.

Jonas Ilgūnas. Komercijos korespondencijos vadovėlis. „Švyturio“ b-vės leidinys, 1925.

Prof. V. Cepinskas, Fizikos paskaitos. IV skyrius. Bangų mokslas. V. skyrius. Garsas. Švie. Min-jos leidinys, 1924.

Rompilger. Wegweiser zu den Heiligtümern und Sehenswürdigkeiten der ewigen Stadt sowie der bedeutendsten Städte Italiens. Von *Anton de Waal.* Zehnte Auflage, neu bearbeitet von Dr. Johann Peter Kirsch, Päpstl. Hausprälat, Professor an der Universität zu Freiburg in der Schweiz. Mit 21 Plänen und Kärtchen, einer Eisenbahnkarte von Italien, einem groszen Plane von Rom und 83 Bildern. 12⁰ (XX u. 456 S.). Freiburg i. Br. 1925, Herder. Geb. in Dermatoid, biegsam M. 8.60.

Gedanken und Ratschläge gebildeten Jünglingen zur Beherzigung. Von *Adolf von Dosz,* Priester der Gesellschaft Jesu. Achtundzwanzigste und neunundzwanzigste Auflage (95.—98. Tausend), 12⁰ (XXXII u. 560 S.). Freiburg i. Br. 1924, Herder. Geb. in Leinwand G.-M. 5.—

Pankraz der Schmoller. Erzählung von *Gottfried Keller.* 6.—11. Tausend. 12⁰ (66 S.) Freiburg i. Br. 1924, Herder. Kart. G.-M. 0.60.

Heilige Jugendzeit. Erzählungen für jugendliche Kommunikanten. Von *Konrad Kümmel.* Zwölfte und dreizehnte Auflage. (52.—29. Tausend.) 8⁰ (XVI u. 370 S.) Freiburg i. Br. 1924, Herder. Geb. in Leinwand. G.-M. 5.—

Ausgabe in vier Einzelbändchen: Ich sehe den Himmel offen! (92 S.; 1 Bild) Geb. G.-M. 1,75; Auf Sions Höhen. (92 S.; 1 Bild) Geb. G.-M. 1.75; Bischof und Ministrant. (100 S.; 1 Bild) Geb. G.-M. 1.75; Der Unschuld Rettung. (102 S.; 1 Bild) Geb. G.-M. 1.75

Padėka.

Mariampolės kuopos Ateitininkėms, per Ateitininkų tradicinį vakarą savo fantais ir darbu surengusioms M. At-kų šelpimo Komisijos naudai loteriją, kuri davė pelno 446 litus 30 c., taria širdingą padėkos žodį.

Taip pat p. Pesiui už paaukotus 15 litų širdingai dėkoja.

M. At-kų Šelpimo Komisija.

Aukos „Ateičiai“.

Rokiškio kuopa 50 lit. Linkuvos kuopa 50 lit.

Už aukas ačiū taria

Administracija.

„Ateities“ kaina:

Lietuvoje metams — —	15 lt.
Užsieniuose metams — —	20 lt.
Atskiras num. — — —	150 ct.
Moksleiviams imant kuopose	1 lt.

88, 712 '160

„Raidės“ spaustuvė Kaune